

NOME
KOMMUNE

Barn og unges medvirkning til kommuneplanen

BUDSJETT 2020

ØKONOMIPLAN 2020 - 2023

Vedtatt i kommunestyrets møte 05.12.2019

Innholdsfortegnelse

Innholdet i dokumentet.....	3
Kommunestyrets vedtak	3
Talldel.....	3
Kommunedirektørens kommentarer	3
Endringer i den politiske behandlingen.....	4
Driftsbudsjettet	4
Investeringsprogram 2020 – 2023.....	5
Særutskrift av kommunestyrets vedtak	6
Budsjettskjema 1A og 1B – Bevilgningsoversikt drift 2020-2023	23
Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjett 2020	26
Budsjettskjema 2B – Investeringsprogram 2020-2023	27
Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 Kommunedirektørens tekstdel 07.11.19.....	29

Innholdet i dokumentet

Kommunestyrets vedtak

Årsbudsjett for 2020, og økonomiplan for perioden 2020 – 2023 ble vedtatt av kommunestyret i møte 5. desember 2019, sak 121/19. Særutskrift av kommunestyrets vedtak er tatt inn i dette dokument. Kommunestyrets vedtak avviker noe fra kommunedirektørens forslag. Alle forslag under den politiske behandlingen framkommer av protokollen.

Kommunestyrets endelige vedtak finner en til slutt i særutskriften, side 17-22 i dette dokumentet.

Det er redegjort kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen i et eget punkt nedenfor.

Talldel

Budsjettskjema 1A og 1B (bevilgningsoversikt drift), budsjettskjema 2A og 2B (bevilgningsoversikt investering) er oppdatert etter kommunestyrets behandling.

Det understrekes at nevnte driftsbudsjettskjema er kommunens vedtatte budsjett, og det er dette nivå som er bindende for administrasjonens disponeringer gjennom budsjettåret. Krav til budsjettendringer oppstår først når det framkommer avvik til disse budsjettforutsetninger.

Kommunedirektørens kommentarer

Grunnlaget for kommunestyrets årsbudsjett- og økonomiplan-vedtak, var kommunedirektørenens budsjettkommentarer datert 07.11.2019. Som det framgår av protokollen, ble det foretatt noen endringer i den politiske behandlingen. Disse er innarbeidet i talloppstillingene. Selve tekstdokumentet fra kommunedirektøren som lå til grunn for den politiske behandlingen, er **ikke** korrigert i etterkant.

Endringer i den politiske behandlingen

Driftsbudsjettet

Nedenfor redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen vedr driftsbudsjettet:

2020		
Innsparinger/		
inntekter	Eiendomsskatt - redusert bunnfradrag	-1000
	Økt skatteinngang	-1300
	Redusert tilskudd Telemarksveka	-50
	Økt utbytte	-800
	SUM INNTEKTER/INNSPARING	-3150
Reversere kutt:		
SU	Lag og foreninger	200
	Lunde slusepark drift	50
	Nome kulturhistoriske bygg	50
	Kommunale veger	700
	Ungdomsleder	150
	Tilflyttingsarbeid	50
	Turistinformasjon opprettholde	150
Adm og pol f.tj.	Opprettholde Tilskudd politiske partier	75
Helse og omsorg	Helsestasjon/skolehelsetjeneste	700
	SUM REVERSERING KUTT	2125
Nye poster		
	En stilling skjerma avd. fra 01.08.	350
	Tilskudd lokalutvalg	100
	Honorar - rekruttering av kommunedirektør	150
	SUM NYE POSTER	600
SUM		
	Til/bruk disposisjonsfond	-425

Driftsrammene er økt med 2,675 mill. kr for 2020 sammenlignet med kommunedirektørens forslag. Endringene fordeler seg på tiltak slik tabellen viser. Økte driftsrammer finansieres med redusert bunnfradrag eiendomsskatt, økte skatteinntekter, redusert tilskudd Telemarksveka og utbytte fra kraftselskapene (Midt-Telemark kraft og Midt-Telemark Energi).

[Investeringsprogram 2020 – 2023](#)

Kommunedirektørens forslag ble vedtatt uten endringer.

Ulefoss 13. desember 2019

Anja Hjelseth
Økonomisjef

Særutskrift av kommunestyrets vedtak

 Nome kommune	Budsjett 2020 - økonomiplan 2020-2023		Arkivsaknr: 19/1572
	Jnr.:	Arkiv	Saksbehandler
	2019015804	K1-150	Anja Kristin Salte Hjelseth

Forvaltningsorgan	Dato	Sak nr
Rådet for personer med funksjonsnedsettelse	18.11.2019	023/19
Eldrerådet	18.11.2019	022/19
Helse- og omsorgsutvalg	19.11.2019	003/19
Oppvekstutvalg	19.11.2019	001/19
Samfunnsutviklingsutvalg	20.11.2019	001/19
Formannskapet	21.11.2019	102/19
Kommunestyret	05.12.2019	121/19

Innstilling fra kommunedirektøren:

Driftsbudsjettet 2020:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 450,076 mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i rådmannens talldel.
- b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder.
- c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetting foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.
- d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,965 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.
- e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av eventuelle statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i punkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.

f) Under forutsetning at det bevilges midler til statlig næringsfond i 2020, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte disse midlene i sin helhet til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2019.

b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2020.

c) I medhold av eiendomsskattelov §§ 2 og 3, skrives eiendomsskatten ut etter utskrivningsalternativ «A) Faste eiendommer i hele kommunen».

- Den generelle skattesatsen settes til 7 promille. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 5 promille.
- Nyoppført bygning som brukes som bolig fritas etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav c i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket.
- Eiendomsskatten skal betales i fire eller tolv terminer.
- Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen skattevedtekter fastsatt av Sakkyndig nemnd for eiendomsskatt. Fra skatteåret 2020 gjelder nye takster. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet.
- For skatteåret 2020 skal det også skrives ut eiendomsskatt på et «særskilt fastsatt grunnlag» i henhold til overgangsregelsen i eiendomsskattelovens § 3 og 4, første ledd. Dette særskilte grunnlaget skal i 2020 være lik 5/7 av differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og 2019 som er forårsaket av at produksjonsutstyr og -installasjoner ikke skal regnes med i grunnlaget for verk og bruk, som fra og med 2019 blir ansett som næringseiendom.

d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,5 % med virkning fra 01.04.2020.

Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned (Regjeringens forslag kr 3.135 pr måned fra 1. Januar). I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes med 3,1 % fra kr 2.185 til kr 2.253 pr måned for hel plass (38-ukers tilbud), og økes fra 2.425 til kr 2.500 pr måned for hel plass (44-ukers-tilbud). For færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorg

g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 165 til kr 170 pr døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 165 til kr 170 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag er kr 85, og økes ikke.

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes for de med inntekt over 2G. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes videreføres på kr 210. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret i tråd med tabellen under:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	kr 199 716	210
2G – 3G	kr 199 716	870
3G – 4G	kr 387 532	1.300
Over 4G	kr 399 432	1.500

Ingen betaler mer enn selvkost (312 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 295 til kr 305 pr måned. Installasjon av nøkkelboks fastsettes til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 300 pr måned til henholdsvis kr 8.700 (små rom) og kr 9.000 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker med 2,8 % fra kr 3.017 for skoleåret 2018/2029 til 3.101 for skoleåret 2019/2020.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer).

Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.
- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt

inntektskrav.

- Feie- og tilsynsgebyr øker med 8,2 % fra kr 376 til 407 pr pipe **ekskl. mva.**
- Vanngebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2019).
- Avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva.** (uendret fra 2019).
- Tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.
- Tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.500 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2019). Samfunnsutviklingsetaten administrerer ordningen.

3. Diverse

Rådmannen gir tilbakemelding om budsjettutviklingen i 2020 i form av tertialrapportering (pr 1. mai og 1. september) til kommunestyret.

Investeringsbudsjettet 2020:

4. Investeringer for 2019 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 5 mill. til videre utlån.

7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse 18.11.2019:

Behandling:

Rådet tar budsjettsaken til orientering, enstemmig vedtatt.

RFF- 023/19 Vedtak:

Saken tas til orientering.

Eldrerådet 18.11.2019:

Behandling:

Eldreådet tar budsjettsaken til orientering, enstemmig vedtatt.

ER- 022/19 Vedtak:

Saken tas til orientering.

Helse- og omsorgsutvalg 19.11.2019:

Behandling:

1. Saken tas til foreløpig orientering.

2. HO-utvalget vil vise til budsjettdokument fra des. 2018 hvor det ble forventet en budsjettøkning i planperioden.

I årets budsjett/planperioden 2020-2023 blir budsjettet redusert, jf driftsreduserende tiltak.

HO-utvalget ser med bekymring på budsjettsituasjonen. Dette vil blant annet berøre arbeidet med plan for heltidskultur.

Enstemmig vedtatt.

HO- 003/19 Vedtak:

1. Saken tas til foreløpig orientering.

2. HO-utvalget vil vise til budsjettdokument fra des. 2018 hvor det ble forventet en budsjettøkning i planperioden.

I årets budsjett/planperioden 2020-2023 blir budsjettet redusert, jf driftsreduserende tiltak.

HO-utvalget ser med bekymring på budsjettsituasjonen. Dette vil blant annet berøre arbeidet med plan for heltidskultur.

Oppvekstutvalg 19.11.2019:

Behandling:

Utvalget tar saken til orientering.

Enstemmig vedtatt.

OPV- 001/19 Vedtak:

Utvalget tar saken til orientering.

Samfunnsutviklingsutvalg 20.11.2019:

Behandling:

Enstemmig vedtatt.

SU- 001/19 Vedtak:

Saken tas til orientering.

Formannskapet 21.11.2019:

Behandling:

Enstemmig vedtatt.

FS- 102/19 Vedtak:

Driftsbudsjettet 2020:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 450,076 mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i rådmannens talldel.
- b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder.
- c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetting foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.
- d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,965 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.
- e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av eventuelle statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i punkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.
- f) Under forutsetning at det bevilges midler til statlig næringsfond i 2020, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte disse midlene i sin helhet til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2019.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2020.
- c) I medhold av eiendomsskattelov §§ 2 og 3, skrives eiendomsskatten ut etter utskrivningsalternativ «A) Faste eiendommer i hele kommunen».
  - Den generelle skattesatsen settes til 7 promille. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 5 promille.
  - Nyoppført bygning som brukes som bolig fritas etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav c i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket.
  - Eiendomsskatten skal betales i fire eller tolv terminer.
  - Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen skattevedtekter fastsatt av Sakkyndig nemnd for eiendomsskatt. Fra skatteåret 2020 gjelder nye takster. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet.
  - For skatteåret 2020 skal det også skrives ut eiendomsskatt på et «særskilt fastsatt grunnlag» i henhold til overgangsregelsen i eiendomsskattelovens § 3 og 4, første ledd. Dette særskilte grunnlaget skal i 2020 være lik 5/7 av differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og 2019 som er

forårsaket av at produksjonsutstyr og -installasjoner ikke skal regnes med i grunnlaget for verk og bruk, som fra og med 2019 blir ansett som næringseiendom.

d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,5 % med virkning fra 01.04.2020. Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned (Regjeringens forslag kr 3.135 pr måned fra 1. Januar). I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes med 3,1 % fra kr 2.185 til kr 2.253 pr måned for hel plass (38-ukers tilbud), og økes fra 2.425 til kr 2.500 pr måned for hel plass (44-ukers-tilbud). For færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorg

g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 165 til kr 170 pr døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 165 til kr 170 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag er kr 85, og økes ikke.

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes for de med inntekt over 2G. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes videreføres på kr 210. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret i tråd med tabellen under:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	kr 199 716	210
2G – 3G	kr 199 716	870
3G – 4G	kr 387 532	1.300
Over 4G	kr 399 432	1.500

Ingen betaler mer enn selvkost (312 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 295 til kr 305 pr måned. Installasjon av nøkkelboks fastsettes til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 300 pr måned til henholdsvis kr 8.700 (små rom) og kr 9.000 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker med 2,8 % fra kr 3.017 for skoleåret 2018/2029 til 3.101 for skoleåret 2019/2020.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer

(tilknytning/årsgebyrer).

Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.
- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.
- Feie- og tilsynsgebyr øker med 8,2 % fra kr 376 til 407 pr pipe **ekskl. mva.**
- Vanngebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2019).
- Avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva.** (uendret fra 2019).
- Tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.
- Tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.500 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2019). Samfunnsutviklingsetaten administrerer ordningen.

3. Diverse

Rådmannen gir tilbakemelding om budsjettutviklingen i 2020 i form av tertialrapportering (pr 1. mai og 1. september) til kommunestyret.

Investeringsbudsjettet 2020:

4. Investeringer for 2019 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 5 mill. til videre utlån.
7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Kommunestyret 05.12.2019:

Behandling:

Forslag fra AP og SP:

Forslag til endringer i budsjett for 2020

Budsjett 2020 Forslag til korreksjoner: Sum

Innsparinger/

inntekter Eiendomsskatt - redusert bunnfradrag -1000

Økt skatteinngang -1300

Redusert tilskudd Telemarksveka -50

Økt utbytte -800
Økte inntekter - sum -3150

Reversere kutt:

SU Lag og foreninger 200
Lunde slusepark drift 50
Nome kulturhistoriske bygg 50
Kommunale veger 700
Ungdomsleder 150
Tilflyttingsarbeid (verbalforslag 3) 50
Turistinformasjon opprettholde (verbalforslag 4) 150
SUM 1350

Adm og pol f.tj.

Opprettholde Tilskudd politiske partier 75

Helse og omsorg Helsestasjon/skolehelsetjeneste 700

Nye poster

En stilling skjerma avd. fra 01.08. 350

Tilskudd lokalutvalg 100

Honorar - rekruttering av kommunedirektør 150

SUM Økte utgifter 2725

Til disposisjonsfond -425

Avstemming: vedtatt med 15 stemmer. 6 stemte mot: H, FRP, MDG og SV.

1. Bunnfradrag eiendomsskatt reduseres med kr 50 000.

Strykes.

2. Det vurderes muligheter for frivillig førtidspensjonering. I vurderingen bør det legges inn muligheter fra sluttpakker. Dette med tanke på mulighet for reduksjon i sykefravær, samt å kunne tilby større stillinger som en del av arbeidet med en heltidskultur

Avstemming: Enstemmig vedtatt

3. Det igangsettes et arbeid med å markedsføre byggeklare tomter, ledige stillinger, både kommunale og private med tanke på tilflytting. De gode historiene om å flytte til og bo i Nome må vises og markedsføres i sosiale medier og å målrettes aktuelle grupper

Avstemming: Enstemmig vedtatt

4. Turistinformasjon - opprettholdes med et tilbud i hver bygd - det skal i løpet av 1. halvår 2020 vurderes framtidig drift av turistinformasjon, innhold og lokalisering. Medlemskap i Visit Bø og Visit Telemark vurderes

Avstemming: vedtatt med 19 stemmer. 2 stemte mot: FRP.

5. Sykefravær - det igangsettes evaluering av arbeidet med sykefravær. Rapport framlegges i formannskap i løpet av 1. kvartal 2020. Sykefraværstatistikk framlegges for formannskapet kvartalsvis. Sykefravær på 7,5% er fortsatt et vedtatt mål.

Avstemming: enstemmig vedtatt

6. "Kommunene må utføre stadig flere spesialiserte helsetjenester som krever økt faglig kompetanse. Jfr. Samhandlings-reformen og ny sykehusplan som vektlegger økt faglig samarbeid med kommunene.

Kommunestyret ber ordføreren ta et initiativ overfor Midt-Telemark kommune for å vurdere et bredere interkommunalt samarbeid om pleie- og omsorgstjenester."

Avstemming: enstemmig vedtatt

Forslag fra Frp:

Utgifter:

Økt bunnfradrag 1000

Helsesøstertjenesten 700

Stilling helse og omsorg 300

Sluserock 100

lærere grunnskole. 500

Inndekning:

Økt inbyggertilskudd 1 300

Økt utbytte. 800

Kutt flykningetjenesten. 500

Tilskudd øvre verket 230 gjøres til søkbar pott for lag og organisasjoner, aktiviteter.(feks lokalutvalg)

Innvestering:

Inventar/utstyr Nome sjukeheim 200

Inndekning økt lånopptak.

Avstemming: forslaget falt mot 2 stemmer, FRP.

Verbalforslag:

Kommunedirektøren bes legge frem en sak med innsparinger samt premisser for privatisering av vei / plasser som i dag er i kommunal regi.

Avstemming: forslaget falt mot 4 stemmer, FRP og H.

Kommunestyret ber kommunedirektøren søke om at Nome kommune kan delta i forsøksordningen med statlig finansiert omsorg. Dette gjøres innen søknadsfristen 1. februar 2020.

Avstemming: forslaget falt mot 4 stemmer, FRP og H.

Kommunedirektøren bes legge frem for kommunestyret en oversikt over hvor mange bosatte flykninger samt familiegjenforente som er i selvforskynende arbeid eller utdanning, eller flyttet fra kommunen, fra de siste ti år. Samt suksesskriterier ved dette

arbeidet.

Avstemming: forslaget falt mot 2 stemmer, FRP.

3 millioner til stedsutvikling Ulefoss fryses inntil partene er enige. Kommunestyret bes seg forelagt en sak med konkret plan og kostnadsoverslag før anbud utlyses.

Avstemming: forslaget falt mot 3 stemmer, FRP og MDG.

Kommunedirektøren bes legge frem en «kommunal transportplan».

Avstemming: forslaget falt mot 3 stemmer, FRP og MDG.

Gamlebanken i Lunde selges ikke.

Avstemming: vedtatt med 18 stemmer. 3 stemte mot: Jostein Rønningen, AP og H.

Tilegg fra frp:

Kommunedirektøren legger tilrette for direktestreaming av kommunestyremøte på kommunens nettsider fra og med januar 2020. Dette legges også ut på kommunens Facebook side.

Avstemming: Enstemmig vedtatt.

Verbalforslag MDG og SV:

Kommunedirektøren bes sette i gang en utredning av muligheten for, og konsekvensene av, å innføre leksefri skole for trinnene første til fjerde med vekt på forskning og erfaringer fra andre kommuner.

Avstemming: forslaget falt mot 8 stemmer. 13 stemte mot: H, FRP, fra AP: B Galborg, B Tobro, E Rønningen, J Rønningen, B T Lundefaret, fra SP: A A Øygarden, V Høglid, J H Rønningen, A Hjelseth.

Verbalforslag fra opposisjonen:

Kommunedirektøren bes legge frem en sak innen første halvår om mulighetene for å legge tekking med solceller i forbindelse med renovering av tak på kommunale bygg.

Fortrinnsvis bør det benyttes ordinære panel med innfesting tilsv. "Easyroof", fremfor s.k. solcelletakstein, men altså montert slik at dette erstatter tradisjonell tekking. I vurderingen skal følgende faktorer tas i betraktning:

1. Byggenes egnethet, inkludert solforhold og takkonstruksjonens bæreevne
2. Økonomi - nedbetalingstid, mulige støtteordninger, som KlimaSats, Enova m.fl.

Avstemming: enstemmig vedtatt.

Verbalforslag MDG, H og SV:

Kommunedirektøren bes legge frem en sak i løpet av første halvår om ulike modeller og

tilgjengelige verktøy for klimaregnskap.

Avstemming: vedtatt med 19 stemmer. FRP stemte mot.

Verbalforslag fra opposisjonen:

Kommunedirektøren bes hvert halvår legge frem en sak med oversikt over tilskuddsordninger som finnes på viktige samfunnsområder som folkehelse, kultur, oppvekst, helse- og omsorg, landbruk, klima, miljø og naturforvaltning. Oversikten skal inkludere søknadsfrister og administrasjonens vurdering av hvilke tilskuddsordninger det er hensiktsmessig å søke på.

Avstemming: vedtatt med 17 stemmer. 4 stemte mot: AP: J Rønningen, SP: L M

Sannerholt, V Høglid, J H Rønningen

Forslag fra Nome Høyre v/Egil Stokken:

Som forslaget fra Nome AP og Nome SP men med følgende endringer:

Privatisering av kommunale veger som forslag fra Formannskapet. +700 TNOK

Bunnfradraget i beregning av eiendomsskatt gjennomføres ikke. - 1000 TNOK

Differansen -300 TNOK salderes mot økt utbytte som endres til TNOK 1100

Avstemming: forslaget falt mot 4 stemmer, H og FRP

Verbalforslag fra Ap og Sp:

Kommunestyret ønsker at skolehelsetjenesten arbeider forebyggende og miljøretta i størst mulig grad og oppfordrer HO utv. og oppvekstutv. til et samarbeid og gjennomgang i denne saken.

Avstemming: enstemmig vedtatt

Forslag fra frp:

Det settes av 200 000 i investeringsbudsjett til oppgradering av fasilitetene på dagsrud gård som leies ut til Lunde Travsselskap. Oppgraderingen gjøres i samarbeid med Lunde travsselskap.

Inndekning: deler av forsikringsoppgjør.

Manglende inndekning på 200 000 på brannstasjonen : økt lånopptak

Avstemming: forslaget falt mot 6 stemmer, H, FRP, MDG, SV

Kommunestyret vedtok enstemmig budsjettet som helhet med endringer vedtatt i møtet.

KS- 121/19 Vedtak:

Budsjett 2020 - økonomiplan 2020-2023

Driftsbudsjettet 2020:

1. Rammer og disponering

a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter med en netto inntekt på 450,076

mill. kr. Netto driftsrammer for rammeområdene fordeles slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i rådmannens talldel.

b) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike rammeområder.

c) Ved ledighet skal alle faste stillinger gjennomgå en løpende vurdering om endring, videreføring, eller inndragning. Sak fremmes for administrasjonsutvalget før eventuell utlysing og tilsetting foretas. Stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagen unntas.

d) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 5,965 mill. kr, og inngår i rammeområde D: Kirkelige formål.

e) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av eventuelle statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel i punkt 6.8.3 under rammeområde H: Samfunnsutvikling.

f) Under forutsetning at det bevilges midler til statlig næringsfond i 2020, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte disse midlene i sin helhet til bedriftsretta støtte. Bevilgninger pr sak begrenses til kr 50.000.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2019.

b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2020.

c) I medhold av eiendomsskattelov §§ 2 og 3, skrives eiendomsskatten ut etter utskrivningsalternativ «A) Faste eiendommer i hele kommunen».

- Den generelle skattesatsen settes til 7 promille. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 5 promille.
- Nyoppført bygning som brukes som bolig fritas etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav c i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket.
- Eiendomsskatten skal betales i fire eller tolv terminer.
- Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen skattevedtekter fastsatt av Sakkyndig nemnd for eiendomsskatt. Fra skatteåret 2020 gjelder nye takster. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet.
- For skatteåret 2020 skal det også skrives ut eiendomsskatt på et «særskilt fastsatt grunnlag» i henhold til overgangsregelsen i eiendomsskattelovens § 3 og 4, første ledd. Dette særskilte grunnlaget skal i 2020 være lik 5/7 av differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og 2019 som er forårsaket av at produksjonsutstyr og -installasjoner ikke skal regnes med i grunnlaget for verk og bruk, som fra og med 2019 blir ansett som næringseiendom.

d) Husleie i kommunale boliger øker med 1,5 % med virkning fra 01.04.2020.

Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg er uendret (kr 70) for foreninger og private fra Nome kommune.

Oppvekst

e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned (Regjeringens forslag kr 3.135 pr måned fra 1. Januar). I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes med 3,1 % fra kr 2.185 til kr 2.253 pr måned for hel plass (38-ukers tilbud), og økes fra 2.425 til kr 2.500 pr måned for hel plass (44-ukers-tilbud). For færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorg

g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr 165 til kr 170 pr døgn.

i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 165 til kr 170 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport.

j) Pris på salg av middag er kr 85, og økes ikke.

k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes for de med inntekt over 2G. Minsteprisen fastsettes av Staten og økes videreføres på kr 210. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret i tråd med tabellen under:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	kr 199 716	210
2G – 3G	kr 199 716	870
3G – 4G	kr 387 532	1.300
Over 4G	kr 399 432	1.500

Ingen betaler mer enn selvkost (312 kr/time).

l) Pris på leie av trygghetsalarm økes fra kr 295 til kr 305 pr måned. Installasjon av nøkkelboks fastsettes til kr 300 (engangsavgift).

m) Oppholdsbetaling på Bjervatun økes med kr 300 pr måned til henholdsvis kr 8.700 (små rom) og kr 9.000 (store rom).

Samfunnsutvikling

n) Elevavgift ved Nome kulturskole øker med 2,8 % fra kr 3.017 for skoleåret 2018/2019 til 3.101 for skoleåret 2019/2020.

o) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer).

Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.
- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.
- Feie- og tilsynsgebyr øker med 8,2 % fra kr 376 til 407 pr pipe **ekskl. mva.**
- Vanngebyr fastsettes til kr 4.035 **ekskl. mva.** (uendret fra 2019).
- Avløpsgebyr fastsettes til kr 6.191 **ekskl. mva.** (uendret fra 2019).

- Tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.
- Tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

p) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.500 **inkl. mva** pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2019). Samfunnsutviklingsetaten administrerer ordningen.

3. Diverse

Rådmannen gir tilbakemelding om budsjettutviklingen i 2020 i form av tertialrapportering (pr 1. mai og 1. september) til kommunestyret.

Investeringsbudsjettet 2020:

4. Investeringer for 2019 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i rådmannens talldel.

5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 5 mill. til videre utlån.

7. I samsvar med vedtatt finansreglement, gis rådmannen fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene

Innsparinger/inntekter

Eiendomsskatt - redusert bunnfradrag -1000

Økt skatteinngang -1300

Redusert tilskudd Telemarksveka -50

Økt utbytte -800

Økte inntekter - sum -3150

Reversere kutt:

SU

Lag og foreninger 200

Lunde slusepark drift 50

Nome kulturhistoriske bygg 50

Kommunale veger 700

Ungdomsleder 150

Tilflyttingsarbeid (verbalforslag 3) 50

Turistinformasjon opprettholde (verbalforslag 4) 150

Adm og pol f.tj.

Opprettholde Tilskudd politiske partier 75

Helse og omsorg

Helsestasjon/skolehelsetjeneste 700

SUM 1350

Nye poster

En stilling skjerma avd. fra 01.08. 350

Tilskudd lokalutvalg 100

Honorar - rekruttering av kommunedirektør 150

SUM Økte utgifter 2725

Til disposisjonsfond -425

1. Det vurderes muligheter for frivillig førtidspensjonering. I vurderingen bør det legges inn muligheter fra sluttpakker. Dette med tanke på mulighet for reduksjon i sykefravær, samt å kunne tilby større stillinger som en del av arbeidet med en heltidskultur

2. Det igangsettes et arbeid med å markedsføre byggeklare tomter, ledige stillinger, både kommunale og private med tanke på tilflytting. De gode historiene om å flytte til og bo i Nome må vises og markedsføres i sosiale medier og å målrettes aktuelle grupper

3. Turistinformasjon - opprettholdes med et tilbud i hver bygd - det skal i løpet av 1. halvår 2020 vurderes framtidig drift av turistinformasjon, innhold og lokalisering. Medlemskap i Visit Bø og Visit Telemark vurderes

4. Sykefravær - det igangsettes evaluering av arbeidet med sykefravær. Rapport framlegges i formannskap i løpet av 1. kvartal 2020. Sykefraværstatistikk framlegges for formannskapet kvartalsvis. Sykefravær på 7,5% er fortsatt et vedtatt mål.

5. "Kommunene må utføre stadig flere spesialiserte helsetjenester som krever økt faglig kompetanse. Jfr. Samhandlings-reformen og ny sykehusplan som vektlegger økt faglig samarbeid med kommunene.

Kommunestyret ber ordføreren ta et initiativ overfor Midt-Telemark kommune for å vurdere et bredere interkommunalt samarbeid om pleie- og omsorgstjenester."

6. Gamlebanken i Lunde selges ikke.

7. Kommunedirektøren legger tilrette for direktestreaming av kommunestyremøte på kommunens nettsider fra og med januar 2020. Dette legges også ut på kommunens Facebook side.

8. Kommunedirektøren bes legge frem en sak innen første halvår om mulighetene for å legge tekking med solceller i forbindelse med renovering av tak på kommunale bygg. Fortrinnsvis bør det benyttes ordinære panel med innfesting tilsv. "Easyroof", fremfor s.k. solcelletakstein, men altså montert slik at dette erstatter tradisjonell tekking. I vurderingen skal følgende faktorer tas i betraktning:

1. Byggenes egnethet, inkludert solforhold og takkonstruksjonens bæreevne
2. Økonomi - nedbetalingstid, mulige støtteordninger, som KlimaSats, Enova m.fl.

9. Kommunedirektøren bes legge frem en sak i løpet av første halvår om ulike modeller og tilgjengelige verktøy for klimaregnskap.

10. Kommunedirektøren bes hvert halvår legge frem en sak med oversikt over tilskuddsordninger som finnes på viktige samfunnsområder som folkehelse, kultur, oppvekst, helse- og omsorg, landbruk, klima, miljø og naturforvaltning. Oversikten skal inkludere søknadsfrister og administrasjonens vurdering av hvilke tilskuddsordninger det er hensiktsmessig å søke på.

11. Kommunestyret ønsker at skolehelsetjenesten arbeider forebyggende og miljøretta i størst mulig grad og oppfordrer HO utv. og oppvekstutv. til et samarbeid og gjennomgang i denne saken.

Vedlegg:

14.11.2019	Budsjettskjema 1A og 1B - Hovedrammer 2020-2023	307789
22.11.2019	Budsjettskjema 2A - Investeringsbudsjettet (justert 211119)	308860
22.11.2019	Budsjettskjema 2B - Investeringsprogram 2020-2023 (justert 211119)	308861
14.11.2019	Budsjettskjema 2A - Investeringsbudsjettet	308081
14.11.2019	Budsjettskjema 2B - Investeringsprogram 2020-2023	308082
22.11.2019	Rådmannens tekstdel (justert 211119)	308862
14.11.2019	Rådmannens tekstdel	308083
14.11.2019	Orientering budsjett 2020 - økonomiplan 2020-2023	307791
14.11.2019	KOSTRA- og demografianalyse Nome kommune 2018	307754
29.11.2019	Uttalelse til komm.styre 5.12.	309384
03.12.2019	Nødssignal fra bekymrede foreldre i Nome kommune.	309583

Faktiske opplysninger

Kommunedirektørens forslag til budsjett for 2020 og økonomiplan for 2020-2023 framgår av vedlagte dokumenter.

Ulefoss, 07.11.2019
Kommunedirektøren

Budsjettskjema 1A og 1B – Bevilgningsoversikt drift 2020-2023 – Kommunestyrets vedtak 5.12

Beløp i 1.000 kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2019 Regulert etter justering 5.12	2020	2021 20-priser	2022 20-priser	2023 20-priser	Vekst fra oppr. 2019	Vekst fra reg. 2019
Kommunens frie inntekter	- 381 850	- 385 600	- 388 900	- 401 767	- 398 267	- 395 867	- 395 267	4,2	3,3
Herav:									
Rammetilskudd	- 226 383	- 230 600	- 228 200	- 239 283	- 236 637	- 235 135	- 234 945	3,8	4,9
Skatt på inntekt og formue	- 155 467	- 155 000	- 160 700	- 162 484	- 161 630	- 160 732	- 160 322	4,8	1,1
Eiendomsskatt	- 21 216	- 22 500	- 22 500	- 23 500	- 22 800	- 22 150	- 21 500	4,4	4,4
Andre generelle driftsinntekter	- 70 584	- 61 175	- 62 575	- 57 096	- 52 863	- 51 370	- 50 767	-6,7	-8,8
Herav:									
Konsesjonsavgifter	- 468	- 475	- 475	- 475	- 475	- 475	- 475	0,0	0,0
Konsesjonskraftinntekter	- 5 790	- 4 800	- 7 000	- 5 800	- 5 800	- 5 800	- 5 800	20,8	-17,1
Rente- og avdragskompensasjon tidl års investeringer	- 1 739	- 1 700	- 1 700	- 1 800	- 1 650	- 1 600	- 1 550	5,9	5,9
Vertskommunetilskudd drift asylmottak	- 2 599	- 2 400	- 2 600	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	-16,7	-23,1
Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede	- 25 738	- 25 800	- 25 800	- 25 775	- 25 775	- 25 775	- 25 775	-0,1	-0,1
Integreringstilskudd flyktn + Særskilt tilskudd ensl mindreår.	- 34 250	- 18 800	- 17 800	- 14 046	- 10 413	- 8 970	- 8 867	-25,3	-21,1
Særskilt tilskudd enslige mindreårige		- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 6 750	- 6 750	- 6 300	0,0	0,0
SUM GENERELLE DRIFTSINNTEKTER	- 473 650	- 469 275	- 473 975	- 482 363	- 473 930	- 469 387	- 467 534	2,8	1,8
Sum bevilgninger drift, netto	441 053	440 045	447 393	452 751	445 895	442 052	441 799	2,9	1,2
Avskrivninger	26 000	27 000	27 000	28 000	28 000	28 000	28 000	3,7	3,7

Budsjettskjema 1A og 1B – Bevilgningsoversikt drift 2020-2023 – Kommunestyrets vedtak 5.12

Andre fellesutgifter	1 320	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	0,0	0,0
Herav:									
Avregn pensjonskostn/Premieavvik i år	- 6 499	- 6 100	- 7 180	- 6 100	- 6 100	- 6 100	- 6 100		
Avskrivning av premieavvik foregående år	7 123	7 600	8 680	7 600	7 600	7 600	7 600		
Ekstra lønnskostnad - tilpasning bokføringsloven	696								
Sum netto driftsutgifter	468 373	468 545	475 893	482 251	475 395	471 552	471 299	2,9	1,3
SUM BRUTTO DRIFTSRESULTAT	- 5 277	- 730	1 918	- 112	1 465	2 165	3 765	-84,7	-105,8
Renteinntekter	- 1 528	- 1 700	- 1 700	- 1 800	- 1 800	- 1 800	- 1 800	5,9	5,9
Utbytte	- 3 998	- 4 900	- 7 000	- 8 288	- 8 265	- 8 765	- 9 265	69,1	18,4
Herav:									
Utbytte Midt-Telemark Energi	- 3 998	- 3 950	- 4 170	- 4 795	- 4 865	- 4 865	- 4 865	21,4	15,0
Utbytte Midt-Telemark kraft		- 950	- 2 830	- 3 493	- 3 400	- 3 900	- 4 400	267,7	23,4
Renteutgifter	10 847	13 900	11 600	12 200	11 800	11 400	11 000	-12,2	5,2
Avdrag på lån	19 757	20 700	23 000	23 000	22 100	22 300	21 600	11,1	0,0
SUM NETTO FINANSUTGIFTER	25 078	28 000	25 900	25 112	23 835	23 135	21 535	-10,3	-3,0
Motpost avskrivninger	- 26 000	- 27 000	- 27 000	- 28 000	- 28 000	- 28 000	- 28 000	3,7	3,7
SUM NETTO DRIFTSRESULTAT	- 6 199	270	818	- 3 000	- 2 700	- 2 700	- 2 700	-1211,0	-466,7
Overføring til investeringsregnskapet	2 186	2 250	2 000	2 100	2 100	2 100	2 100	-6,7	5,0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	719	475	475	475	475	475	475	0,0	0,0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	- 1 764	- 2 995	- 3 293	425	125	125	125	-114,2	-112,9

Budsjettskjema 1A og 1B – Bevilgningsoversikt drift 2020-2023 – Kommunestyrets vedtak 5.12

Dekning av tidligere års merforbruk									
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	1 141	- 270	- 818	3 000	2 700	2 700	2 700	-1211,1	-466,7
FREMFØRT TIL INNDEKKING I SENERE ÅR	- 5 058	-	-	0	0	0	0		
FORDELING AV SUM BEVILGNINGER DRIFT, NETTO									
A: Administrative og politiske fellestjenester	26 933	28 145	27 970	28 745	27 940	27 690	27 990	2,1	2,8
B: NAV Midt-Telemark; Nome kommune	32 435	30 415	22 692	20 100	19 800	19 800	19 800	-33,9	-11,4
C: Nome asylmottak	- 1 179	-	- 800	-	-	-	-		
D: Kirkelige formål	6 588	6 590	6 640	6 645	6 645	6 645	6 645	0,8	0,1
E: Oppvekst	126 263	122 300	125 997	127 460	122 960	122 960	122 960	4,2	1,2
F: Helse- og omsorg	182 702	188 950	198 076	205 895	206 745	206 745	206 745	9,0	3,9
G: Barnevern	20 768	21 490	21 590	21 755	21 755	21 755	21 755	1,2	0,8
H: Samfunnsutvikling	57 176	52 560	55 633	52 590	51 210	51 190	51 170	0,1	-5,5
J: Samfunnsutvikling - Vann	- 4 166	- 4 240	- 4 240	- 4 435	- 4 435	- 4 435	- 4 435	4,6	4,6
K: Saumfunnsutvikling - Avløp	- 5 678	- 5 880	- 5 880	- 5 720	- 5 720	- 5 720	- 5 720	-2,7	-2,7
L: Midt-Telemark Brann og redning	- 776	- 285	- 285	- 285	- 285	- 285	- 285	0,0	0,0
M: Feiing	- 13								
Driftsreduserende tiltak i økonomiplanperioden					- 722	- 4 295	- 4 828		
SUM DRIFTSRAMMER	441 053	440 045	447 393	452 751	445 895	442 052	441 799	2,9	1,2
BALANSE	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjett 2020

Beløp i 1.000 kr	Budsjett 2020	Budsjett 2019	Regnskap 2018
Investeringer i anleggsmidler	45 573	34 425	51 283
Utlån og forskutteringer	5 000	4 000	3 613
Kjøp av aksjer og andeler	2 100	2 250	2 279
Avdrag på lån (formidlingslån)	1 625	1 300	3 339
Dekning av tidligere års udekket			-
Avsetninger			5 771
Årets finansieringsbehov	54 298	41 975	66 284
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	34 500	33 200	44 131
Inntekter fra salg av anleggsmidler			2 901
Tilskudd til investeringer			
Kompensasjon for merverdiavgift	5 288	2 825	6 256
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	8 525	2 800	10 352
Andre inntekter			
Sum ekstern finansiering	48 313	38 825	63 641
Overført fra driftsbudsjettet	2 100	2 250	2 506
Bruk av tidligere års udisponert	2 360		
Bruk av avsetninger	1 525	900	138
SUM finansiering	54 298	41 975	66 284
Udekket/Udisponert	-	-	-

Budsjettskjema 2B – Investeringsprogram 2020-2023

ØKONOMIPLAN				
Beløp i hele 1.000 kr	2020	2021	2022	2023
Sentral virksomhet/fellesfunksjoner	5 125	4 500	4 500	4 500
Herav:				
Ramme for IT-utvikling - fellesramme	2 225	1 600	1 600	1 600
Egenkapitalinnskudd KLP	2 100	2 100	2 100	2 100
Rammebevilgning kirkelige formål	800	800	800	800
Oppvekst	800	800	600	600
Herav:				
Ramme for IT-utvikling	800	800	600	600
Helse og omsorg	600	600	600	600
Herav:				
Velferdsteknologi - utstyrsanskaffelser	600	600	600	600
Interkommunale tiltak - brann	742	425	130	130
Herav:				
Kjøp av transportmidler - brann	742	425	130	130
Interkommunale tiltak - NAV	396	-	-	-
NAV-fagsystem	396			
Samfunnsutvikling ekskl VA	24 010	13 200	11 200	9 200
Herav:				
Diverse transportmidler/utstyr				
Ramme for utstyr/bil	500	500	500	500
Elektronisk merking av bøker	350			
Adresseskilting	60			
Veger og plasser				
Trafikksikkerhetstiltak		2 000	2 000	2 000
Trafikksikkerhet undergang Lunde	9 000			
Opprusting bruer	3 500	2 800	1 500	
Stedsutvikling Ulefoss	3 000	700	500	

ØKONOMIPLAN				
Beløp i hele 1.000 kr	2020	2021	2022	2023
Asfaltering	500	2 000	1 500	1 500
Utskifting av gatelys		700	700	700
Nye gatelys	500			
Miljøoppgradering av veger		1 000	1 000	1 000
Eiendomsforvaltning				
Opprusting kommunale eiendommer	2 500	2 500	2 500	2 500
Nytt idrettsgulv Ulefosshallen	1 500			
ENØK-tiltak kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000
Brannsikring - kommunale bygg	500			
Ombygging Holla 10-årige	400			
Holla kirkeruin	700			
SUM INVESTERINGER EKS. VANN/AVLØP	31 673	19 525	17 030	15 030
Vann og avløp	16 000	25 000	10 000	10 000
Herav:				
Ramme diverse VA-prosjekter	16 000	25 000	10 000	10 000
SUM INVESTERINGER INKL VA	47 673	44 525	27 030	25 030
FINANSIERING:				
Nytt lån - fellesfinansiering prosjekter	- 13 500	- 12 800	- 11 492	- 9 892
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	- 16 000	- 25 000	- 10 000	- 10 000
Ubrukte lånemidler	- 2 560			
Sum bruk av lån	- 32 060	- 37 800	- 21 492	- 19 892
Statstilskudd trafikksikkerhetstiltak	- 1 200	- 800	- 800	- 800
Tilskudd trafikksikkerhet/anleggsbidrag				
undergang Lunde	- 4 500			
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	- 700			-
Tilskudd spillemidler	- 500			
Bruk av investeringsfond	- 1 325	- 723		-
Momskompensasjon investeringer	- 5 288	- 3 102	- 2 638	- 2 238
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	- 2 100	- 2 100	- 2 100	- 2 100
Sum finansiering:	- 47 673	- 44 525	- 27 030	- 25 030

Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023
Kommunedirektørens tekstdel 07.11.19

Innholdsfortegnelse

Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023 Kommunedirektørens tekstdel 07.11.19.....	29
1. Innledning	33
1.1 Framdrift i budsjettarbeidet	33
1.2 Generelle budsjettforutsetninger	34
1.3. Inndeling i rammeområder og tjenesteområder	34
1.4. Delegering av budsjettmyndighet.....	35
1.5. Rapportering i budsjettåret	35
1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan	35
2. Rammebetingelser	35
2.1. Statens økonomiske opplegg	35
2.2 Befolkningsutvikling.....	37
2.3 Demografi og KOSTRA-analyse	37
Demografi og kommuneøkonomi:	37
KOSTRA-analyse.....	39
3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden.....	43
3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene	43
Nøkkeltall 1: Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat	43
Nøkkeltall 3: Netto lånegjeld i % av driftsinntekter	45
Nøkkeltall 4: Avvik fra budsjett.....	45
3.2. Formannskapets signaler.	46
4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter	48
4.1. Fellesinntekter	48
4.2. Renter og avdrag	50
4.3. Utbytte fra kraftselskapene. Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft.....	51
4.4. Avsetninger til fond.....	51
4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet.....	51
4.6. Pensjonskostnader	51
5. Driftsbudsjettet: Rammeområdene generelt	53
5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift	53
5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak.....	53
5.3. Formannskapets prioriteringssignaler	54
6. Gjennomgang av rammeområdene i driftsbudsjettet.....	55
6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester.....	55
6.1.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:	55
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	55
6.1.2 Tjenesteområde A1 - Politisk styring og kontrollorganer	58

6.1.3 Tjenesteområde A2 - Fellestjenester	58
6.1.4 Tjenesteområde A3 - Sentraladministrasjonen	59
6.2 Ramme B: NAV Nome	60
Driftsramme for 2019 og planperioden til 2023.....	60
6.3 Ramme C: Nome statlige mottak	63
Driftsramme for 2020.....	63
6.4 Ramme D: Kirkelige formål	64
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	64
6.5 Rammeområde E: Oppvekst	66
6.5.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet.....	66
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	67
Foreslått driftsramme for 2020 fordeler seg slik på tjenesteområdene:	68
6.5.2 Tjenesteområde E1: Etatsadministrasjon og fellestjenester	69
6.5.3 Tjenesteområde E2: Voksenopplæring	69
6.5.4 Tjenesteområde E3: Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud.....	70
6.5.5 Tjenesteområde E4: Barnehager	72
6.6 Ramme F: Helse og omsorg	74
6.6.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet.....	74
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	74
6.6.2 Tjenesteområde F1: Etatsadministrasjon og fellestjenester	79
6.6.3 Tjenesteområde F2: Helsetjenester	80
6.6.4 Tjenesteområde F3: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.	82
6.6.5 Tjenesteområde F4: Hjemmetjenester	83
6.7 Ramme G: Barnevern	85
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	85
6.8 Ramme H: Samfunnsutvikling.....	87
6.8.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:	87
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	88
6.8.2 Tjenesteområde H1 – Etatsadministrasjon og fellestjenester.....	91
6.8.3 Tjenesteområde H2 – Næringsutvikling	91
6.8.4 Tjenesteområde H3 – Kultur, fritid og folkehelse.....	93
6.8.5 Tjenesteområde H4 – Planlegging og arealforvaltning.....	99
6.8.6 Tjenesteområde H5 – Samferdsel og kommunalteknikk ekskl. VA	100
6.8.7 Tjenesteområde H6 – Eiendomsforvaltning.....	104
6.9 Ramme J: Vann	107
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	107
6.10 Ramme K: Avløp	109

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	109
6.11 Ramme L og M: Midt-Telemark brann- og redning, og feiing.....	110
Inndeling av rammeområdet i ansvarsområder	110
Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023.....	110
7. Investeringsbudsjettet med finansiering	114
7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer	114
7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)	114
7.2.1 Sentral virksomhet/fellesfunksjoner.....	114
7.2.2 Oppvekst.....	116
7.2.3 Helse og omsorg.....	116
7.2.4 Interkommunale tiltak – brann	116
7.2.4 Interkommunale tiltak – NAV.....	117
7.2.5 Samfunnsutviklingsetaten	117
7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering.....	122
7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.....	123
7.5. Utlån	124
8. Kommunedirektørens forslag til saldering.....	125
8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2020-2023.....	125
8.1.1 Salderingsforslaget.	127
8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift	130
8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser	131
8.3 Interkommunale samarbeidstiltak	132
8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2020-2023.....	133

1. Innledning

1.1 Framdrift i budsjettarbeidet

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2020– 2023.

Arbeidet har i grove trekk fulgt det samme opplegg som foregående år. Det politiske arbeidet startet opp torsdag 29. – fredag 30. august med en gjennomgang av utfordringene i det som kalles signalmøte i formannskapet. Til dette møtet forelå et drøftingsnotat fra kommunedirektøren. I dette notatet ble det fokusert på hovedutfordringer – både de mer overordnede økonomiske utfordringene, og de mer faglige utfordringene innenfor de forskjellige tjenesteområdene.

Kommunedirektøren ble i dette møtet gitt de nødvendige fullmakter til å utarbeide forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Det ble samtidig vedtatt noen overordnede økonomiske og faglige prioriteringer. Dette blir nærmere omtalt senere i dokumentet.

Statsbudsjettet ble lagt fram mandag 7. oktober. Det samlede opplegget for kommunesektoren er stramt, og samlet for landet dekker ikke opplegget merkostnadene kommunene har som følge av befolkningsendringer. For Nome sin del er statsbudsjettet omtrent som forventet. Innbyggertallet har gått noe ned, men ikke dramatisk. Endringer i kriterier og vekter innebærer at indeks for samlet utgiftsbehov i Nome kommune økes litt. Folkelig sagt vil det si at kommunen isolert blir definert å være «dyrere» å drive. Innledningsvis kan en fastslå at veksten i frie inntekter for Nome sin del ikke holder tritt med den generelle lønns- og prisveksten.

Arbeidet med saldering av budsjett og økonomiplan har i år vært svært krevende. Det har vært kjent gjennom gjeldene økonomiplan at inntektene blir redusert fra 2019 til 2020, ikke minst skyldes dette nedgang i integreringstilskuddet som følge av færre i ordningen.

Det har i tillegg vært, og er på tidspunktet budsjettet legges fram, stor usikkerhet knyttet til videre drift av Nome Statlige Mottak. Hva som blir utfallet vil først være endelig avklart når UDI har gjennomført en minikonkurranse høsten 2019. Nome har gjennom anbud våren 2019 kvalifisert seg til å delta i denne. Siden framtiden er uavklart er det parallelt med budsjettarbeidet satt i gang et administrativt arbeid for å håndtere situasjonen dersom mottaket ikke får fortsatt avtale med UDI. En eventuell nedleggelse av Nome Statlige Mottak vil ha betydelige konsekvenser for budsjettet til Nome kommune, både når det gjelder vertskommunetilskudd, husleieinntekter, nedleggelse av selve mottaksdriften og behov for tilpasning av tjenester som barnehage, skole og helse.

Det er gjennom tertialrapportene i 2019 vært innmeldt behov for tilleggsbevilgninger, og kommunestyret har tilført driften om lag 7 mill. kr. I budsjettet for 2019 var det også lagt inn en forutsetning om innsparing på 3 mill. kr. som en arbeidsgruppe skulle jobbe nærmere med. Den realiserte innsparingen ble 1 mill. kr., jf. tertialrapport 1. De resterende 2 mill. kr. tas av disposisjonsfond. Dette har gått på bekostning av å bygge opp ytterligere fondsreserver.

Kommunedirektørens budsjettarbeid har vært koordinert gjennom kommunedirektørens ledergruppe, og salderingsforslaget er basert på drøftinger i ledergruppa utover høsten.

1.2 Generelle budsjettforutsetninger

Lønns- og prisvekst:

Ved framskriving av budsjetttrammene er det i utgangspunktet lagt til grunn den lønns- og prisvekst (deflatoren) som Staten benytter i kommuneopplegget for 2019. Denne er 3,1 %, hvorav lønnsveksten er anslått til 3,6 %.

Sosiale utgifter:

Sosiale utgifter består av 2 komponenter: Arbeidsgiveravgift, og arbeidsgivers andel av pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (for lærerne). Arbeidsgiveravgiftssatsen er etter omleggingen til sone 2 fra 1. juli 2014, budsjettert med 10,6 % for alle arbeidstakere. Kommunedirektøren har i budsjettopplegget lagt til grunn samme prosentsatser for pensjon som i 2019 ved budsjetteringen innenfor rammeområdet. Avregningen av pensjon mot premieavvik tas som en fellesutgift, og budsjetteres utenfor rammeområdene.

Beløp i dokumentet:

Dersom ikke annet spesielt er nevnt, er tall i dette dokument og talldelen oppgitt i hele 1.000 kr.

Det administrative arbeidet med budsjetttrammer har tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2019. Alle netto driftsrammer er prisjustert til 2020-nivå med den vekstprosenten som Staten opererer med (3,1 %).

Beløp for økonomiplan-årene 2021 – 23 er i 2020-prisnivå. Det betyr at et lavere budsjettbeløp i tabellen for 2021 enn i 2020 betyr en realnedgang – et høyere beløp gir en realvekst (vekst utover lønns- og prisvekst).

1.3. Inndeling i rammeområder og tjenesteområder

Det foreslås det ingen endringer i rammeinndelingen for 2020 – sammenlignet med 2019. Følgende rammeområder benyttes i 2020 (med omtale i dokumentets kapittel 6):

6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester.....
6.2 Ramme B: NAV Midt-Telemark; Nome kommune.....
6.3 Ramme C: Nome statlige mottak.....
6.4 Ramme D: Kirkelige formål.....
6.5 Ramme E: Oppvekst.....
6.6 Ramme F: Helse og omsorg.....
6.7 Ramme G: Barnevern.....
6.8 Ramme H: Samfunnsutvikling.....
6.9 Ramme J: Vann.....
6.10 Ramme K: Avløp.....
6.11 Ramme L: Midt-Telemark Brann og redning.....

Innenfor noen av rammeområdene vil det være en inndeling i tjenesteområder. Hvilke tjenesteområder som inngår i hvert rammeområde, vil gå fram av gjennomgangen i kapittel 6.

1.4. Delegering av budsjettmyndighet

Kommuneloven og tilhørende forskrifter fastslår at kommunestyret selv skal vedta kommunens årsbudsjett og endringer i årsbudsjettet. Budsjettet vedtas på det nivå som framgår av budsjettskjema 1A og IB: Hovedrammer 2020-23.

Kommunestyret vedtar netto driftsramme (brutto utgifter fratrukket brutto inntekter) for de definerte rammeområdene gjengitt i pkt. 1.3 foran.

Budsjettopplegget forutsetter at kommunedirektøren v/budsjettansvarlig etatssjef mv., klargjør i tekstdelen premissene for hva som skal oppnås med den foreslåtte bevilgningen.

Det er kommunedirektørens ansvar å disponere kommunestyrets bevilgning i samsvar med de mål og premisser som er lagt til grunn i budsjett- og økonomiplandokumentet - inkl. de føringer som framgår av kommunestyrets budsjettvedtak.

1.5. Rapportering i budsjettåret

Kommunedirektøren skal gjennom budsjettåret legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Fra 2019 har det blitt levert to tertialrapporter til kommunestyret, 1. tertial basert på regnskapsdata per 1. mai og 2. tertial basert på regnskapsdata per 1. september. Det er i samsvar med Midt-Telemark kommune, og er en fordel med tanke på felles samarbeidstiltak. I tillegg til tertialrapporteringen til kommunestyret på angitte tidspunkter, tar kommunedirektøren sikte på å gi oppdaterte, mer forenklede økonomirapporteringer til formannskapet i mars, august og november.

1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan

Statens bestemmelser knyttet til årsbudsjett er nedfelt i kommunelovens §§ 45 – 47. Obligatoriske krav til årlig rullering av økonomiplan er nedfelt i § 44. Den skal gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på forutsetninger i kommuneplanens langsiktige del. Loven fastsetter krav til balanse mellom utgifter og inntekter. Driftsresultatet hvert år skal være tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Økonomiplanen er en rettesnor for arbeidet med årsbudsjett. Årsbudsjettet er en bindende plan, mens økonomiplanen har karakter av retningsgivende for planperioden – i dette dokument fram til og med 2023.

Stortinget vedtok ny kommunelov i 2018. I tillegg har Kommunal- og moderniseringsdepartementet fastsatt nye forskrifter til kommunelovens økonomibestemmelser gjeldende fra 1.1.2020. Av endringer det kan være verdt å merke seg, så blir det en plikt til å fastsette finansielle måltall, nye regler for beregning av minimumsavdrag på lån og lovfesting av en hovedregel om at kommunenes drift bare skal finansieres av løpende inntekter. I tillegg skal økonomiplanen vise hvordan kommunale planer skal følges opp, og økonomiplanen skal inngå i kommunens handlingsplan etter plan og bygningsloven (dvs. handlingsdelen av kommuneplanens samfunnsdel). Kommunestyret skal også vedta et økonomireglement.

2. Rammebetingelser

2.1. Statens økonomiske opplegg

Regjeringen la fram kommuneproposisjonen for kommende år i mai måned. Her ble det gitt føringer for det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2020, og regjeringen anslå en

vekst i kommunenes frie inntektene på mellom 1,0-2,0 mrd. kroner. Stortinget ga i juni sin tilslutning til Regjeringens signaler om hovedtrekkene i opplegget.

Rammeforutsetningene presentert før sommerferien ble fulgt opp ved framlegg av Statsbudsjettet mandag 7. oktober. Handlingsrommet til kommunene ble her noe strammet inn siden deler av de frie inntektene ble begrunnet med særskilte satsingsområder.

Regjeringen legger opp til en realvekst i **kommunenes frie** inntekter på om lag 1,3 milliarder kr.

Hva skal de frie inntektene dekke?

Demografi. Den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av de frie inntektene er av Regjeringen anslått til 0,9 mrd. kroner fordelt på 1,3 mill. kr. i merutgifter for kommunene, og 0,4 mill. kr. i mindreutgifter for fylkeskommunene.

Pensjonskostnader. I 2019 forventes kommunesektoren å få mindrekostnader knyttet til pensjon.

I tillegg fremmer Regjeringen forslag om en rekke satsingsområder. Det er i de frie inntektene lagt inn forutsetninger om å styrke følgende områder med til sammen 0,55 mrd. kr:

- Opptrappingsplan rusfeltet: 150 mill. kr
- Tidlig innsats i skolen: 400 mill. kr

Det forutsettes oppfølging fra kommunene på disse satsingsområdene.

Oppsummert framkommer et negativt handlingsrom for kommunene på 0,15 mrd. kr. Regjeringen viser til effektiviseringspotensial i kommunesektoren, og har beregnet det til 1,3 mrd. kr. ut fra en forutsetning om effektivisering med 0,5 %.

Økt handlingsrom	Statsbudsjettet 2020	Herav kommunene	Herav fylkeskommunene
Realvekst i frie inntekter	1,3	1,3	0
Merkostnader demografi	-0,9	-1,3	0,4
Mindrekostnader pensjon	0,45	0,4	0,05
Satsinger innenfor veksten i frie inntekter	-0,55	-0,55	-
Økt handlingsrom	0,3	-0,15	0,45
+ Effektiviseringskrav 0,5 %	1,3	1,3	

Andre endringer av betydning for Nome kommune

Ressurskrevende tjenester: På bakgrunn av den sterke utgiftsveksten foreslår Regjeringen nok en gang en innstramning i ordningen. Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet, får et best mulig tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon. I forslaget for 2020 er det foreslått en innstramning i ordningen ved å øke innslagspunktet med 50.000 kr utover anslått lønnsvekst – til 1,320 mill. kr. Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 %. Endringen innebærer at Statens utgifter reduseres, og kommunene får en økt belastning.

Overføring av skatteoppkrevingen: Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkrevingen og arbeidsgiverkontrollen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020. Nome kommune får et trekk i rammene på 0,845 mill. kr. i 2020 siden oppgaven flyttes. Dette trekket økes til 1,45 mill. kr. årlig fra 2021 (helårsvirkning). Våre beregninger viser at trekket staten gjør er høyere enn kostnaden Nome kommune har til skatteoppkreving per 2019. Altså får kommunen et indirekte kutt i ramme på grunn av denne endringen.

Opprettelse av frivillighetssentral: Nome har i 2019 søkt om opprettelse av frivillighetssentral, og får i statsbudsjettet 2020 midler til dette. Det er Nome nærmiljøsenters som vil ha denne rollen. For 2020 er det lagt inn 429 000 i budsjettet til dette formålet. I løpet av 2020 vil ordningen vurderes før budsjettarbeidet for 2021 ferdigstilles.

2.2 Befolkningsutvikling

Innbyggertall	01.07.2016	01.07.2017	01.07.2018	01.07.2019	Endring
Fordelt på aldersgrupper					2018-2019
I alt	6 560	6 659	6 582	6558	-24
0 - 1 år	104	133	123	93	-30
2 - 5 år	256	260	248	262	14
6 - 15 år	731	745	715	727	12
16 - 22 år	597	614	617	574	-43
23 - 66 år	3 634	3 634	3 606	3612	6
67 - 79 år	844	893	908	929	21
80 - 89 år	303	287	272	271	-1
90 år og over	91	93	93	90	-3

Tabellen viser en nedgang på 24 personer det siste året, eller 0,4 %. Landet vokste med 0,6 % i samme periode. Det er spesielt høy nedgang i aldersgruppen 0-1 år, samt 16-22 år. For de eldste aldersgrupperingene (over 66 år) er det samlet en økning på 17 personer.

En vesentlig rammebetingelse for anslag på inntektene til Nome kommune er befolkningsutviklingen. Nome får et innbyggertilskudd per innbygger per 1. juli året før, altså er det innbyggertallet per 1.7.2019 som er avgjørende for rammebetingelsene i 2020. Nedgangen fra 2018 til 2019 er ikke dramatisk, men jevn nedgang i innbyggertallet gjør at rammebetingelsene til kommunen gradvis forverres. Fra 2019 til 2023 anslår SSB en befolkningsendring for Nome kommune på 0. Men aldersfordelingen vil endre seg. Mens det er anslått en nedgang i aldersgruppene 0-66 år med ca. 2 prosent, så er det anslått en vekst i aldersgruppene over 67 år med ca. 8 prosent.

2.3 Demografi og KOSTRA-analyse

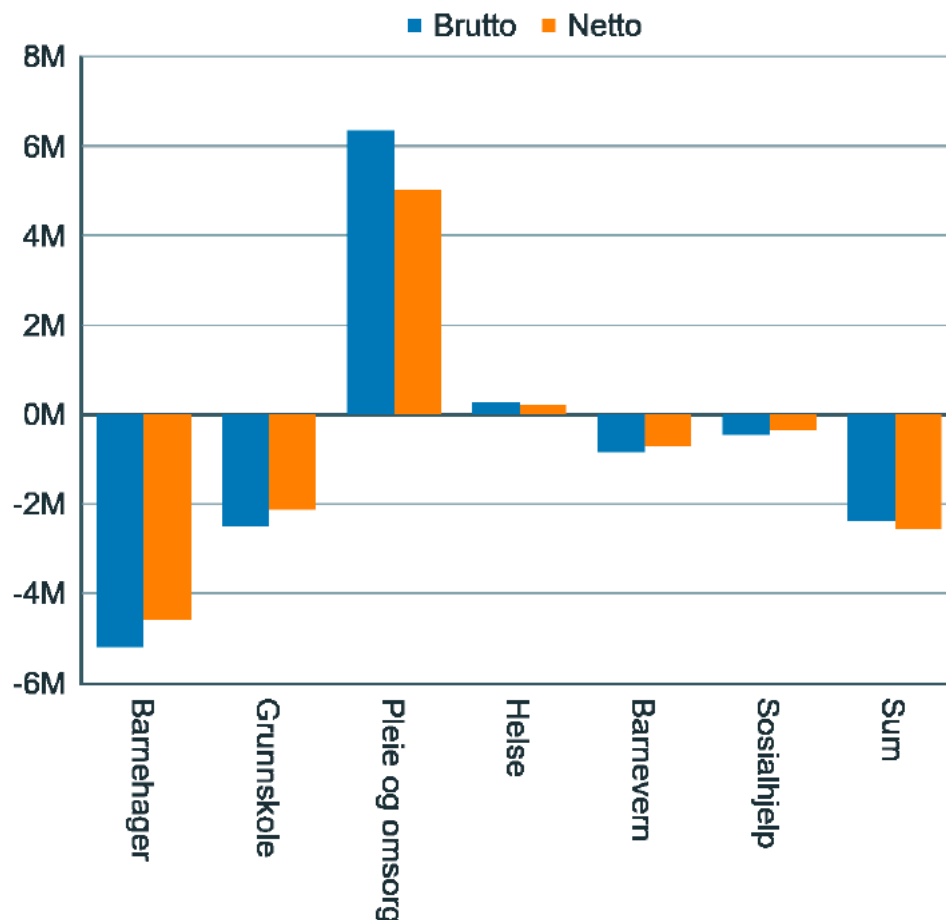
Demografi og kommuneøkonomi:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune. Notatet er vedlagt kommunedirektørens budsjettframlegg i sin helhet).

Telemarksforskning har oppsummert demografikostnadsberegningene for Nome slik;

- I perioden 2020-2023 er det beregnet mindreutgifter på 2,4 mill. kroner (hvorav 2,5 mill. må dekkes innenfor de frie inntektene). Det betyr at Nome er forventet å få mindre inntekter fram mot 2023.

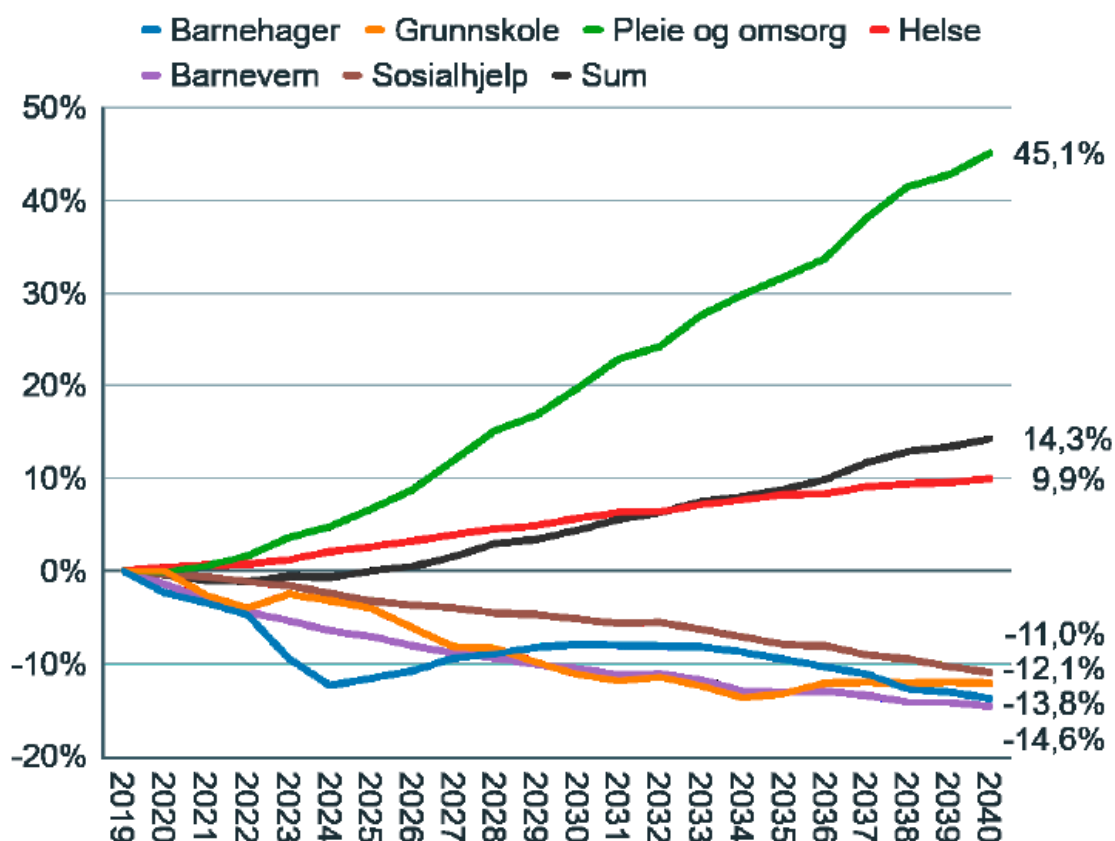
Figuren under viser hvordan dette gir utslag på de ulike tjenesteområdene. Det er altså beregnet nedgang i kostandene til barnehage og skole siden antallet barn i alderen 1-15 år er forventet å synke, mens det er forventet økning i utgiftene til pleie og omsorg siden antallet innbyggere i alderen over 67 år er forventet å øke.

*Akkumulerte demografikostnader 2020-2023. Mill. 2019-kr. Nome kommune.
Kilde: SSB/TBU/beregninger ved TF*

Dersom vi ser på utviklingen i et lengre perspektiv fram mot 2040, så forsterkes tendensen vi ser i økonomiplanperioden. Demografikostandene er forventet å øke med 57 mill. kr (14 prosent), fordelt på -33,6 mill. kr i aldersgruppen under 67 år og 90,7 mill. kr i aldersgruppen over 67 år.

Figuren under viser den prosentvise endringen som er forventet i kostnaden til de ulike tjenesteområdene fram mot 2040.

*Prosent endring i utgiftsbehov fram til 2040. Nome kommune.
Kilde: SSB/TBU/beregninger ved TF*

KOSTRA-analyse

Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune. Notatet er vedlagt kommunedirektørens budsjettframlegg i sin helhet).

I tabellen under vises nivået på korrigerte frie inntekter for Nome og andre sammenlignbare kommuner i Kostragruppe-11 i 2018. Når man tar med eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter ligger Nome på landssnittet. Disse tallene er justert for kommunens utgiftsbehov. Demografien som vi har redegjort for foran er utslagsgivende for hvor «dyr» eller «billig» en kommune er å drive. For 2020 er indeks for samlet utgiftsbehov for Nome kommune beregnet til 1,0687. Det betyr at Nome er beregnet å være 6,87 % dyrere å drive enn landssnittet, noe det tas hensyn til i inntektssystemet.

Korrigerte frie inntekter 2018 – en indikator som viser kommunens reelle inntektsnivå

- Korrigerte, frie inntekter viser nivået på de frie inntektene justert for variasjon i utgiftsbehov. Indikatoren viser dermed inntekts- og utgiftssiden samlet. Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov ("billig" i drift) får justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov ("dyr" i drift) får justert ned sine inntekter.
- Tabellen ved siden av viser nivået på korrigerte frie inntekter for Nome og andre sammenlignbare «gruppe-11 kommuner» i Telemark. Nivået (i prosent av landsgjennomsnittet) er vist både med og uten eiendomsskatt, konsesjonskraftinntekter og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift.
- Nome hadde korrigerte frie inntekter (inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt. og fordel DA) på landsgjennomsnittlig nivå i 2018.

Frie inntekter i 2018 korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Tabellen viser pst. av landsgjennomsnittet av inntekt per innbygger. Landsgjennomsnittet = 100. Kilde: KMD

	Korrigerte frie inntekter	Korrigerte frie inntekter inkl. E-skatt, konsesjonskraftinntekter og fordel DA
Nome	97	100
Kragerø	96	98
Notodden	96	99
Bø	101	100
Telemark	97	100
Landet	100	100

Telemarksforskning gjennomfører årlig en KOSTRA- og effektivitetsanalyse for Nome. Analysen basert på regnskapstall for 2018 er gjengitt under.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse – Nome kommune 2018

- Vi har utarbeidet en KOSTRA- og effektivitetsanalyse som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmoniserer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Nome kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 67,3 mill. kr i 2018. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen hadde et *høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen»* (ca. 7 prosent i 2018), eller at kommunen mottar et særskilt vertskommunetilskudd (ca. 25,7 mill. kr i 2018). Kommunen hadde et inntektsnivå på 100 prosent av landsgjennomsnittet i 2018.
- Beregningene viser at Nome kommune samlet sett hadde merutgifter på 17,7 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2018.**

Hovedfunn og oppsummering KOSTRA- og effektivitetsanalyse. Nome kommune 2018. Kilde: KOSTRA, beregninger ved TF

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2018 (mill. kr) sammenlignet med		
	Lands-gjennom-snittet	«Normert og utgiftsnivå»	«Normert og inntektsjustert nivå»
Barnehage	-8,8	2,2	2,2
Administrasjon	3,4	1,7	1,7
Landbruk	1,0	0,0	0,0
Grunnskole	-0,6	2,8	2,8
Pleie og omsorg	56,7	-1,7	-1,7
Kommunehelse	1,7	-0,1	-0,1
Barnevern	6,1	5,7	5,7
Sosialtjeneste	7,9	7,1	7,1
Sum	67,3	17,7	17,7

Analysen er gjort slik at en har sett på kostnadene på de 8 områdene som inngår i inntektssystemet til kommunene. I første kolonne er det sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det blir imidlertid noe unøyaktig siden kommuner har ulik befolkningssammensetning og dermed ulikt utgiftsbehov. I andre kolonne er det hensyntatt at

Nome er dyrere å drifte enn landssnittet. Vi kan se på barnehage som et eksempel. Når en sammenligner med landssnittet, ser det ut til at Nome bruker 8,8 mill. kr. for «lite» på barnehage. Men når vi i kolonne to tar utgangspunkt i at Nome har et lavere utgiftsbehov enn landssnittet på barnehage (vi har færre barn i aldersgruppen 2-5 år enn landssnittet), så kommer vi ut med at vi bruker 2,2 mill. kr. for «mye» på barnehage.

I kolonne tre er det også tatt hensyn til at norske kommuner har ulike inntektsnivå. Som vist tidligere hadde Nome et inntektsnivå helt på landssnittet i 2018, derfor er kolonne to og tre like.

Analysen viser altså at vi samlet sett brukte 17,7 mill. mer enn vi strengt tatt burde av hensyn til god økonomistyring på disse områdene som inngår i inntektssystemet. Det må imidlertid ikke leses som noen fasit, men som en indikasjon på hvor kommuner har høyere kostnader enn de burde, og hvor de har lavere.

Dette er meget viktig styringsinformasjon. Vi får en stor del av inntektene våre gjennom inntektssystemet og det er vesentlig for økonomistyringen at vår faktiske ressursbruk på tjenesteområdene samsvarer med det Storting og regjering legger til grunn i statsbudsjettet. Beregnet kun mot landsgjennomsnittet viser analysen at vi bruker 67,3 mill. mer på tjenesteområdene innenfor inntektssystemet enn landets kommuner for øvrig, men når det korrigeres for utgiftsbehovet er altså merforbruket 17,7 mill.

Det er også gjort en analyse av ressursbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet;

Analyse av ressursbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet 2018

Ressursbruk sammenholdt mot landsgjennomsnittet og «normert nivå» på utvalgte områder utenfor inntektssystemet. Nome kommune 2018. Kilde: KOSTRA, beregninger ved TF

	Netto driftsutgifter (i kr per innb.)			Mer-/mindreutgift (mill. kr) ift.	
	Nome kommune	Lands- gjennomsnitt	Nome «normert nivå»	Lands- gjennomsnittet	«Normert nivå»
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø	898	792	845	0,7	0,3
Kultur	2 115	2 428	2 590	-2,0	-3,1
Kirke	956	599	639	2,3	2,1
Samferdsel	1 872	980	1 046	5,8	5,4
Brann og ulykkesvern	1 099	849	906	1,6	1,3
Sum				8,4	6,0

- Vi har også utarbeidet en analyse som illustrerer kommunens ressursbruk på utvalgte områder som ikke inngår i inntektssystemet. I vurderingen av utgiftsnivået for de aktuelle områdene har vi tatt høyde for kommunens samlede utgiftsbehov.
- Tallene viser at Nome kommune på de utvalgte områdene, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 8,4 mill. kr i 2018. Dersom vi justerer for kommunens samlede utgiftsbehov (ca. 7 prosent over landsgjennomsnittet), viser beregningen et samlet merforbruk på 6,0 mill. kr.

Denne analysen synliggjør et normert merforbruk samlet på 5,2 mill. på disse områdene. Det er imidlertid et lite forbehold til denne analysen. På de 8 tjenesteområdene som ligger i inntektssystemet, er beregnet et utgiftsbehov for de enkelte tjenestene. I analysen av områdene utenfor inntektssystem har en brukt gjennomsnittlig utgiftsbehov for kommunen samlet.

Oppsummert blir altså «normert» merforbruk på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet og merforbruket på utvalgte områder utenfor inntektssystemet samlet 23,7 mill. kroner.

Dersom vi ikke klarer å redusere kostnadene der vi har merforbruk, må vi enten få større refusjoner for merkostnadene gjennom økt skjønn og/eller bedre kriterier i inntektssystemet, eller vi må kutte mer enn vi bør hvor det er god balanse mellom behov og forbruk. Det er dette siste som skaper størst intern «støy» ved at områder som har en balansert drift må overføre ressurser til virksomhetsområder som har et overforbruk.

Dette merforbruket er delvis et resultat av en utvikling over tid, delvis systematisk og også i noen grad tilfeldig. Sett med kommunedirektørens øyne, må en intensivere innsatsen mot forebygging og effektivisering der vi har merforbruk, slik at man kan oppnå nødvendige kostnadsreduksjoner, samtidig som tilbudet til innbyggerne blir minst like god som ellers i landets kommuner.

I tillegg må arbeidet med å synliggjøre systematisk underdekning av behovet for skjønn, eller feil i inntektssystemets kriterier, forsterkes overfor regionale og sentrale myndigheter.

3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden

3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene

Det har vært store svingninger i økonomien til Nome de siste 5 årene. Etter 2 vanskelige år 2014 og 2015, kom kommunen i 2016 og 2017 ajour med inndekking av driftsmessige underskudd på i alt 10,6 mill. kr. Nome komme ble slettet fra ROBEK-registeret. Regnskapet for 2018 viste et netto driftsresultat for 2018 på om lag 3,3 mill. kr, eller 0,5 % av totalinntektene. Dette er betydelig nedgang fra året før.

Vi opplever i arbeidet med budsjett og økonomiplan for 2020-2023 at det er krevende å budsjettere med overskudd og videreføre den positive trenden fra 2018 hvor vi satte av midler til disposisjonsfond. Alle etater melder om stramme driftsrammer, og usikkerhet rundt videre drift av Nome Statlige Mottak forsterker dette.

Tertialrapport 2/19 – som ble behandlet i kommunestyret 17. oktober – viser at det er behov for betydelige tilleggsbevilgninger i inneværende års budsjett, og det er i tillegg fortsatt en risiko for budsjettoverskridelser på flere rammeområder selv om driftsrammen gjennom året er økt med 7 mill. kr. Vi legger imidlertid til grunn at gjeldende driftsrammer etter tertialrapport 2/19 overholdes, og at vi ved slutten av året vil ha et disposisjonsfond på omtrent 5,8 mill. kr.

Det har de siste årene vært et siktemål å knytte noen konkrete målsettinger til sentrale, økonomiske nøkkeltall. Fra 1.1.2020 har også kommunene som følge av ny kommunelov plikt til å fastsette økonomiske nøkkeltall. Det er viktig å få til en god politisk forankring, og det er viktig å drøfte seg fram til et realistisk mål for nivå på disse nøkkeltallene.

Omtalen av disse nøkkeltallene i årsberetningen for 2018 så slik ut:

Nøkkeltall 1: Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

I 2018 kommer Nome kommune ut med et netto driftsresultat på om lag 3,3 mill. kr, som utgjør 0,5 % av totalinntektene. Som kjent er det et sunnhetstegn ved en vurdering av kommunens økonomiske stilling dersom netto driftsresultat utgjør minimum 1,75 % av driftsinntektene.

Hovedutfordringen framover blir å etablere reelle, positive netto driftsresultat over tid, slik at en kan bygge en tilstrekkelig buffer for å imøtekomme uforutsette driftsutgifter gjennom året, og ha mulighet til en sunn egenkapital i kommende investeringer. Vi ser at i budsjettet for 2020 klarer vi ikke å budsjettere med avsetning til disposisjonsfond, og vi budsjetterer med en drift som går i balanse. Vi vil altså ikke klare måltallet i budsjettet for 2020, og det ser også krevende ut å klare det i økonomiplanperioden.

Nøkkeltall 2: Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Oversikten viser at fondskapitalen samlet utgjør om lag 27,1 mill. kr pr 31.12.2018.

Kommunale regnskaper er splittet i 4 typer fonds:

Beløp i hele 1.000 kr	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Regnskap	Endring
	2014	2015	2016	2017	2018	2017-2018
Disposisjonsfond:	4 186	0	0	0	5 067	5 067
Ubundne investeringsfond	562	0	0	10	2 635	2 625
Bundne driftsfond:	17 535	13 651	15 674	18 963	16 134	- 2 829
Bundne investeringsfond:	2 689	2 689	439	219	3 228	3 009
SUM fond:	24 972	16 340	16 113	19 192	27 064	7 872
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	0,68	0,00	0,00	0,00	0,73	

Oversikten viser at fondskapitalen samlet utgjør om lag 27,1 mill. kr pr 31.12.2018.

Bundne drifts- og investeringsfond er midler kommunestyret **ikke** kan omdisponere. Som en ser av oversikten, er beholdningen på bundne driftsfond på om lag 16,1 mill. kr. Av dette utgjør vann- og avløpsfondene om lag 10,9 mill. kr.

Disposisjonsfond og ubundne investeringsfond derimot har kommunestyret fullt ut styringen av. Beholdningen på disposisjonsfonds har i perioden 2015 – 2017 vært kr 0. I 2018 har en forhåpentligvis startet på oppbyggingen av fondsreserver.

Ubundne investeringsfond viser en beholdning på om lag 2,6 mill. kr. Salg av Telemarksbibliotekbygget, og området ved Verket skole forklarer fondsoppbyggingen.

Kommunedirektøren understreker nødvendigheten av å sikre midler på de frie fonda for bl.a. å imøtekomme uforutsette utgifter både i drifts- og investeringsbudsjettet gjennom året.

Med henvisning til økonomiplanen for 2019 – 2023, vil det være en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter (om lag 14 mill. kr) innen 2021.

På kort sikt kan denne målsettingen synes krevende. Hovedprioritet de siste åra har vært å først dekke inn tidligere års underskudd på til sammen 10,6 mill. kr. Det lyktes vi med i 2017. I 2018 ble det bygget opp disposisjonsfond med om lag 4,7 mill. kr. I budsjettbehandlingen for 2019 ble det lånt 3 mill. kr av dette, men gjennom året er kun 1,050 mill. kr tilbakeført. Kommunestyret har imidlertid avsatt 3,06 mill. kr av mindreforbruket i 2018 til disposisjonsfondet.

Tabellen under viser status for disposisjonsfondet etter tertialrapport 2/2019:

Disposisjonsfond - beholdning:	
Etter avsluttet regnskap 2018	4 717
Avsatt del av mindreforbruk 2018	3 060
Sum avsatt pr 01.06:	7 777
Midlertidig lån opprinnelig budsjettbeh	-3 000
Forslag tilbakeført i tertialrapp 1/2019	1 050
Forslag tilbakeført i tertialrapp 2/2019	-
Status etter tertialrapport 2/2019	5 827

Nøkkeltall 3: Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Utvikling i netto lånegjeld	1999	2014	2015	2016	2017	2018
Brutto lånegjeld	160 847	502 758	572 095	622 423	611 545	625 224
Utlån Husbank-midler	16 060	53 060	49 899	46 312	44 200	42 449
Netto lånegjeld	144 787	449 698	522 196	576 111	567 345	582 775
Driftsinntekter inkludert utbytte	271 468	617 163	616 127	649 348	665 085	690 672
Netto lånegjeld i % av driftsinntekter	53,3	72,9	84,8	88,7	85,3	84,4

Netto lånegjeld utgjør om lag 582,8 mill. kr ved utgangen av 2018. Dette er en økning med om lag 15 mill. kr sammenlignet med 2017. Over tid har det vært en kraftig økning av lånegjelden. Netto lånegjeld var i 1999 på om lag 145 mill. kr. Da utgjorde netto lånegjeld, bare 53,3 % av samlede driftsinntekter – sammenlignet med 84,4 % i 2018.

I økonomiplanen for 2020 – 2023 er det satt en målsetting for planperioden å begrense netto lånegjelds andel til maksimalt 80 % i forhold til totale driftsinntekter. Det betyr at lånefinansierte investeringer må begrenses i de neste årene. Når vi vet at vi står ovenfor en utbygging av Nome sjukeheim, synes dette krevende å gjennomføre.

Nøkkeltall 4: Avvik fra budsjett

Økonomistyringa av de ulike rammeområdene er basert på netto budsjetttrammer, dvs. at inntekter som tilhører ansvarsområdet er trukket fra brutto utgifter. I opprinnelig budsjett for 2018 ble det samlet stilt til disposisjon netto om lag 425,9 mill. kr. Ved budsjettreguleringer gjennom året ble budsjettene oppjustert – basert på tilbakemeldinger fra de budsjettansvarlige. Regulert budsjett viser nettobudsjett for driftsområdene på til sammen 440 mill. kr. Regnskapet for 2018 kommer ut med forbruk på om lag 441 mill. kr, og samlet sett var det netto merforbruk i driftsområdene på om lag 1 mill. kr, eller 0,2 %. De fleste rammeområdene har holdt seg innenfor vedtatt budsjett.

Med henvisning til økonomiplanen for 2020 – 2023, er det lagt vekt på fortsatt å utarbeide realistiske budsjetter med tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. De siste årene har det vært en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett. Samlet merforbruk på 0,2 % i 2018 viser at vi har greid

målsettingen. Områdene oppvekst og NAV har budsjettoverskridelser, noe det må settes et spesielt søkelys på for å finne årsaken til. Så lenge kommunen har beskjedne økonomiske reserver på fond, er det avgjørende for totaløkonomien at budsjettene etterleveres.

Andre økonomiske målsettinger/forutsetninger

Renteforutsigbarhet og nedbetaling av gjeld

Reglement for finans- og gjeldsforvaltning ble revidert ved behandling i kommunestyret i møte 20. oktober 2016. I reglementet heter det at minimum 20 % av gjeldsportefølgjen skal ha fast rente, mens 60 % skal vurderes ut fra markedssituasjonen. I reglementet er det lagt opp til at kommunedirektøren skal foreta disse vurderingene. Det har vært kommunedirektørens vurdering de senere år at fastrenteandelen bør være ned mot reglementets minimum. Fastrenteandelen var om lag 29 % ved siste årsskifte.

Når det gjelder avdragsbetaling, så har kommunestyret tidligere hatt stor fleksibilitet til å justere dette med eksempelvis å endre løpetiden på lånet. Ny kommunelov med virkning fra 2020 «strammer inn» inn på dette, og for mange komme innebærer dette at minimumsavdraget øker. Nome kommune har tilpasset seg dette i 2019, jf. tertialrapport 1/2019.

Eiendomsskatt

Det vises til omtale under pkt. fellesinntekter i kapittel 4 i tekstdokumentet. Gamle takster og regelendringer i eiendomsskatteloven har gjort det nødvendig å gjennomføre en allmenn omtaksering av eiendommene i Nome. Siden arbeidet med omtaksering ikke er ferdig er det usikkert hvilket nivå det totale takstgrunnlaget vil ligge på, og dermed også usikkert hvilket handlingsrom kommunen vil ha når det kommer til inntekter fra eiendomsskatt.

3.2. Formannskapetets signaler.

I formannskapetets signalmøte 29. – 30. august, ble følgende vedtatt:

For det videre arbeid legges følgende **overordnede, økonomiske målsettinger og forutsetninger** til grunn:

3.1. I tråd med prinsippet om sunn økonomiforvaltning, skal det i planperioden legges opp til en gradvis forbedring av kommunens årlige netto driftsresultat. Målsettingen er å etablere netto driftsresultat som utgjør minimum 1,75 % av totale driftsinntekter hvert år i planperioden.

3.2. Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen 2023.

3.3. Det er en målsetting for planperioden å ikke øke netto lånegjelds andel i forhold til totale driftsinntekter, dvs. at den maksimalt skal utgjøre 84 %.

3.4. Det er en målsetting å utarbeide realistiske budsjetter med vekt på tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det er en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett.

Kommunedirektørens arbeid med budsjett og økonomiplan utover høsten, har vært basert på forannevnte, overordnede økonomiske signaler fra formannskapet. Budsjettsituasjonen har

nok en gang vist seg å være svært krevende. Både erfaringene fra økonomirapporteringene gjennom 2019, og de forventende forverringer vi ser i rammebetingelser for 2020, gjør det særdeles krevende å følge opp de nevnte målsettingene

4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter

Nedenfor redegjøres for de vurderinger som kommunedirektøren har foretatt vedr fellesinntekter og fellesutgifter. Konkrete beløp framgår i talldelen - budsjettskjema 1 A og 1B: Hovedrammer drift 2020 – 2023.

4.1. Fellesinntekter

Skatt på formue og inntekt + Rammetilskudd (Kommunens ”frie” inntekter)

Samlet er det for 2020 foreslått å budsjettere med 400,5 mill. kr, som er en vekst på 3,0 % i forhold til regulert budsjett for 2019. Budsjetteringen er i samsvar med anslag som framkommer i statsbudsjettet. Beløpet er fordelt med rammetilskudd på 239,3 mill. kr, og 161,2 mill. kr.

Anslaget i statsbudsjettet er noe høyere enn det vi finner i KS sin prognosemodell. Dette skyldes at statsbudsjettet legger til grunn en forventet befolkningsutvikling i tråd med landssnittet, mens prognosemodellen i større grad er tilpasset en mer realistisk utvikling for Nome.

Som for tidligere år, ligger det i rammetilskuddet en kompensasjon for nye oppgaver som kommunen forventes å gjennomføre fra neste år. Det henvises til omtale i pkt. 2.1 foran blant annet om tidlig innsats i skolen og opptrapping på rusfeltet.

Rammetilskuddet består av 3 elementer:

- Utgiftsutjamningen (basert på objektive kriterier, bl.a. folketall og aldersfordeling).
- Inntektsutjamning (basert på løpende skatteinngang i forhold til landsgjennomsnitt pr innbygger).
- Skjønnsmidler

Når det gjelder **utgiftsutjamningen** er den fastlagt – i og med at det er folketall og aldersfordeling pr 01.07.2019 som legges til grunn. Fortsatt er antall innbyggere, og alderssammensetning svært utslagsgivende. Negativ befolkningsutvikling i Nome kommune det siste året gir negativt utslag.

Inntektsutjamningen vil i 2020 være basert på folketall pr 01.01.2020, og fra tidligere år har vi erfaringer med en inntektssvikt i forhold til de første prognosene på høsten. I budsjettanslaget har vi tøyd «inntektsstrikken», og forutsatt at folketallet stabiliserer seg på et noe høyere nivå enn pr 01.07.19.

Skjønnsmidler: Nome har gjennom 5 år fått tildelt skjønn til kompensasjon for arbeidsgiveravgiftendringen fra 2015. Siste utbetaling var i 2019. For 2020 er kommunen tildelt 2,9 mill. kr. i ordinære skjønnsmidler.

Ordinært skjønn: Vi har over tid hatt en løpende dialog med Fylkesmannen om de kostnadstunge tjenestene (eksempelvis barnevern, sosialhjelp, ressurskrevende tjenester). Vi registrerer at skjønnstildelingen for 2020 er omtrent på samme nivå som 2019, men mindre enn det vi har hatt tidligere. Kommunen må greie seg med mindre drahjelp fra Fylkesmannen enn det vi hadde for få år tilbake.

Eiendomsskatt

Stortinget vedtok i forbindelse med Regjeringens framlegg av statsbudsjettet for 2019 at høyeste tillatte skattesats fra 2020 vil være 5 promille, mot dagens 7. Maksimalsatsen er fra

2021 foreslått justert videre ned til 4 promille. I tillegg er det fastsatt en obligatorisk reduksjonsfaktor som innebærer at alle takster på boliger og fritidseiendommer skal reduseres med 30 %.

For å tilpasse seg regelendringene, og fordi takstene i kommunen er over 10 år gamle, ble det høsten 2019 vedtatt i kommunestyret at det skal gjennomføres en allmenn omtaksering av eiendommene i Nome ved bruk av Skatteetatens formuesgrunnlag. For eiendommer som ikke får formuesgrunnlag, i hovedsak fritidseiendommer, våningshus og næringseiendommer, vil det bli utarbeidet takstforslag av takstmenn som må vedtas av Sakkyndig nemnd for eiendomsskatt i Nome. De nye takstene vil gjelde fra skatteåret 2020.

Gjeldende økonomiplan forutsetter et inntektsnivå på samme nominelle nivå som dag. Det er gjort anslag som tyder på at samlet takstgrunnlag for 2020 vil være stort nok til å kunne opprettholde inntektsnivået fra 2019, og i tillegg muligens gi rom for et bunnfradrag for bolig- og fritidseiendommer. For 2021, med reduksjon av skattesats til 4 promille, er det mer usikkert om man klarer å opprettholde inntektsnivået. Dette vil først være klart når omtakseringsarbeidet er gjennomført.

Inntekter fra konsesjonskraft

Denne budsjettposten er for 2020 anslått til 5,8 mill. kr – en økning fra 1 mill. kr sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2019. Økningen er basert på inntektsutviklingen i inneværende år (budsjettposten er i tertialrapport 2/19 foreslått satt til 7 mill. kr). Anslaget fra Midt-Telemark Energi er på 4,8 mill. kr for 2020.

Det er økonomisk sårbart å benytte disse inntektene i saldering av drifta. Det er i utgangspunktet usikre inntekter som helt eller delvis burde vært avsatt til fonds, eventuelt brukt til konkrete næringstiltak.

Anslaget for 2020 på 5,8 mill. kr er videreført på reelt samme nivå de øvrige år i planperioden.

Andre generelle statstilskudd:

Rente/avdragskompensasjon omsorgsboliger/sjukeheim/skoleutbygging/kirker

Kommunen har over tid gjennomført investeringer som Staten årlig gir rentekompensasjon for. Beregningene foretas med grunnlag i gjennomsnittlig flytende rente i Husbanken.

Samlet anslag for rentekompensasjon tidligere års investeringer er på 1,7 mill. kr for 2020.

Vertskommunetilskudd drift statlig mottak Dagsrud

Framtida for mottaket er som kjent usikker. Tilskuddet vil bortfalle/reduseres dersom det skjer endringer. Inntil videre er det forutsatt at kommunen driver mottak i hele planperioden.

Budsjettet baseres på ordinær drift med 140 plasser, og ingen tilleggs plasser.

Budsjettforslaget for 2020 er på 2,0 mill. kr.

Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede

Tilskuddet har sin bakgrunn i HVPU-reformen, som ble gjennomført tidlig på 1990-tallet. På det tidspunktet overtok 33 kommuner i landet, deriblant Nome, ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen. I Nome er det 15 beboere som gir grunnlag for tilskudd i 2020. En

beboer har falt fra, og det utløser om lag kr 800.000 i mindre tilskudd fra og med 2020. I budsjettforslaget for 2020 er det ført opp forventet tilskudd på 25,8 mill. kr. For årene 2021 – 2023 er tilskuddsnivået videreført, dvs. at det er forutsatt at tilskuddsordningen opprettholdes. Men ordningen er «under press», jf. forslag fra ekspertutvalg om å vurdere full innlemming i inntektssystemet.

Integreringstilskudd flyktninger, og særskilt tilskudd enslige mindreårige (EM)

Tilskuddet for 2020 er ført opp med til sammen kr 21 mill. kr. – det vil si en nedgang i inntektene fra om lag 26 mill. i budsjett 2019. I samsvar med tidligere budsjettforutsetninger, er det lagt til grunn bosetting på 10 personer i 2019 og 2020. Inntektsreduksjonen har i hovedsak sammenheng med at kommunen i 2016 bosatte over 60 personer. Tilskuddet for disse personene (som fortsatt bor i kommunen) er betydelig lavere i år 5. Som kjent mottar kommunene integreringstilskudd for bosatte flyktninger i til sammen 5 år.

Nome kommune mottar særskilt tilskudd til 6 enslige mindreårige. Tilskuddet utgjør om lag 7,2 mill. kr. På lik linje med integreringstilskuddet, vurderes dette som en fellesinntekt, som disponeres fritt av kommunen til de formål som anses som nødvendig. I hovedsak medgår dette tilskuddet for å dekke opp for ekstraordinære barnevernsutgifter.

For økonomiplan-perioden 2020 – 2023 er bosettingsmål på 10 personer pr år videreført. Inntekstposten reduseres fra 21 mill. kr i budsjett 2020 til om lag 9 mill. kr i 2023. Det er en utfordring for kommunen «å ta ned» utgiftene tilsvarende det inntektsbortfallet som redusert bosetting medfører. Det er en økonomisk utfordring at deler av det økte integreringstilskuddet i 2016 og 2017 er benyttet til å styrke tjenester som bare delvis er flyktninge-relaterte. Vi har med andre opprettholdt driftsnivå basert på integreringstilskuddsmidler, som over tid nå kraftig reduseres.

4.2. Renter og avdrag

Renteinntektene

For budsjett 2020 og øvrige år i planperioden er det lagt inn et anslag på 1,8 mill. kr i samlede renteinntekter. Det er noe økning fra 2019 som følge av økte rentenivå det siste året. Vi forventer ikke noen ytterligere renteoppgang i planperioden. Renteinntektene består av: Utlån av startlån, utlån Midt-Telemark kraft og vanlige bankinnskudd.

Renter og avdrag løpende lån

For 2020 har kommunedirektøren budsjettert med 12,2 mill. i renteutgifter, og 23 mill. kr i avdrag – til sammen 35,2 mill. kr. Tilsvarende poster i det regulerte 2019-budsjettet er samlet på 34,6 mill. kr.

Renteberegning er i utgangspunktet basert på rentenivå flytende lån pr dato, og gjeldende fastlånsavtaler. Det har vært en renteøkning det siste året, men legges til grunn at renten holder seg på samme nivå framover.

Ny kommunelov med virkning fra 2020 endrer et fleksibelt regelverk til hvordan avdrag skal betales. Kommunen må ta høyde for en raskere nedbetaling av lånene. Nome kommune gjorde dette tilpasningen i 2019, og nivået videreføres i 2020. En slik avdragsprofil forutsetter at lånegjelden ikke økes mer enn årlig nedbetalte avdrag (tilsvarende omtrent 10 mill. kr per år).

4.3. Utbytte fra kraftselskapene. Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft

Eierskapsmeldingen til MTE og MTK angir et samlet utbytte for Nome og Midt-Telemark kommune på 16,215 mill. kr. Selskapene selv varsler per 19.10.2019 et utbygge for 2020 på 15 mill. kr. Nomes andel av 15 mill. kr utgjør 6,42 mill. kr. Midt-Telemark kommune har imidlertid vært mer offensive i sin budsjettering av utbytte fra selskapene, og vi legger oss på samme linje i budsjettet for 2020.

Utbytte MTE

I regulert budsjett for 2019 er utbytte fra MTE budsjettert med 4,17 mill. kr. Det er en liten økning fra opprinnelig budsjett 2019. For 2020 har kommunedirektøren lagt inn et forventet utbytte på 4,393 mill. kr. Det er lagt inn en liten økning i økonomiplanperioden fra 2021.

Utbytte MTK

I regulert budsjett for 2019 er utbytte fra MTK budsjettert med 2,83 mill. kr. Det er en oppjustering gjennom året på 1,88 mill. kr fra et budsjettert nivå på 0,95 mill. kr. For 2020 har kommunedirektøren lagt inn et forventet utbytte på 3,093 mill. kr. Det er forventet at dette øker noe utover i økonomiplanperioden.

4.4. Avsetninger til fond

Kommunestyrets disposisjonsfond

Sett ut fra en økonomisk betraktning, bør det årlig i økonomiplanen settes av midler til kommunestyrets disposisjonsfond som en buffer mot framtidige uforutsette utgifter, jfr. drøfting i kap. 3 foran. Kommunedirektøren minner om formannskapets vedtatte signal i møte 29.-30. august: *Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen 2023.*

Det er med stor bekymring kommunedirektøren må foreslå å «nulle ut» årlige avsetninger til disposisjonsfond i planperioden 2020-2023. Målet var å avsette 2 mill. kr årlig. Men slik rammevilkårene ser ut til å bli for 2020, er det ikke realistisk å budsjettere med en slik avsetning.

Bundne fondsavsetninger

I tråd med gjeldende regelverk er den pliktige avsetningen av konsesjonsavgiftene til kraftfondet synliggjort i talloversikten. Denne posten er anslått å utgjøre kr 475.000 årlig. Inntektene på kraftfondet, disponeres av etat for samfunnsutvikling, og det henvises til omtale i pkt. 6.8.3.

4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet

Det er foreslått overført kr 2,100 mill. årlig i planperioden. Denne overføringen skal finansiere forventet egenkapitalinnskudd i KLP. Innskuddet skal etter gjeldende regelverk føres i investeringsbudsjettet, men kan ikke lånefinansieres.

4.6. Pensjonskostnader

I tallbudsjettet har vi synliggjort pensjonskostnadene på 2 linjer:

- Avregning pensjonskostnader/Premieavvik i år
- Amortisering av premieavvik foregående år

Budsjetteknisk belastes rammeområdene fortsatt med 15 % KLP-premie, mens avregningen mot premieavvik tas samlet på et felles ansvarsområde. I tillegg må kommunen hensynta en situasjon der oppsamlet premieavvik fører til en høyere belastning/amortisering av tidligere års premieavvik. Det er 7 års avskrivningstid for premieavvik fra og med 2014. Det er en reduksjon fra 10 års avskrivningstid i årene fra 2011.

Samlet sett er det i budsjettforslaget lagt til en grunn om lag samme pensjonsbelastning i årene som kommer. Dette anslaget er usikkert.

Pensjonspremie er regningen som vi får fra våre pensjonsleverandører. Det er penger kommunen betaler inn hvert år for å sette av til framtidige utbetalinger til pensjon.

Pensjonskostnad er det beløpet som bokføres i driftsregnskapet. Det er et teoretisk beregnet beløp, som ikke har noe med hva kommunen betaler i pensjonspremie å gjøre.

Premieavvik er forskjellen mellom innbetalt premie og regnskapsført beregnet netto pensjonskostnad. Premieavviket har vokst til svimlende summer (utgjorde for Nome kommune om lag 40,1 mill. kr ved regnskapsavslutningen for 2018). Så lenge betalt premie er høyere enn det som kostnadsføres i regnskapet, blir premieavviket en positiv størrelse, eller et inntektsbeløp i regnskapet. Årlig inntektsført premieavvik føres mot balansen – for så å bli amortisert, dvs. komme til belastning i driftsbudsjettene i løpet av de kommende år.

5. Driftsbudsjettet: Rammeområdene generelt

5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift

Den administrative prosessen med budsjettet for 2020 tar utgangspunkt i **opprinnelig vedtatt** netto driftsramme for 2019 slik de framkommer etter behandlingen i kommunestyret i desember 2018.

Alle netto driftsrammer er prisjustert med den lønns- og prisvekst (deflator) som Staten benytter i kommuneopplegget. Denne vekstfaktoren er oppgitt til 3,1 %. I beregningen av netto driftsrammer er forannevnte lagt til grunn, dvs. at også sektorinntektene er forutsatt økt med 3,1 %.

Arbeidet med detaljbudsjettene avdekker at det fortsatt er en utfordring å tilpasse budsjettene til de vekstforutsetningene som Staten opererer med i kommuneopplegget. Gjennomgående er det slik at Statens deflator i mange tilfeller ikke hensyntar kostnadsutviklingen i kommunene fullt ut. Det gjelder både på lønn og andre driftsutgifter. Konsekvensen av dette er at driftsområdene årlig må effektivisere/fremme ytterligere driftsreducerende tiltak for å tilpasse til beregnet netto driftsramme.

Med utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2019 – prisjustert til 2020-nivå som foran nevnt - er det foretatt vurderinger av om dette budsjettnivået er realistisk. Ved økonomirapporteringene gjennom året, er det lagt fram nye opplysninger/prognoser fra de budsjettansvarlige for tjenesteområdene. Hvilke opplysninger som er hensyntatt ved rammeberegningen, framgår i tabell i innledningen av hvert rammeområde under overskriften «konsekvensjusteringer».

Konsekvensjusteringer omfatter også endringer som framgår av det statlige kommuneopplegget, herunder endringer i oppgaver/tjenester Staten forventer at kommunene skal følge opp. Eksempler på dette er (listen er ikke uttømmende):

- Overføring av skatteoppkrever og arbeidsgiverkontroll til staten, rammeområde A
- Opptrappingsplan rus under helse og omsorg
- Etablering av frivillighetssentral under samfunnsutvikling

Videre er det foretatt konsekvensjusteringer for politiske vedtak der det er forutsatt enten reduksjoner eller påplussinger i forhold til inneværende års opprinnelige budsjettnivå.

Hva som er realistiske budsjetter er alltid et definisjonsspørsmål. Men for kommunedirektøren har det vært en klar målsetting å få fram best mulig anslag på hva eksisterende, etablert drift reelt sett koster. I denne prosessen må de vurderinger, og tilbakemeldinger som kommer fra budsjettansvarlige etater/tjenesteområder, i vesentlig grad legges til grunn.

5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak

Det er i løpet av budsjettprosessen fremmet en rekke forslag til nye/utvidede driftstiltak. Slik den økonomiske situasjon har blitt, bærer oversikten over nye/utvidede tiltak i stor grad preg av å være en ønskeliste. Denne oversikten er ikke presentert i dokumentet, Den er heller ikke fullstendig da det er åpenbart at flere etatssjefer har valgt å ikke fremme tiltak ut fra den situasjon at en har sett det som umulig å få gjennomslag.

Det har vært en stor utfordring å avveie nye behov mot de mer overordnede økonomiske utfordringene vi står foran. I den foreliggende situasjon har det vært nødvendig å stille de fleste ønskede utvidelsene i bero.

De tiltak som er prioritert blir omtalt under det rammeområdet tiltaket tilhører, og framgår under overskriften «nye/utvidede driftstiltak» i innledende tabell under hvert rammeområde. I noen grad blir det også under de aktuelle tjenesteområdene lagt inn kommentarer på tiltak som av økonomiske grunner ikke er funnet plass til.

5.3. Formannskapetets prioriteringssignaler

I tillegg til de mer overordnede, økonomiske signalene som det er redegjort for i pkt. 3 foran, ble det i formannskapetets møte 29.- 30. august vedtatt følgende generelle forutsetninger for kommunedirektørens videre arbeid med budsjett og økonomiplan:

- *I arbeidet med driftsrammene, og i forslag til investeringsprogram, legges følgende generelle forutsetninger til grunn:*
  - *Det skal tas utgangspunkt i de prioriteringer av drifts- og investeringstiltak som ble vedtatt ved fjorårets rullering av økonomiplanen.*
  - *Det må legges betydelig vekt på kjente endringer i den demografiske utvikling. Analyser av KOSTRA-statistikk er et viktig grunnlag for framtidige prioriteringer.*
  - *Tiltak knyttet til de 7 strategiene i kommuneplanens samfunnsdel skal vektlegges.*
  - *Det må stilles samme effektiviseringskrav til interkommunale samarbeidstiltak/eksterne tjenester som til tjenester i regi av Nome kommune.*

Det har for kommunedirektøren vært en krevende jobb å veie alle disse hensynene opp mot hverandre.

Omtalen under hvert driftsområde viser i hvor stor grad vi har lyktes med å følge opp forutsetningene nevnt foran.

6. Gjennomgang av rammeområdene i driftsbudsjettet

6.1 Ramme A: Administrative og politiske fellestjenester

Overordnet budsjettansvar: Kommunedirektøren v/personal- og org sjef

6.1.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

A1	Politisk styring og kontrollorganer
A2	Fellestjenester
A3	Sentraladministrasjonen

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisj.	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
A: Administrative og politiske fellestjenester	28 145	29 017	29 017	29 017	29 017
		2020	2021	2022	2023
Konsekvensjusteringer		52	-602	-852	-552
Herav:					
Stortingsvalg 2021		0	250	0	0
Kommunevalg 2023		-300	-300	-300	0
Ramme til politikeropplæring		100	0	0	0
Redusert sekretariatsfunksjon interkommunalt politisk råd		-150	-150	-150	-150
Deltakelse i interkommunalt innkjøpssamarbeid		260	260	260	260
Overføring av skatteoppkrever til Staten		-845	-1 449	-1 449	-1 449
Merkostnad kemner/kommunal innfordring interkommunalt		200	0	0	0
Systemkoordinator ERP - samarbeidstiltak		346	346	346	346
Personvernombud, ny kostnadsfordeling interkommunalt		143	143	143	143
Midt-Telemark IKT, ny kostnadsfordeling interkommunalt		-217	-217	-217	-217
Merkostnader IKT (lisenser, serviceavtaler)		400	400	400	400
Merkostnader forsikring		115	115	115	115
Avrunding			-1	-1	-1
		2020	2021	2022	2023
Nye/Utvidede driftstiltak		70	70	70	70
Herav:					
Tapt arbeidsfortjeneste politikere - økning pga flere utvalg og dagmøter		70	70	70	70
Driftsreduserende tiltak		-720	-720	-720	-720
Herav:					
Abonnement nettbrett politikere		-78	-78	-78	-78
Abonnement kommunal rapport politikere		-75	-75	-75	-75
Reduksjon bevertning politisk, ikke varmmat på møter		-60	-60	-60	-60
Kutte partistøtten		-75	-75	-75	-75
Beverting sentraladm (nulle ut posten)		-10	-10	-10	-10
Jobbfrukt		-140	-140	-140	-140
Bedriftshelsetjeneste		-55	-55	-55	-55
Reduksjon bevertning/gaver ifm ledermøter, jubilanter, seniordag osv.		-25	-25	-25	-25
Ostehøvelkutt små poster sentraladministrasjonen		-202	-202	-202	-202
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR A		28 420	27 765	27 515	27 815

Rammeområdet har over flere år hatt betydelige innsparingskrav i sine budsjetter. En stor andel av budsjettpostene er faste kostnader til felles IKT-systemer, forsikringer, medlemskontingenter og lignende som ikke kan reduseres. I forbindelse med store kutt for 2019-budsjettet ble det jobbet hardt for å klare å komme innenfor den angitte rammen, og de fleste muligheter for innsparinger ble da utnyttet. Det har også blitt kuttet ned på stillinger i administrasjonen når man har hatt muligheter for dette. Med ytterligere krav om rammekutt på kr 720.000 for 2020 har man nådd en smertegrensen med tanke på en ansvarlig drift av sentraladministrasjonen.

Dersom det skulle komme ytterligere krav om driftsreduksjon, eller dersom noen av de beskrevne driftsreducerende tiltak tas ut, vil det være svært utfordrende å lande et budsjett innenfor rammen uten å måtte si opp ansatte. En slik løsning vil være veldig uheldig ut i fra dagens situasjon og arbeidsmengden i sentraladministrasjonen. Man kan som et bedre alternativ se for seg mulige stillingsreduksjoner som følge av naturlig avgang de nærmeste årene.

Budsjettforslaget for 2020 innebærer en vekst på 1 % i forhold til opprinnelig budsjett 2019. Korrigert for prisjustering, konsekvensjusteringer, nye tiltak og kutt som kommer frem av tabellen over er veksten på minus 2 %.

Kommunedirektøren foreslår et rammekutt i dette området på kr 720.000 som videreføres til øvrige år i planperioden. Kuttet utgjør ca. 2,9 % av den opprinnelige budsjettramma for 2019. Konsekvensjusteringene omtales nærmere under hvert tjenesteområde nedenfor.

Foreslått driftsramme for 2020 fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Vekst	Vekst
		2019	2019	2020	fra	fra
		Opprinnelig	Regulert		opprinnelig	regulert
A	Administrative og politiske fellestjenester	28 145	27 645	28 420	1,0	2,8
	Består av flg tjenesteområder:					
A1	Politisk styring og kontrollorganer	4 393	4 183	4 188	-4,7	0,1
A2	Fellestjenester	7 907	7 707	9 314	17,8	20,9
A3	Sentraladministrasjon	15 845	15 755	14 918	-5,9	-5,3

Utfordringer

Etter reduksjoner i stillinger senere år er organisasjonen fortsatt sårbar med tanke på fravær. Det jobbes videre med å få overført kompetanse internt på flere felter for å gjøre organisasjonen mer robust for å takle eventuelle langtidssykemeldinger.

Rekrutteringsutfordringer

Stort sett går rekruttering av nyansatte bra i vår kommune. Men tidligere års utfordringer med rekruttering av sykepleiere har ikke blitt bedre siste år. I tillegg er det utfordrende å få rekruttert spesialister innenfor helsefag som helsesøster eller spesialsykepleiere. Utfordringene har blitt noe mindre på rekruttering av teknisk personell. Toppledere er også krevende å rekruttere.

Vi ser også utfordringer fremover ved tilsetting av fagarbeidere, som er utdannet hos oss innenfor helse- og omsorgsyrkene, samt å kunne tilby store nok stillinger slik at det blir attraktivt å bli værende i Nome. Dette er problemstillinger som de fleste kommuner har på dagsorden, og det blir viktig fremover å være en attraktiv kommune å søke jobb i. Spesielle

utfordringer framover blir å beholde fagarbeidere etter utdanning i Nome, og ha store nok stillinger å tilby slik at de ikke reiser til andre kommuner.

Kompetanseheving

Kompetanseheving av våre ledere innenfor personaladministrative gjøremål er noe vi kan se behov for i Personal- og organisasjonsavdelingen. Innenfor lov/avtaleverk og egne retningslinjer avdekkes litt for ofte mangel på viktig kunnskap. Det har vært lite fokus fra staben på opplæring av ledere innenfor fagfeltet, noe som må kunne forklares med at dette er ressurskrevende og omfattende arbeid. Med budsjetttrammene som er innenfor rammeområdet for 2020 blir vi nødt til å holde reise og kursvirksomhet til et absolutt minimum.

Digitalisering

Kommunesektoren er nå inne i en krevende digitaliseringsprosess. Det er viktig at organisasjonen har stort fokus på digitalisering i alle ledd, og at digital kompetanse er viktig fremover. Innbyggerne krever digitale tjenester, og vi er nødt til å henge med i utviklingen som skjer innenfor alle etater/staber. I forbindelse med sammenslåing av nabokommuner er det stor aktivitet på utvikling innenfor dette området, noe som kan bety økte investeringskostnader.

Når det gjelder digitalisering vil det også være viktig å fokusere på å utnytte det potensialet for effektiviseringsgevinster som ligger i de digitale og automatiserte systemene vi har investert i. Et område der vi har kunnet hente ut slike effektiviseringsgevinster er i behandling av inngående fakturaer. En stadig større andel av disse blir nå mottatt i Elektronisk handelsformat (EHF) direkte inn i vårt regnskapssystem. Disse fakturaene leses elektronisk inn, og man kan også lage automatiserte regler for konteringen/regnskapsføringen. Dette innebærer tidsbesparelser både i fakturamottak/økonomiavdelingen og ute i organisasjonen. Andelen EHF-fakturaer vi mottar har steget voldsomt de siste årene, og er i dag ca. 70 %. Vi ønsker å jobbe videre både med å øke denne andelen til 75 %, og å forbedre automatiseringen av hele fakturabehandlingen.

Lærlinger

Nome kommune har redusert noe på trykket når det gjelder å ta inn lærlinger. Inntak skjer gjennom hele året. Per tiden er det 14 lærlinger i vår organisasjon: 7 i helsefag, 1 i tømrerfaget og 6 i ungdomsarbeiderfaget. KS har satt en ny målsetting for kommunene om 3 lærlinger pr 1000 innbyggere (tidligere mål var 2 pr 1.000 innbyggere). Med 14 lærlinger har vi ikke nådd den nye målsettingen til KS.

Vi ønsker at Nome skal være en fremtredende lærebedrift i Telemark. Utfordringer rundt lærlinger er å kunne sikre de fast stilling når de er ferdig med læretiden. Det er også en utfordring at helsefag ikke er en attraktiv vei å gå for dagens ungdom – det er få norske ungdommer som søker dette løpet. Ny personalrådgiver jobber med lærlingene i samarbeid med organisasjonene og etatsjefene for fortsatt å opprettholde den flotte aktiviteten vi har hatt på dette området.

Sykefravær

Sykefraværet har i de senere år stabilisert seg på ca. 8,5 %. I 2018 var resultatet på kommunenivå 8,3 %. HMS-rådgiver er godt i gang med arbeidet med å redusere sykefraværet i samarbeid med NAV. Man skal riktignok ikke forvente raske resultater på dette arbeidet, som må betegnes som langsiktig arbeid. Tendensen for inneværende år ser lovende ut til og med 3 kvartal.

Målsettinger

- Nome kommune opprettholder målsettingen om å redusere sykefraværet til 7,5 %.
- Nome kommune opprettholder målsettingen om 3 lærlinger pr 1000 innbyggere.
- Nome kommune har en målsetting for 2020 om en andel av inngående elektroniske fakturaer på over 75%.

6.1.2 Tjenesteområde A1 - Politisk styring og kontrollorganer

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området omfatter folkevalgte organer, valgavvikling, partistøtte, revisjon samt kontrollutvalgssekretariatet.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

I økonomiplanperioden konsekvensjusteres utgifter til valggjennomføring slik at det ligger inne midler til gjennomføring av stortingsvalget i 2021, og til gjennomføring av kommune- og fylkestingsvalget i 2023.

For å komme i mål med svært trange budsjettammer for 2020 vil alle tjenesteområdene innenfor ramme A få kutt. Dette gjelder dessverre også politisk styring og kontrollorganer hvor det foreslås omfattende kutt;

- 78` - Abonnement nettbrett – mobilt bredbånd dekkes eventuelt av den enkelte politiker selv. (tilsvarende som Sauherad og Bø har praktisert).
- 75` - Abonnement Kommunal rapport til kommunestyrets medlemmer bortfaller
- 60` - Reduksjon bevertning politiske møter. Middag serveres ikke ved vanlige kommunestyremøter.
- 75` - Kutte partistøtten

Ramme for kontrollutvalget og revisjon er lagt inn i budsjettet i tråd med kontrollutvalgets anbefaling.

6.1.3 Tjenesteområde A2 - Fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området består for det meste av eksterne kostnader hvor størrelsen fastsettes av andre. Det er svært lite å endre her, med mindre kommunen skal meldes ut av ulike sammenslutninger. De største beløp her går til forsikring, medlemskontingenter, IKT-drift, tillitsvalgtapparatet, bedriftshelsetjeneste samt ordinære kontorutgifter.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Budsjettet er svært stramt, jfr. rammekuttet omtalt innledningsvis. Følgende kutt foreslås;

- 10` - bevertning sentraladministrasjon. Ikke noe igjen til bevertning.
- 140` - jobbfrukt. Avtalen med Idea Kompetanse sies opp.
- 55` - bedriftshelsetjeneste. Da er det kun igjen budsjett til avtalen som omhandler lovpålagte oppgaver.
- 25` - reduksjon bevertning/gaver i forbindelse med ledermøter, jubilanter, seniordag osv.

6.1.4 Tjenesteområde A3 - Sentraladministrasjonen

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Sentraladministrasjonen med kommunedirektøren som leder består nå av 2 stabsenheter:

Personal- og organisasjonsavdelingen inkl. servicekontoret, og økonomiavdelingen.

Sentraladministrasjonens oppgaver er å løse fellesoppgaver som lønn- og personal, kommunal økonomiforvaltning herunder skatteinnkreving, innkreving av kommunale avgifter/krav, eiendomsskatt, budsjett og regnskapsfunksjoner, samt å "serve" resten av organisasjonen på ulike felt.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2020 og planperioden til 2023

I all hovedsak består tjenesteområdet av lønnsutgifter, og små utgifter knyttet til reise og kurs. Det er innenfor A3 gjennomført ostehøvelkutt på reise og kurs, noe som tilsier en svært liten aktivitet på disse poster for 2020. HMS rådgiver er i permisjon i 20 % i 2020, noe som bidrar til å komme i balanse.

I tillegg til kuttene som er presentert i teksten over er det kuttet ca. 202`innenfor tjenesteområdene med det vi kan kalle generelle ostehøvelkutt. Gjennomført på mange poster. Som beskrevet over medfører dette et svært trangt budsjett for 2020 hvor det må utvises stor forsiktighet fra dag 1.

I økonomiplanperioden er det et kutt som ikke er definert på 100' fra 2021-2023, dette må vi komme tilbake til i budsjettarbeidet for 2021.

Vår andel til drift av Midt-Telemark IKT budsjetteres innenfor dette tjenesteområdet. Denne andelen utgjør 4,307 mill. kr.

Pål Vik

Personal- og organisasjonssjef

6.2 Ramme B: NAV Nome

Overordnet budsjettansvar: NAV-leder

Driftsramme for 2019 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisj.	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
B: NAV i Nome	30 415	31 358	31 358	31 358	31 358
Konsekvensjusteringer		-9 378	-9 678	-9 678	-9 678
Herav:					
Rammeoverføring til helse og omsorg		-7125	-7125	-7125	-7125
Rammeoverføring flyktningtjenesten (oppvekst og samfunnstuving)		-2 110	-2 110	-2 110	-2 110
Rammeøkning		600	600	600	600
Konsekvens av redusert bosetting flyktninger		-600	-900	-900	-900
Ny kostnadsnøkkel interkommunalt samarbeid		-145	-145	-145	-145
Avrunding		2	2	2	2
Nye/utvidede driftstiltak		0	0	0	0
Driftsreducerende tiltak		-1 880	-1 880	-1 880	-1 880
Herav:					
Kutt i tiltak		-1 880	-1 880	-1 880	-1 880
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR B		20 100	19 800	19 800	19 800

Som det fremgår av konsekvensjustert budsjett for NAV i Nome, er det gjort endringer i kommunale oppgaver i NAV og budsjettet for 2020 og planperioden er redusert som følge av det. Det er overført oppgaver til helse- og omsorgsetaten, til oppvekstetaten ved Voksenopplæringen, og til Samfunnsutviklingsetaten. NAV kontorets oppgaver for Nome kommune er nå lik minimumsløsningen for NAV kontoret – og som utgjør oppgaveporteføljen for de fleste NAV-kontor.

Budsjettforslaget har overføring til Midt – Telemark kommune som omfatter driftsutgifter og lønn for årsverk tidligere ansatte i Nome kommune, og lønn og driftskostnader for Nome kommunes andel av Talenhuset – i tråd med gitt ramme for samarbeidstiltak mellom Midt–Telemark og Nome kommune. Budsjettforslaget omfatter også kostnader ved husleie, strøm og renhold for lokalene som NAV-kontoret disponerer på Ulefoss. Det betyr at utgifter for Nome kommune for lokalene på Ulefoss reduseres i samsvar med budsjettforslag i Midt–Telemark kommune i 2020.

Utover budsjettoverføring til Midt–Telemark kommune, samt driftskostnader for lokalene som NAV disponerer på Ulefoss, er det lagt budsjett for kvalifiseringsprogram, utgifter til etablering av nye bosatte flyktninger og økonomisk sosialhjelp.

Konsekvensjustering

Som vist over, er budsjettammen til NAV redusert som følge av at flere oppgaver er tilbakeført Nome kommune.

Området fikk styrket budsjett for økonomisk sosialhjelp med 600.000 i 2019. Det er foreslått å kutte rammen med tilsvarende sum som følge av forventet lavere bosetting av flyktninger.

Det er også gjort kutt i rammen med 145` som følge av ny kostnadsnøkkel for det interkommunale samarbeidet i Midt–Telemark.

Kutt i budsjettrammen som følge av konsekvensjusteringen er det mulig å håndtere, blant annet ved foreslått jobbveiler for flyktninger med tettere oppfølging for at flere skal komme raskere i jobb og ordinær utdanning.

Utfordringer i budsjettforslaget

Budsjettforslaget er svært stramt og har stor usikkerhet. Det er en utfordring å legge realistiske budsjett for ytelser og tiltak som i hovedsak er rettighetsbaserte.

Budsjettforutsetningene er usikre antagelser om behov, og tolkning av samfunnsforhold som kan påvirke behovet. Erfaringstall og statistikk bidrar til å danne bilde av situasjonen, heriblant KOSTRA som også gir sammenligningsgrunnlag i kommunegruppa og med andre kommuner det er aktuelt å sammenligne seg med. Eksempelvis har Nome høy andel bosatte flyktninger i befolkningen, og en høy andel innvandrere med flyktningebakgrunn er sosialhjelpsmottakere. Nome har høyest antall sosialhjelpsmottakere med forsørgerplikt for barn under 18 år av kommunene i Midt–Telemark. Dette bidrar til høyt kostnadsnivå på sosialhjelp.

Selv om utbetalt sosialhjelp er lavere i år enn de to foregående år, er det grunnlag for bekymring og usikkerhet. Det er behov for effektive tiltak for å få flere sosialhjelpsmottakere raskere over i jobb eller ordinær utdanning. Dersom vi ønsker å redusere kostnader rundt denne gruppen fremover, er det viktig at vi prioriterer arbeidsretting og tettere oppfølging. Uten tydelige prioriteringer, vil sannsynligheten for reduksjon i sosialhjelpsutbetalinger være mindre.

Nye/utvidede driftstiltak

Det er ikke foreslått nye tiltak med kostnadsramme. Ny 100% stilling som jobbveileder for tettere oppfølging av flyktninger bosatt i Nome vil bli vurdert med kostnadsdekning innenfor den foreslåtte rammen. Det er gjort svært god erfaring med dette tiltaket i Bø og Sauherad – som har oppnådd å redusere utgiftene ved sosialhjelp til målgruppen betydelig, 470.000 i perioden august 2018 til mai 2019.

Flyktningene utgjør en høy andel av sosialhjelpsmottakerne i Nome, og vi vil prioritere denne gruppen og har som mål å få flere raskere i jobb eller ordinær utdanning.

Driftsreduserende tiltak

Det generelle rammekuttet som er foreslått på kr 1,88 mill. kr. er betydningsfullt. Området har budsjett for lønn til kommunalt ansatte, drift av kontoret i tråd med inngåtte samarbeidsavtaler. Utover dette har NAV kun tiltaksbudsjett for sosialhjelpsmottakere – bidragsposter (etablering og økonomisk sosialhjelp) og Kvalifiseringsprogram. Det er vurdert uforsvarlig å kutte bemanning nå.

Nome har hatt god regnskapsutvikling på økonomisk sosialhjelp i 2018 og hittil i år. Ytterligere kutt i budsjettet slik det foreslås nå, er dramatisk og vil være vanskelig å holde, selv med aktiv og utvidet oppfølging.

Hovedmålet til NAV er å bidra til å bedre levekår og å fremme overgang til arbeid, inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet, og slik bidra til å redusere behovet for økonomisk

sosialhjelp. NAV Midt–Telemark organiserer seg for å kunne bruke flest mulig ressurser på arbeidsrettet oppfølging og kvalifiseringstiltak. I tillegg til unge, er flyktninger en hovedmålgruppe. Det er også prioritert å videreutvikle felles og begrensende standard for skjønnsutøvelse innenfor regelverket av Lov om sosiale tjenester i NAV.

Prosjekt

«Full pakke» i Nome er et arbeidsrettet tiltak for rusmiddelmisbrukere som har mottatt statsstøtte til og med 2019. Tiltaket ble startet i Nome og utvidet til Bø og Sauherad. Nome kommune ved NAV har administrert tiltaket for alle 3 kommunene. «Full pakke» i Nome avvikles nå, - i samarbeid med kommunens psykiatritjeneste, Idea Kompetanse og NAV for å finne gode løsninger for den enkelte deltaker.

Mål og måltall

NAV Midt–Telemark sitt hovedmål er å opprettholde og videreutvikle tiltak- og tjenestetilbudet for innbyggere, brukere, bedrifter og arbeidsgivere i Nome kommune.

Vi har et mål om å redusere behovet for sosialhjelp flyktninger med minimum 600 000 i 2020 ved å opprette en stilling som jobbveileder i Nome.

Hanne Sommerfelt
NAV-leder

6.3 Ramme C: Nome statlige mottak

Overordnet budsjettansvar: Mottaksleder

Driftsramme for 2020

Videre drift er usikker. Budsjettet for mottaket legges med nettoramme 0, dvs. at driftstilskuddet fra Utlendingsdirektoratet (UDI) dekker utgiftene til å drive mottaket. I beregning av vertskommunetilskudd (se omtale under fellesinntekter) er det beregnet noe lavere antall beboere enn i dag. Husleie kommunen mottar (om lag 4,5 mill. kr) inntektsføres i rammeområde H Samfunnsutvikling. Dersom driften reduseres, vil denne inntekten reduseres tilsvarende.

Budsjettkommentarer mottaksleder

Driftsavtalen med UDI fra 1.1.14 går som kjent ut 31.12.19, og kan kontraktsmessig ikke forlenges mer.

Antall asylsøkere til Norge er rekord lavt og hittil i år under 2000. Det har ført til en overkapasitet av mottaksplasser. Det utløper i høst 4 kontrakter på ordinære mottak; Larvik, Ulstein, Nome og Hadsel. Gitt at det fortsatt kommer få asylsøkere vil disse plassene ikke bli erstattet.

UDI varslet gjennom hele 2018 omlegging til ny mottaksstruktur, og selv i 2019 har prosessen trukket ut i tid, delvis i påvente av moderniseringsprosesser og nytt IKT-system. Nome kommune var en av 14 leverandører som ble kvalifisert i juli og fikk rammeavtale om basismottak i det nye systemet. Utlysning av minikonkurranse for drift av selve mottaket for de aktører med rammeavtale har også latt vente på seg.

UDI har presentert en foreløpig tidsplan som viser at en minikonkurranse vil komme i november, med tilbudsfrist i november, og valg av leverandør i november/desember. Oppstart av avtale, etter en måneds varsel fra UDI tidligst 1.1.20, men ifølge regiondirektøren mest sannsynlig ikke før i mars når ytterligere tre kontrakter går ut. UDI ønsker å fordele mottaksplasser mellom basiskapasitet og variabel kapasitet. Det bor i dag godt under 3000 personer på norske mottak, og UDI antyder at behovet for basismottak i denne omgang er 5 - 7 mottak med 150 plasser. UDI vil i nær framtid utlyse rammeavtale for variabel kapasitet, som vil ha kortere kontrakter og kortere oppsigelsestid. For å sikre framtidig drift av mottak bør Nome kommune forsøke å kvalifisere seg også i denne konkurransen.

Det er fortsatt mye usikkerhet knyttet til mottaksdrift. Ansatte bistår familier og personer som ønsker om å søke om midlertidig alternativ mottaksplassering i Nome kommune, som UDI etter en helthetsvurdering kan innvilge til en eventuell ny oppstart. Terskelen for innvilgelse er normalt høy, men behovet for mottaksplasser kan være avgjørende.

Anne T. Stokken
Mottaksleder

6.4 Ramme D: Kirkelige formål

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

Netto driftsramme til kirkelige formål er foreslått til 6,645 mill. kr. for 2020. Av dette er kontantoverføringen til kirkelig fellesråd beregnet til 5,96 mill. kr. I kommunedirektørens forslag ligger det inne et indirekte rammekutt på -200 siden beløpet ikke prisjusteres. Det henvises til KOSTRA-analyse som viser at kommunen bruker relativt mye til drift av våre kirker og kirkegårder.

Når det gjelder kommunale overføringer til andre trossamfunn, er økningen på kr. 50 000 i tertialrapport 1/19 videreført. Samlet forutsettes utbetalt i underkant av kr 350.000 til andre trossamfunn.

Kirkevergens beskrivelse av tjenesteområdet i utfordringsnotatet til formannskapets møte i august 2019:

Nome kirkelig fellesråd består av to sokn, Holla og Helgen sokn samt Lunde og Flåbygd sokn. På vegne av soknene har kirkelig fellesråd ansvar for å utføre lovpålagte oppgaver i kommunen, deriblant konfirmantundervisning og gravferd, i tillegg til vedlikehold av kirker, kapell og kirkegårder. Vi er 11 ansatte fordelt på 8,55 årsverk i tillegg til to prester, som tilhører den andre arbeidsgiverlinjen i kirken, Agder og Telemark Bispedømme. Kirkelig fellesråd har et eget styre.

Utfordringer:

De store utfordringene i årene framover er vedlikehold av kirkebygg og kapell, som må tas av drift. Det er behov for nytt tak i Flåbygd, Landsmarka og Lunde kirker, oppretting av stein mur ved kirkegården i Lunde, maling av tårn i Romnes og maling av Helgen kirke.

Kronborg kapell er Nome kommunes livssynsnøytrale kapell. Kapellet fremstår i dag som svært slitt, slik at her trengs en stor oppgradering. Vi må her skifte gulv, male innvendig og lage til handicaptalett, noe som ikke er der per i dag. Kapellet blir brukt ukentlig og det er et gammelt orgel der som må byttes ut. I tillegg må vi sette inn brannvarslingsanlegg etter pålegg fra brannvesenet. Dette er svært viktig prosjekter framover og noe som kommunen må ta høyde for det neste året.

Kontorforhold i Lunde er svært dårlig egnet for et prestekontor. Noen sitter i 2. etasje., noen i 1. etasje. og kirkevergen på spise/møterommet. Vi har ingen lagringsplass og de i 2. etasje må løpe opp og ned trapper, gjennom dører for å hente utskrift på skriveren. Dette er forhold som bør sees på i løpet av den neste 4-års perioden.

Målsettinger: Målsettingen vår er at kommunens kirkebygg med tilhørende kirkegårder skal være til glede for alle. Alle skal føle seg godt ivaretatt av kirken, både i glede og sorg. Vi skal ha skal ha godt vedlikeholdte bygg og kirkegårdene skal fremstå ryddig og pene. For å få dette til trenger vi en maskinpark og øvrig utstyr som gjør jobben lett å utføre.

Kirkelig fellesråd skal være et godt sted å jobbe. Vi har behov for de ansatte vi har i dag, og vi må se på muligheten for å øke stilling til sekretær opp til 100 %.

Budsjettforutsetninger: Kommunens kontantoverføring til fellesrådets drift har de siste årene gått betydelig ned. Dette merkes godt, og vi har problemer med å gjennomføre kommunens

lovpålagte oppgaver til vedlikehold og drift av kirker og kirkebygg. Fellesrådets egen mulighet for inntekt er festeavgift. Kommunestyret vedtok å øke festeavgiften fra 01.01.2019. Festeavgiften ble sendt ut i vinter og erfaringen viser at det ikke ble så mange slettinger av graver som forventet, slik at vi får økt inntekten vår i 2019 og i årene framover, men da er vi avhengig av at kommunen ikke reduserer kontantoverføringen ytterligere.

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at trosopplæring, ungdomsarbeid og alt annet som skjer i menighetene – gjennomføres med grunnlag av midler fra andre, bl.a. bispedømmet, gavemidler, offergaver m.m. Dvs. at det ikke brukes midler fra kommunens kontantoverføring, til dette arbeidet.

6.5 Rammeområde E: Oppvekst

Overordnet budsjettansvar: Oppvekstsjef

6.5.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Oppvekstetaten består per 31.10.2019 av 222 ansatte i hel- og delstillinger fordelt på barnehager, grunnskoler, SFO, voksenopplæring og administrasjon. Disse gir et tilbud til 287 barn i barnehage, 692 elever i grunnskolen og 67 deltagere i voksenopplæring.

Ansvarsområdets hovedmålsettinger:

- a) Alle barn og elever skal oppleve mestring og bli sett hver dag, der målet er økt læring, inkludering og redusert mobbing.
- b) Forbedre resultatene på nasjonale prøver i lesing, skriving og regning
- c) Redusere omfang av spesialundervisning
- d) Skape attraktive skoler og barnehager der folk bor
- e) Tidlig innsats på alle nivå i barnehage og skole
- f) Fortsatt fokus på forebyggende arbeid og tverrfaglig samarbeid i barnehager og skoler

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

21	Etatsadministrasjon og fellestjenester
22	Voksenopplæring
23	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud
24	Barnehager

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisjustert	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
E: Oppvekstsektoren	122 300	126 091	126 091	126 091	126 091
Konsekvensjusteringer:		5 049	4 749	4 749	4 749
Herav:					
Kommunalt tilskudd Ungt entreprenørskap		-50	-50	-50	-50
Rammekutt lærerårsverk - virkning fra 2020		300	300	300	300
Konsekvens av redusert bosetting 2018		-700	-1 000	-1 000	-1 000
Gjennomføring av introduksjonsprogram 2019		-700	-700	-700	-700
Tilleggsbevilgning i tertialrapport 1/19		1 750	1 750	1 750	1 750
Overført ramme flyktningtjenesten		1 500	1 500	1 500	1 500
Tilleggsbevilgning i tertialrapport 2/19		1 200	1 200	1 200	1 200
Gratis kjernetid i barnehager - styrking rammetilskudd		58	58	58	58
Økt makspris i barnehage - trekk rammetilskudd		-83	-83	-83	-83
Endringer SFO - styrking rammetilskudd		93	93	93	93
Tilskudd til leiskoleopplæring		66	66	66	66
Tidlig innsats i skolen, tabell C		999	999	999	999
Tidlig innsats i skolen, rammetilskudd		470	470	470	470
Midt-Telemark PPT		149	149	149	149
Avrundning		-3	-3	-3	-3
Driftsreducerende tiltak:		-3 680	-7 880	-7 880	-7 880
Herav:					
Redusert bemanning Nome Voksenopplæring		-1 500	-2 900	-2 900	-2 900
Redusert bemanning barnehage		-1 000	-2 400	-2 400	-2 400
Redusert bemanning skole		-1 180	-2 580	-2 580	-2 580
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME OPPVEKST		127460	122960	122960	122960

Foreslått budsjettramme for 2020 på kr 127,460 mill. kr viser en vekst på 4,2% sammenlignet med opprinnelig netto driftsramme for 2019, mens lønns- og prisvekst er anslått til 3,1%. Økning utover generell lønns- og prisvekst skyldes nytt tjenesteområde innenfor oppvekstetaten fra og med 01.08.2019 – flyktningetjenesten. Dersom dagens aktivitetsnivå skulle opprettholdes i 2020, så måtte budsjettrammen vært betydelig høyere.

Situasjonen blir enda mer krevende utover i økonomiplanperioden. 3 mill. kr av kuttkravet for 2020 er forutsatt tatt fra 1.8.2020. En får dermed først helårsvirkning av dette beløpet i 2021-2023.

Foreslått driftsramme for 2020 fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Vekst	Vekst
		2019	2019	2020	fra	fra
		Opprinnelig	Regulert		opprinnelig	regulert
E	Oppvekst	122 300	125 997	127 460	4,2	1,2
	Består av flg tjenesteområder:					
E1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	5 277	5 277	5 500	4,2	4,2
E2	Voksenopplæring (inkl. flyktingetjeneste fra 01.08.2019)	10 480	11 767	12 780	21,9	8,6
E3	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud	67 495	69 905	69 400	2,8	-0,7
E4	Barnehager	39 048	39 048	39 780	1,9	1,9

Som det framgår av rammeberegningen er det forutsatt et rammekutt på 3,68 mill. kr, noe som i 2020 vil ramme alle tjenesteområdene innenfor voksenopplæring, grunnskoler og barnehager.

Tjenesteområdene kommenteres hver for seg, og vil i den grad det er mulig knyttes opp mot kommuneplanens samfunnsdel 2019-2030 område 3.

Kommuneplanen: Nome – nært og godt!

3. Nær de du er glad i – god eldreomsorg, barnehage og skole

Nome skal ha god kvalitet på eldreomsorg, barnehager og skoler, slik at man kan bo godt og nær hverandre

Pkt. 3.3: Nome kommune skal gi barn og unge i ulike bygder mulighet til å bli godt kjent med hverandre, slik at gode relasjoner kan oppstå.

Pkt. 3.4: Barn og unge skal få mulighet til å ha gode minner fra en trygg oppvekst i Nome.

Vi har stort fokus på å iverksette tiltak som innebærer godt læringsmiljø i barnehager og skoler, blant annet gjennom tidlig innsats og forebyggende arbeid. I tillegg til å redusere omfanget av spesialundervisning, som binder opp store deler av budsjettene i skole. Utfordringen med dette arbeidet er imidlertid at erfaring viser at når det skjer reduksjon i bemanning og timer til styrking utover minstetimetallet i skolen øker behovet for spesialundervisning.

Arbeidet med den nasjonale og lokale satsingen «Vurdering for læring» (VFL) ble sluttført skoleåret 2018-2019. Dette arbeidet ble knyttet opp mot desentralisert kompetanseutvikling (DeKomp) i partnerskap med kommunene Bø og Sauherad. DeKomp fortsetter skoleåret 2019-2020, med tre satsingsområder: Læringsmiljø, Fagfornyelsen og Digitalisering

Vurdering har stor innvirkning på elevenes læring og utvikling, og vurdering for læring er all vurdering som gis underveis i opplæringen og som bidrar til å fremme læring. Vi ser en positiv bedring i trivsel og læringsmiljøet når det gjelder resultat fra elevundersøkelsen, selv om det fortsatt er endel både faglige og sosiale utfordringer som det må jobbes videre med i skolene.

Arbeidet med innskjerpet lovkrav i kap. 9A i opplæringsloven har vært krevende for skolene, og høsten 2019 ble det igangsatt opplæring av innsatsteam mot mobbing på begge skolene. Opplæringen gjennomføres av Læringsmiljøseneteret i Porsgrunn, som er en underavdeling til Universitetet i Stavanger. Det er forebyggende arbeid som har størst effekt - både når det gjelder barnehage og skole, noe som har høy prioritet videre.

Samtlige ansatte i barnehagene har siden august 2018 arbeidet med nettbasert kompetanseutvikling «Barnehagemiljø og krenkelser» Dette utviklingsarbeidet avsluttes kalenderåret 2019, og knyttes opp mot Rammeplan for barnehagene når det gjelder forebygging av mobbing.

6.5.2 Tjenesteområde E1: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Innenfor dette tjenesteområde ligger lønns- og driftsutgifter for oppvekstkontoret, som har en liten administrasjon med totalt 2,6 årsverk.

Innenfor tjenesteområdet ligger også Nome kommunes andel av utgiftene til det regionale samarbeidstiltaket Midt-Telemark PPT, samt IKT veileder for skolene i Nome, Bø og Sauherad med 3.126 mill. kr.

I budsjett for 2020 ligger det en økning med 1,16 % fra 2019. Dette har sammenheng med økte felleskostnader for kommunen i forbindelse med ny fordelingsnøkkel, i tillegg til økte utgifter i forbindelse med lønnsøkninger i 2019.

6.5.3 Tjenesteområde E2: Voksenopplæring

Nome og Bø voksenopplæring hadde en kort levetid, fra 2015 til høsten 2019, da samarbeidet med Bø kommune opphørte som en følge av kommunesammenslåing mellom Bø og Sauherad fra 01.10.2020. Opphør av samarbeidet medførte derfor en stor nedbemanning i voksenopplæringen fra skoleåret 2018-19, til inneværende skoleår.

Voksenopplæringen har elever fra mottaket, bosatte flyktninger og elever som går på grunnskoleopplæring. Det meste av aktiviteten dekkes av statlige midler fra IMDI. Den store usikkerheten i budsjettet ligger i hva som skjer med mottaket, og hva som kan forventes av statstilskudd til norskopplæring. Situasjonen på mottaket vil også påvirke aktiviteten i VO.

Tjenesteområde voksenopplæring inneholder tre ansvarsområder:

- Nome og Bø voksenopplæring
- Introduksjonsprogrammet
- Flyktningetjeneste (overført fra NAV med virkning fra 01.08.2019)

Forklaringen på økning i stedet for reduksjon i budsjettet for hele tjenesteområde voksenopplæring skyldes at vi beregner en kraftig reduksjon i inntekter når det gjelder norsktstilskudd fra staten (IMDI) i 2020, som en følge av reduksjon i flyktninger. I tillegg er det tatt høyde for mindre utbetaling av introduksjonsstønad på grunn av færre deltakere i 2020. Det vil derfor bli reduksjon i årsverk i tjenesteområdet i 2020, beregnet til ca. 3 årsverk som i hovedsak vil være innenfor voksenopplæringen.

Introduksjonsprogrammet er et kvalifiseringsprogram som i følge lovens paragraf 4 skal ta sikte på å gi grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv, og forberede for deltakelse i yrkesliv. Det ligger også en statlig forventning om at kommunen tildeler barnehageplass, slik at flyktninger med barn gis anledning til å starte på introduksjonsprogrammet.

Introduksjonsprogrammet vil i 2020 ha 1,8 årsverk som programrådgivere.

Programrådgiverne skal sammen med deltakerne utarbeide individuell plan for arbeidet, følge opp og veilede samt koordinere med andre aktører rundt deltakerne med tanke på å få

språkpraksis og arbeidspraksis i kommunale tjenester og private bedrifter. Hovedmålet er å få deltakerne ut i utdanning og arbeid i samarbeid med flyktningetjenesten.

Flyktningetjenesten ble overført fra NAV fra og med 1. august 2019, med to årsverk. Den ene stillingen er i hovedsak knyttet til bosetting, boveiledning, oppholdssamtaler og daglige samtaler om ting som opptar flyktningene eller som de trenger hjelp til. Den andre stillingen er i hovedsak for å følge opp flyktningene som ikke har kommet i arbeid, aktivitet og utdanning.

Flyktningepåbudet bør oppdateres våren 2020, der bruken av stillingene også belyses. Spørsmålet er blant annet om ikke kommunen bør yte mer aktiv innsats, ved å ha miljøarbeider som arbeider mot flyktningene utover de dagaktivitetene og tilgjengeligheten som finnes innenfor ordinær arbeidstid.

6.5.4 Tjenesteområde E3: Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud

Nome kommune har store levekårsutfordringer, noe som igjen gir seg utslag i blant annet behov for spesialundervisning. Vi har et høyt aktivitetsnivå, og nye budsjettkutt minsker handlefriheten og gjør arbeidet med forebygging vanskeligere.

Kommunen har også et høyt forbruk av ressurser til elever som får sitt opplæringstilbud i andre kommuner - i hovedsak fosterhjemsplasserte barn samt elever på private skoler. Budsjettet til refusjon til andre kommuner må økes i 2020 med høyere beløp enn det regulerte budsjettbeløpet i 2019, noe som får innvirkning på øvrige budsjett innenfor tjenesteområdet.

I driftsrammen for 2020 ligger det et rammekutt på 3,68 mill. kr. På bakgrunn av dette er budsjettrammen for hele tjenesteområdet grunnskole inklusive SFO redusert med 0,73 % som innebærer reduksjon i bemanning.

Elevtallet i grunnskolene er per 1. oktober 2019 378 elever ved Holla 10-årige skole og 313 ved Lunde 10-årige skole. Ved eventuell opphør av drift ved mottaket fra 1. januar 2020, vil det bety 26 færre elever ved Holla 10-årige skole; dvs. 352 elever. I tillegg medfører det ca. 1,7 mill. i tap av inntekter fra staten ved IMDI, noe som tilsvarer ca. 2 lærerstillinger.

Prognose for skolene i Nome viser en nedgang i elevtall fra inneværende skoleår med 692 elever, til skoleåret 2020-2021 med 671 elever. Nedgang i elevtall på 21 elever fra skoleåret 2019-20 til skoleåret 2020-21 vil likevel ikke ha stor effekt på gruppe eller klassedeling, da de er fordelt over flere trinn, og vil derfor ikke ha stor innsparingseffekt på budsjettet. Negativ konsekvens vil imidlertid være mindre rammeoverføring fra staten.

Når det gjelder nasjonale føringer med å styrke arbeidet med tidlig innsats på 1.- 4. trinn, samt kommunestyrevedtak om å redusere antall og omfang av spesialundervisning, ligger utfordringen for skolene i å mestre disse viktige oppgavene samtidig med å få strammere budsjettammer som innebærer færre ansatte.

Lærernorm i skolene

Skoleåret 2018-19 trådte ny lærernorm i kraft, og fra august 2019 ble normen skjerpet ytterligere. Det betyr at det skal være maksimalt 15 elever for hver lærer på 1.-4. trinn, og fra 5.-10. trinn er tallet 20 elever per lærer.

Tallene på antall elever per lærer beregnes ut ifra gruppestørrelse 2. Gruppestørrelse 2 er en indikator som viser antall elever per lærer i ordinær undervisning, hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med.

Så langt er kommunen innenfor lærernormen i skolene, men ytterligere budsjettkutt kan komme i konflikt med lærernormen.

Fagfornyelsen

Overordnet del av læreplanverket skal erstatte generell del av læreplanverket i Kunnskapsløftet. Den er fastsatt av Kunnskapsdepartementet, og vil gjelde fra august 2020. Overordnet del beskriver hvilke verdier og prinsipper grunnopplæring skal bygge på. Et samfunn i endring krever også en skole som fornyer seg. Fagfornyelsen handler om å bygge videre på Kunnskapsløftet, og fornye fagene i skolen for å gi elevene mer dybdelæring og bedre forståelse. Fagfornyelsen skal gi skolens brede dannelsesoppdrag en tydeligere plass i skolehverdagen, ved at skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.

Dette betyr at læringsaktivitetene i skolene må endres i takt med utviklingen i samfunnet, noe som betyr at elevene må ha bedre tilgang til digitale verktøy. IKT utstyr i skolene er noe foreldet og med store behov for utskifting. Det ble derfor i budsjettåret 2019 bevilget 0,6 mill. kr til investering for innkjøp av bærbare enheter/device (PC eller nettbrett) til elevene, og to klassetrinn per skole fikk nytt utstyr. Målet er at samtlige elever i Nomeskolen skal ha en-en device innen 2021. I løpet av budsjettårene 2018 og 2019 har totalt fem klassetrinn på hver av skolene fått hver sin pc. For å nå målet innen 2021 bør derfor beløpet økes på investeringsbudsjettet. I tillegg bør det settes av en årlig budsjettsum til utskifting av utstyr.

Elevtallsutvikling

Elevtallet i Nome viser en nedgang framover mot skoleåret 2024-25. Slik det nå ser ut fra skoleåret 2018-19 til skoleåret 2024-25 vil elevtallet i grunnskolen i Nome bli redusert med 56 elever, en nedgang på ca. 8 %.

Holla	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
Sum skole	387	379	372	361	366	370	369
Sum b.tr	263	264	264	260	265	257	252
Sum u.tr	124	115	113	101	106	113	117
Lunde	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25
Sum skole	307	313	299	292	289	285	269
Sum b.tr	196	212	207	202	199	196	184
Sum u.tr	111	101	92	90	90	89	85

I dette bildet hører også med at per 1. august 2019 går 33 elever fra Nome på privatskoler, hvorav 31 på Helgen Montessoriskole. De fordeler seg slik at det i liten grad går utover klassetall.

Skolefritidsordning - SFO

Det er lagt inn en forutsetning i budsjettet om en økning på 3,1 % på foreldrebetaling fra 01.01.2020 i henhold til pris- og lønnsveksten.

I statsbudsjettet for 2020 foreslår regjeringen å innføre inntektsgradert foreldrebetaling i SFO for

1.-2. klassetrinn fra og med høsten 2020, samt gratis SFO for elever på 5.-7. trinn med særskilte behov. Dette vil påvirke inntekten for SFO, og kan også bety behov for økt bemanning.

6.5.5 Tjenesteområde E4: Barnehager

Innenfor tjenesteområde barnehage ligger følgende ansvarsområder:

- Barnehager – felles
- Helgen og Herregårdshavna barnehager
- Fagerli barnehage
- Svenseid barnehage
- Skoemyra og Sluseparken barnehager

Økning i budsjettet for tjenesteområdet med 1,87 % skyldes i hovedsak at det tas høyde for reduksjon i inntekt fra staten, samt foreldrebetaling som igjen vil få konsekvens for bemanningen i barnehagene. Slik tallene ser ut for neste barnehageår, kan det se ut som at barnetallet i aldersgruppen 1-5 år går ned som en følge av færre fødsler i 2019.

Barn i barnehagene

Tall på barn i barnehagene i Nome i forhold til innbyggere 0 – 5 år					
	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Antall barn i barnehagene	288	262	279	282	287
	2015	2016	2017	2018	2019
Antall innbyggere i Nome kommune 0 – 5 år	393	357	366	380	371
Andel i prosent i barnehage	73 %	73 %	76 %	74 %	77 %

Bemanningen i barnehagene styres etter behovet ved hovedopptaket, og fører til at i hovedsak kun barn med rett til plass får barnehageplass. Barnehagene fylles opp med fortløpende opptak ved ledige plasser i løpet av barnehageåret. Per 1. november 2019 er det 12 barn i alderen 1 – 5 år på venteliste for barnehageplass, som så langt har vært vanskelig å innfri uten å øke bemanningen.

Budsjettrammen for barnehagene i 2020 viser imidlertid at bemanningen må reduseres.

Bemanningsnorm i barnehagene

Stortinget har vedtatt et minimumskrav til grunnbemanning (bemanningsnorm) for ordinære barnehager. Normen stiller krav om at barnehagene har en bemanning som tilsvarer minimum én voksen per tre barn under tre år og én voksen per seks barn over tre år.

Normen ble innført fra 01.08.2018, der Stortinget bevilget 100 mill. kroner i 2018 for å styrke finansieringen av bemanningsnormen for alle landets barnehager. Midlene ble i hovedsak fordelt til de private barnehagene, og til kommunale barnehager i de største byene. Nome kommune fikk ikke tildelt ekstra midler til dette.

Ordningen med gratis kjernetid gjelder i dag for 2, 3, 4 og 5- åringer i lavinntektsfamilier. Ordningen med redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt videreføres også i 2020, i tråd med regjeringens forslag til neste års statsbudsjett. Det vil si at en husholdning ikke skal betale mer enn seks prosent av inntekten sin for en barnehageplass. For 2020 vil alle barn som bor i husholdninger med samlet årsinntekt under 574 750 kr ha rett til redusert foreldrebetaling.

Barnehagesatsene vil i tråd med regjeringens forslag til statsbudsjett bli endret fra 1. januar 2020 med makspris kr 3.135 for hel plass per mnd. I tillegg kommer kr 300 per mnd. i mat. Betalingen for færre dager i uka og søskenmoderasjon økes forholdsvis.

Antall barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud ligger høyt i Nome (minoritetsspråklige, barn som er tatt opp ved prioritet eller barn med nedsatt funksjonsevne). Tidlig innsats er et viktig tiltak i barnehagen, der målet er å sette inn ekstra tiltak for å forebygge og redusere behov for spesialpedagogisk hjelp. Det er en ønsket utvikling å komme tidlig inn for tidlig å kunne avslutte eventuell spesialpedagogisk hjelp eller andre tiltak, fremfor å ha en økning i behovet for spesialundervisning i løpet av skoleårene – og spesielt på ungdomstrinnet.

Driftsbudsjettene i den enkelte barnehage er små, og det har også vært spart inn på disse postene over år. Siden matserveringen er til selvkost, og det ikke ble tilført midler til utstyr for ordningen, har dette blitt tatt over barnehagens ordinære driftsbudsjett. Resultatet er at det stadig er et etterslep på materiell og utstyr i barnehagene. Det er derfor ikke tilrådelig å redusere disse postene i budsjettene. Mye av digitale verktøy i barnehagene er gamle og ødelagte, og ikke mulig å erstatte innenfor driftsbudsjettene til barnehagene. Det er derfor viktig å inkludere barnehagene når det gjelder investeringer, noe som vil framkomme i investeringsbudsjettet.

Oppsummering

Vi legger fram et budsjett som inneholder flere utfordringer, samtidig som etaten skal drives mer effektivt med tanke på økonomiske innsparinger. Det er stor aktivitet på alle nivå i etaten, og det er krevende å drive utviklingsarbeid og organisasjonsutvikling – både for ledere og ansatte – noe som i perioder påvirker arbeidsmiljøet i negativ retning. Noen ansatte opplever redusert trivsel i slike perioder, og det er derfor et viktig lederansvar å informere godt og å ta vare på personalet. Budsjettkutt vil i hovedsak bety nedbemanning, noe som igjen fører til at de som blir igjen får en mer krevende arbeidsdag når arbeidsoppgavene ikke reduseres tilsvarende. Det er derfor en viktig oppgave for administrasjonen i Nome kommune å følge opp personalet tett. Utvikling og omorganisering er krevende, og vi må gå foran å lede dette arbeidet.

Vi er bekymret over at etaten på grunn av budsjettkutt må redusere aktiviteten, når utfordringene ikke reduseres tilsvarende. Med tanke på at målet er å gjøre Nome kommune til en attraktiv kommune, med håp om flere tilflyttinger av barnefamilier, bør en kunne opprettholde gode barnehage- og skoletilbud.

Tone Amundsen
Oppvekstsjef

6.6 Ramme F: Helse og omsorg

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

6.6.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Inndeling av rammeområdet i tjenesteområder

F1	Etatsadministrasjon og fellestjenester
F2	Helsetjenester ekskl. Barnevern
F3	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester
F4	Hjemmetjenester

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisjustert	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
F: Helse- og omsorg	188 950	194 807	194 807	194 807	194 807
Konsekvensjusteringer		10 358	10 358	10 358	10 358
Herav:					
Tilleggsbevilgning i tertialrapport 1/19		1 000	1 000	1 000	1 000
Oppgaveoverføring fra NAV		7 125	7 125	7 125	7 125
Tilleggsbevilgning i tertialrapport 2/19		1 000	1 000	1 000	1 000
Psykologer i kommunale helse- og omsorgstjenester		286	286	286	286
Dagsaktivitetstilbud hjemmeboende med demens		573	573	573	573
Tilskudd til habilitering og rehabilitering		117	117	117	117
Tilskudd til SLT		8	8	8	8
Helsestasjon og skolehelsetjenester		-18	-18	-18	-18
Opptappingsplan rus		190	190	190	190
Reduksjon sykefravær		-50	-50	-50	-50
Systemansvarlig helsestasjon		127	127	127	127
Nye/utvidede driftstiltak		4 960	5 360	5 360	5 360
Herav:					
Nytt tiltak - ressurskrevende tjenester		2 250	2 250	2 250	2 250
Lør/søndagstillegg		1 400	1 400	1 400	1 400
Økt grunnbemanning Bergvoll/Smekåsa		230	230	230	230
Psykologstilling, lovpålag fra 1.1.2020. Ansatt i 60 prosent.		150	550	550	550
50 % stilling hjemmetjenesten Ulefoss		300	300	300	300
Krisesenter - underbudsjettet fra NAV		130	130	130	130
60 % stilling demensavdeling		500	500	500	500
Driftsreducerende tiltak		-5 280	-5 280	-5 280	-5 280
Herav:					
2,6 årsverk på Olastua		-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
0,5 årsverk saksbehandler		-350	-350	-350	-350
0,5 årsverk hjemmetjenesten Lunde		-300	-300	-300	-300
1 årsverk turnusstilling fysioterapeut		-230	-230	-230	-230
1 årsverk helsestasjon/skolehelsetjeneste		-700	-700	-700	-700
Brukerstyrt personal assistanse		-500	-500	-500	-500
Variabel lønn		-200	-200	-200	-200
0,5 årsverk merkantil Lunde		-300	-300	-300	-300
Reduksjon av omsorgsstønning		-500	-500	-500	-500
Arbeidstiltak/voksenopplæring		-250	-250	-250	-250
Legetjeneste, redusert betaling andre kommuner		-250	-250	-250	-250
Redusert bruk av ferievikarer		-500	-500	-500	-500
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME HELSE OG OMSORG		204 845	205 245	205 245	205 245

Tabellen foran viser hvordan kommunedirektørens foreslåtte driftsramme er beregnet. Opprinnelig ramme for 2020 er prisjustert med Statens forutsetning 3,1%. Under «konsekvensjusteringer» er det listet opp reduksjoner og tillegg som er vedtatt ved budsjettrevisjoner i 2019, og som er forutsatt videreført i 2020. I tillegg er det i rammeberegningen tatt hensyn til statlige føringer gitt gjennom rammetilskuddet til styrking av enkelte tjenester. Veksten fra opprinnelig budsjett 2019 er på 8,4%.

Tiltak for å tilpasse budsjettet for 2020 til foreslått ramme

Grunnbemanningen på sjukeheimen er økt inneværende år med 1 mill. kr. i tertialrapportene. I tillegg er det lagt inn ytterligere 60 % stilling i budsjettet for 2020 (500.000). Nytt tiltak ang. ressurskrevende tjenester er lagt inn med 2,250 mill. kr. Grunnbemanningen på Smedkåsa bofelleskap er økt med 20% stilling. Det er opprettet 60% stilling som psykolog, deler av denne stillingen finansieres fra fond i 2020. Hjemmesykepleien på Ulefoss er styrket med 50% stilling. Systemkoordinator tilsvarende 20% stilling er lagt inn på helsestasjon (samarbeidstiltak med Midt-Telemark). Lørdag/søndagstillegget er økt med 1,4 mill. kr. og 130 000,- er lagt inn i økning til krisesenter (oppgave overført fra NAV).

For å oppnå budsjettbalanse er økningen i grunnbemanningen på sjukeheimen ikke i tråd med behovene. Dette er beklagelig, da det er dokumentert gjennom KOSTRA-tall og avviksrapportering at det er nødvendig med en større økning av grunnbemanningen.

På grunn av den økonomiske situasjonen og reduksjon av integreringstilskudd er det foreslått flere stillingsreduksjoner som ikke er ønskelig eller i tråd med statens opptrappingsplaner og overførte midler til kommunen. Dette gjelder turnusstilling fysioterapeut, et årsverk på helsestasjon/skolehelsetjenesten og midler til Bruker styrt personlig assistanse. I tillegg er det redusert med tilsammen et årsverk merkantil/saksbehandlerstilling.

Variabel lønn er redusert til et minimum. Dette er svært sårbart da det vil komme tiltak/situasjoner gjennom året som krever ekstra innleie. Et eksempel på dette er når sykehuset skriver ut svært syke pasienter på en fredag ettermiddag og det er redusert helgebemanning på sjukeheimen. Da vil behov for ekstra innleie oppstå med bakgrunn i lovkrav om forsvarlig bemanning og krav til kompetanse.

Etter reduksjoner av budsjettet over flere år, mens oppgavene har økt i samme perioden er det få tiltak det er mulig å kutte eller redusere. Behovet for tjenester vil tvert imot øke framover bl.a. fordi sykehuset fortsetter å overføre oppgaver til kommunen i tråd med samhandlingsreformens intensjoner.

Oppsummering

Tiltak som er lagt inn i budsjettet:

Økt grunnbemanning Nome sjukeheim (inkl. justering 2019)	1500
Ressurs krevende tjenester	2250
Økt grunnbemanning Bergvoll/Smedkåsa	230
Opprettelse av psykologstilling 60%	150
Hjemmetjenesten Ulefoss 50% stilling	300
60% stilling demensavdelingen	500
Lørdag/søndagstillegg	1400
Krisesenter	130

Ønskede/nødvendige tiltak som ikke er tatt inn i budsjettet

Ytterligere økning av grunnbemanningen på sjukeheimen	1000
Økt matbudsjett sjukeheimen	400
Inventar/utstyr Nome sjukeheim og psykisk helse	200
Stipendordning – egne ansatte	200
Brakerstyrt personlig assistanse	500

Foreslått driftsramme fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Vekst	Vekst
		2019	2019	2020	fra	fra
		Opprinnelig	Regulert		opprinnelig	regulert
F	Helse og omsorg	188 980	198 076	204 845	8,4	3,4
	Består av følgende tjenesteområder:					
F1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	-12 412	-11 542	-11 287	-9,1	-2,2
F2	Helsetjenester ekskl. barnevern	43 943	43 943	43 454	-1,1	-1,1
F3	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester	55 983	57 983	58 548	4,6	1,0
F4	Hjemmetjenester	101 466	107 692	114 477	12,8	6,3

Mål

Strategi 3 i Kommunedelplanen: «Nær de du er glad i – God eldreomsorg» følges opp i målene i kommunedelplan for Helse- og omsorgsetaten. Disse er gjengitt nedfor sammen med kommentarer på hvordan målene følges opp i budsjett og økonomiplan:

Hovedmål 1

Helse- og omsorgsetaten skal fremme god helse og dempe det fremtidige behovet for tjenester ved å drive forebygging og tidlig innsats.

Kommentar: Det er ikke i tråd med målsettingen å redusere på stillinger som nettopp driver med forebygging. Viser til forslag om reduksjon av en stilling på helsestasjon/skolehelsetjenesten, turnusstilling fysioterapeut og brukerstyrt personlig assistanse.

Hovedmål 2

Helse- og omsorgsetaten skal bygge opp under innbyggernes egne ressurser og muligheter for å mestre egen hverdag og levere «brukerens tjenester» dvs. Alle skal få hjelp til å mestre livet i tråd med egne mål og ønsker.

Kommentar: Tilbud med dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens og tilskudd til rehabilitering/habilitering er tiltak for å nå dette målet.

Hovedmål 3

Helse- og omsorgsetatens tjenester skal oppleves helhetlige og samordnede.

Kommentar: God og effektiv saksbehandling er en del av dette arbeidet. Forslag om reduksjon av en merkantil/saksbehandlerstilling er ikke i tråd med denne målsettingen. Ressurserpersoner som kan arbeide i hele etaten (eks diabetessykepleier) er et ønske for å nå dette målet. For å gjennomføre en slik organisering er det nødvendig å øke grunnbemanningen utover det som er lagt inn i dette budsjettet.

Hovedmål 4

Helse- og omsorgsetaten skal gi faglig forsvarlige tjenester med kvalitet og forvalte og prioritere ressursene på en mest mulig effektiv måte.

Kommentar: Økt grunnbemanning på sjukeheimen er fortsatt nødvendig for å nå dette målet. Opplæring og rekruttering av fagpersoner er sentrale områder det må arbeides aktivt og målrettet med. Stipendordninger til egne ansatte er et viktig virkemiddel som det ikke er tatt høyde for her.

Hovedutfordringer

Helse- og omsorgstjenestene er stadig i rask utvikling og omstilling. Mange oppgaver er de senere årene flyttet fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. Effektene av samhandlingsreformen, med behov for omfattende medisinsk behandling på sjukeheimen og i hjemmet har bidratt til at Nome kommune må gi flere og andre tjenester enn før. Utviklingen av mer spesialiserte tjenester går på bekostning av enklere tilbud slik som økt tilbud om praktisk bistand og mer hjemme rehabilitering. Dette kan i neste omgang begrense den forebyggende effekten som enklere tjenester kan ha. Samtidig er det nyvinninger innen behandling, tjenester og teknologi som gir rom for nye løsninger. Et eksempel på dette er innføring av velferdsteknologi.

Sykdomsbildet har endret seg. Flere lever med kroniske lidelser som diabetes, hjerte/karlidelser, kols, muskel-skjelettlidelser, kreft og psykiske plager og skal i større grad følges opp i kommunen.

Sentrale utviklingstrekk i Nome er økning i antall brukere med behov for tjenester i alderen 67+ og en økning i antall personer med demenslidelser og rus/psykiatrilidelser. I tillegg har Nome flere yngre brukere med store og sammensatte behov. Tendensen er at innbyggerne ønsker å bo hjemme lengst mulig, til tross for store hjelpebehov.

Nome har generelt en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. I kommunedelplanen nevnes det at i 2030 er 35% av kommunens innbyggere over 60 år. KOSTRA-tall viser at Nome får beregnet ca. 27% høyere utgiftsbehov på pleie- og omsorg enn landsgjennomsnittet i 2020, og demografikostnadene på pleie og omsorg vil øke fra 2020.

Organisering av tjenestene

Tjenestene bør organiseres på en slik måte at det er brukernes behov, forebygging og tidlig innsats som styrer utviklingen. Tjenestene bør preges av et bredt tverrfaglig samarbeid på tvers av tjeneste- og fagområder, slik at innbyggerne opplever et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

For å møte et endret tjenestebehov og krav til kvalitet i tjenestene er det nødvendig å satse på en heltidskultur. Grunnbemanningen må imidlertid økes for å gjennomføre dette arbeidet. Måten tjenestene blir organisert på vil også ha noe å si for fremtidig behov for sykehjemsplasser. Et sentralt punkt er å sikre tidlig identifisering av behov slik at det kan iverksettes passende tiltak som kan utsette eller redusere framtidig bistandsbehov. En slik tilnærming krever gode systemer, god oversikt og god ledelse.

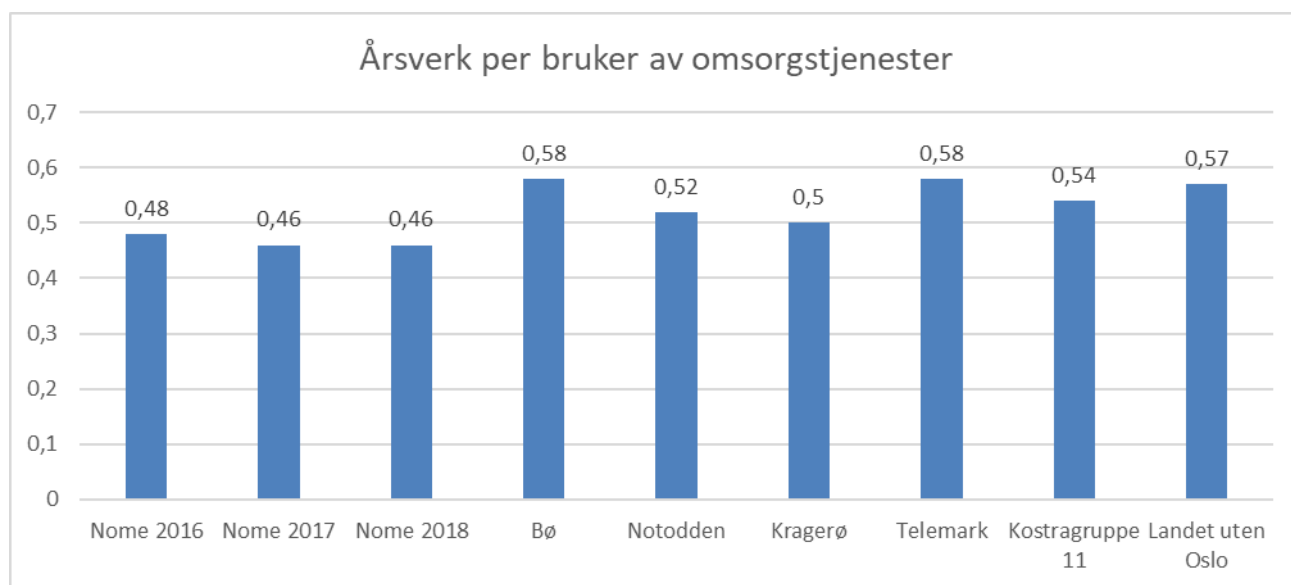
Kompetanse/Rekruttering

Økt krav til kompetanse er en naturlig følge av at pasientene skal få mer behandling og oppfølging i kommunene. Kompetanse i samsvar med behov er et av de mest sentrale forutsetningene for forsvarlige tjenester. Det er nedfelt i forskrift at det er et lederansvar å

sørge for tilstrekkelig kompetanse. Etaten har utarbeidet en strategisk kompetanseplan som medfører at det kan arbeides målrettet med utvikling/rekruttering av nødvendig kompetanse.

Det er merkbart at rekruttering av sykepleiere er blitt vanskeligere. Det er tydelige signaler på at nyutdannede sykepleiere synes det er for tøft å begynne å arbeide i kommunene, de er ofte alene om oppgaver og ansvar. For å sikre rekruttering av sykepleiere, må det gis mer økonomisk støtte og det må motivers til at egne ansatte tar sykepleierutdanning.

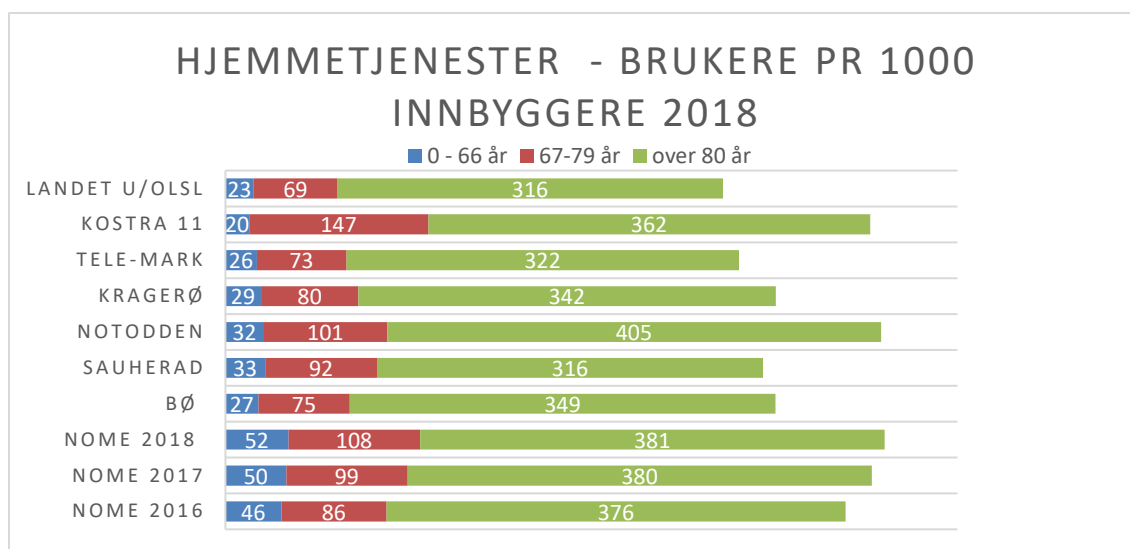
Grunnbemanningen er for lav i deler av tjenestene. Tabellen under viser at Nome kommune ligger svært lavt når det gjelder årsverk pr. bruker. Lav grunnbemanning kan gjøre det vanskelig å opprettholde et godt omdømme da ansatte kan oppleve at arbeidsdagen er svært travel. Det kan også påvirke sykefraværet i negativ retning.

Pleie- og omsorg tar inn 6 lærlinger hvert år. Dette som et ledd i å sikre rekruttering av helsefagarbeidere. Det er en krevende oppgave å sikre at lærlingene får god nok veiledning og opplæring. I tillegg er det merkbart færre søkere til lærlingeplasser nå enn tidligere. Det er behov for økte ressurser til veiledning og tettere oppfølging. Helsefagarbeidere er en viktig og stor faggruppe i helse- og omsorgsetaten.

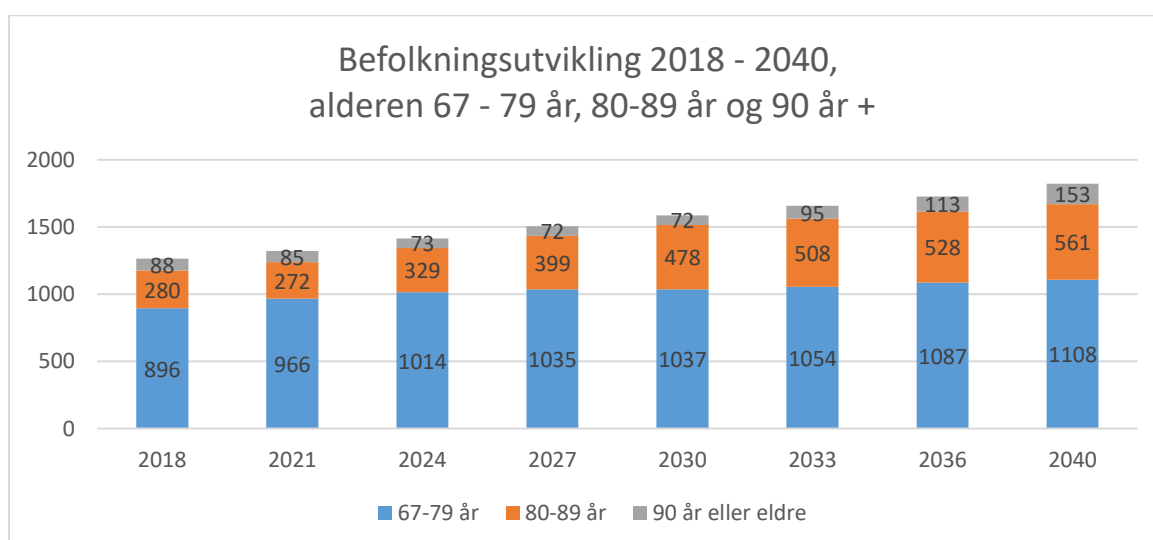
Demografi/behov

I aldersgruppen 0-66 og 67-79 år har Nome flere innbyggere som har behov for hjemmetjenester enn landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner.

Aldersgruppen 67-79 år vil øke kraftig fram mot 2040, men det er forventet sterkest vekst i aldersgruppen 80-89 år.

Å arbeide målrettet med forebygging blir svært viktig for å hindre økt behov for tjenester.

6.6.2 Tjenesteområde F1: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Beskrivelse av området

Området omfatter nå 3 faste stillinger: Helse- og omsorgssjef, økonomi/fagkonsulent og fagutviklingssykepleier (overført fra institusjonstjenesten). Planlegging og utvikling av tjenestene er et område det legges stor vekt på. Etaten skal levere komplekse tjenester som stiller krav til god organisering, kompetanse og effektiv drift.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Tilskudd til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester utgjør en stor del av budsjettet. Dette tilskuddet er det vanskelig å angi nøyaktig størrelsen på da det utbetales etterskuddsvis. Det er lagt inn et nytt tiltak med 2,250 mill. kr. Det er også et tiltak som opphører. Oppgaver ang. krisesenter er overført fra NAV. Dette var underbudsjettert, og er nå justert opp i budsjettet.

6.6.3 Tjenesteområde F2: Helsetjenester

Psykisk helse/rus arbeid – beskrivelse av området

Psykisk helsearbeid omfatter oppfølging av psykisk syke som bor hjemme eller i bofellesskap for psykisk og fysisk funksjonshemmede. Psykiatritjenesten disponerer nå 18 leiligheter på Ringsevja og samarbeider med hjemmetjenesten om å gi et dagtilbud to dager i uken til eldre på Ulefoss. Psykiatritjenesten samarbeider med de fleste instanser i kommunen.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2020 og planperioden 2023

Midler i rammetilskuddet tilknyttet opptrappingsplan rus er lagt inn med kr 190.000. Prosjektmidler fra IMDI dekker en del av tiltakene på område rus og psykiatri, dette videreføres i 2020.

Utfordringer

Arbeidet i Psykiatri/rus tjenestene oppleves til tider som svært krevende. Kommunen skal også sørge for tilbud om døgnopphold til pasienter som har behov for øyeblikkelig hjelp. Dette tilbudet er etablert på Ringsevja. Hensikten med tilbudet er å unngå innleggelser i spesialisthelsetjenesten. Tilbudet som er etablert skal være bedre eller like godt for pasientene som et alternativt tilbud i spesialisthelsetjenesten. Det er behov for mer kompetanse knyttet til dette tiltaket.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten - beskrivelse av området

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten inkluderer svangerskaps- og barselomsorg, helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjenesten (grunn- og videregående skole) og helsestasjon for ungdom. I tillegg gis det tjenester innen psykisk helse/rus og tjenester til mottak og bosatte flyktninger. Regjeringen har de siste årene prioritert denne tjenesten med økte rammeoverføringer til kommunen. Svært lite av disse overføringene har kommet tjenesteområdet til gode. Kommunen har betydelige levekårsutfordringer som fører til at oppgavene er til tider omfattende og krevende.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2020 og planperioden til 2023

Helsestasjonens fagsystem innfrir ikke lovkravene til elektronisk pasientjournal. Og nytt fagsystem skal innføres i 2020. I den forbindelse er det opprettet en 40% systemkoordinator stilling for Midt- Telemark og Nome. Lønnsbudsjettet er økt med 160.000 kr som er Nomes andel. Med bakgrunn i mindre integreringsmidler er det foreslått å redusere tjenesten med 1 årsverk. Dette årsverket fordeler seg på flere forskjellige deltjenester, og vanskelig å gjennomføre.

Utfordringer

Å redusere på denne tjenesten gir dårligere tilgjengelighet for barn og ungdom. Det gir dårligere mulighet til å fange opp barn og ungdom som sliter, det blir mindre tid til forebygging og redusert oppfølgingstilbud knyttet til psykisk helse og rus for denne målgruppen.

Kommunen skal legge til rette for at tjenesten og personell blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter. Det innebærer at riktig og tilstrekkelig fagkompetanse sikres i tjenesten. Bemanningen i tjenesten er forskriftsfestet.

Samhandlingsreformen har ført til en oppgaveglidning fra spesialisthelsetjenesten til

kommunehelsetjenesten. Konsekvensene på området til barn og unge gjør seg nå gjeldende og statistikk fra spesialisthelsetjenesten viser nå at 89% av all psykisk helsehjelp til barn og unge gis av kommunen.

Kommunen har målsetting om tidlig innsats, og at hjelp og tiltak til barn og unge skal leveres på lavest mulig nivå. Dette gjelder spesielt tiltak i forbindelse med barnevern.

Kommunale og private legetjenester – beskrivelse av området

Kommunale legetjenester omfatter fastlegeordning og ulike kommunale allmennmedisinske oppgaver. Alle fastlegene i Nome har i dag plikt om 7,5 timer offentlig legearbeid pr. uke. Oppgavene omhandler tilsynslege ved Nome sjukeheim, skolelege og helsestasjonslege, samt deltagelse i kvalitetsforum sammen med de øvrige tjenestene i helse- og omsorg.

Nome har 5 privatpraktiserende fastleger med avtale, en fastlønnet lege og en LIS1 (lege i spesialisering, tidligere turnuslege). Nome kommune samarbeider med Bø og Sauherad om kommuneoverlege.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Nome legesenter har inngått et samarbeidsprosjekt med SKIL - Senter for kvalitetsutvikling i legekantor. Det er søkt prosjektmidler som skal dekke eventuelle utgifter, og satsningen skal støtte og veilede praksisnær kvalitetsutvikling i legekantor, gjennom tverrfaglige nettverk og kollegagrupper. Deltakelse i SKIL gir poeng i videre- og etterutdannelsen for spesialister i allmennmedisin.

Et samarbeid med SKIL skal hjelpe Nome kommune å følge fastlegeforskriftens §7, "Kommunens ansvar for kvalitet i den kommunale allmennlegetjenesten"

Utfordringer

Våren 2020 skal regjeringen legge frem en egen handlingsplan for allmennlegetjenesten i kommunene. Handlingsplanen vil inneholde ulike grep for bl.a. å ruste fastlegeordningen for fremtiden. Det forventes blant annet at samarbeidet med fastlegene skal videreutvikles og at det opprettes faste team rundt pasienter med store og sammensatte behov.

Fysio-/ergoterapitjenesten – beskrivelse av området

Tjenesten har 4 fast ansatte fysioterapeuter og 1 ergoterapeutstilling. I tillegg gis det driftstilskudd til 3 fysioterapeuter. Arbeidet ang. friskliv fortsetter i samarbeid med Bø og Sauherad.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Lønnsbudsjettet er redusert med 230 000,-, stillingen som turnuskandidat fysioterapi er ikke lagt inn.

Utfordringer

Presset på fysioterapitjenesten er stort, spesielt gjelder dette tilbudet til barn. Dette er tidkrevende arbeid som pågår i mange år. For å heve innsatsen i tråd med føringer på nasjonalt nivå, som sier at barn og unge er et prioritert område, må fysioterapiressursen økes med 50% stilling. Dette behovet er beskrevet i kommunedelplan for Helse- og omsorg. Det er nå 100% stilling som ergoterapeut i Nome kommune. Fra 2020 er ergoterapi en lovpålagt tjeneste. Det er ikke kapasitet til løse ergoterapi oppgavene på en god nok måte. Det vil bli en utfordring å møte forventninger og evt. fylle de lovpålagte oppgavene som en ergoterapeut skal drive med.

Framskrivning fra NAV Hjelpemiddelsentral forteller at man venter en kraftig økning i antall brukere som vil ha behov for hjelpemiddel. I forbindelse med innføring av velferdsteknologi vil det medføre økte oppgaver til hjelpemiddeltekniker/vaktmester utover den kapasiteten som er i dag.

Arbeidstiltak

Dette er et område overført fra NAV og redusert med kr. 250 000.

6.6.4 Tjenesteområde F3: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.

Området omfatter Nome sjukeheim med fellesavdeling og felleskjøkken. sjukeavdeling, demensavdeling og bo- og behandlingsavdeling. Sjukeheimen har 71 pasientrom og et belegg på 74 personer. Ved behov blir 3 rom på korttidsavdelingen brukt som dobbeltrom.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Inntektene på langtidsplasser er økt med 1 mill. og korttidsopphold er økt med kr. 50.000,- Lønnsutgiftene er noe redusert da kvalitetssykepleier er overført til annet område.

Grunnbemanningen på sjukeavdelingen er økt tilsvarende 1 mill. i 2019, og dette er videreført i 2020. Det er også lagt inn en nødvendig økning på 60% stilling på Demensavdelingen. Lørdag/søndagstillegget er økt med bakgrunn i det sentrale lønnsoppgjøret. (Dette skal være et insentiv til å arbeide flere helger). Det er ikke lagt inn en økning på matbudsjettet på tross av at det har vært et merforbruk de siste årene.

Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet. Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon og Bjervatun økes fra kr. 165 til kr. 170 pr. døgn. Egenbetaling for aktivitetssenter økes fra kr. 165 til kr. 170 pr dag. Dette innbefatter måltider og transport. Pris på salg av middag kr. 85, økes ikke. Korttidsopphold i institusjon over 60 døgn pr. kalenderår: Egenbetaling som ved langtidsopphold i institusjon.

Utfordringer

Som et resultat av samhandlingsreformen tar nå sjukeheimen imot stadig flere dårligere pasienter med store sammensatte pleie- og behandlingsbehov. Sjukeheimen opplever at det nå stilles krav til behandling og oppfølging, som inntil for få år siden hørte hjemme på sykehuset. Grunnbemanningen på sjukeheimen er fortsatt for lav og må styrkes, dette gjelder spesielt på natt. Viser her til lover og forskrifter som stiller krav til bemanning og kompetanse. Det er rapportert flere avvik pga. for lav bemanning. Det vil bli behov for ekstra innleie spesielt på natt og helger når ikke grunnbemanningen styrkes ytterligere.

Det er behov for å tilby et forsterket botilbud til yngre personer med demens som har en utfordrende adferd. Det er gjennom året flere pasienter på Demensavdelingen med behov for et forsterket tilbud.

Avlastning og aktiviseringstiltak

Støttekontakt, omsorgstønad og privat avlastning er områder som nå er overtatt fra NAV. Omsorgstønad er redusert med kr. 500.000,-. Det viser seg at Nome kommune bruker mer på dette området enn sammenlignbare kommuner. Det er imidlertid et vanskelig område å redusere på da dette er lønn som går til enkeltpersoner som har et utvidet omsorgsansvar.

6.6.5 Tjenesteområde F4: Hjemmetjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Hjemmetjenestene omfatter: Ringsevja og Lundetunet aktivitetssenter, hjemmesykepleie/hjemmehjelp i Ulefoss og Lunde, Bjervatun alderspensjonat, og bofelleskapene: Tyrivegen, Eidsbygda, Olastua, Vesleheimen og Bergvoll/Smedkåsa

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Hjemmetjenesten på Ulefoss er styrket med 50% stilling. Det er lagt inn 60% stilling til videreføring av dagtilbud for demente. Hjemmesykepleien Lunde er redusert med 50% stilling, i tillegg er det redusert med 50% merkantil. Opptrappingsmidler til rehabilitering/habilitering er lagt inn her. Økt lørdags og søndagstillegg er lagt inn på alle områder. Det er ikke lagt inn midler til Brukerstyrt personlig assistent. Utgifter til ressurskrevende tjenester er økt med 2,250 mill. kr. Dette gjelder 1 ny bruker.

Satser egenbetaling av tjenester fra 01.01.2020:

	Inntekt	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	kr 199 716	kr. 210
2G – 3G	kr 199 716 kr 299 574	kr. 870
3G – 4G	kr 387 532 kr 399 432	kr. 1 300
Over 4G	kr 399 432	kr. 1 500

- Ingen betaler mer enn selvkost (312 kr pr time).
  - Pris på leie av trygghetsalarm økes til kr. 305 pr. mnd.
  - Installasjon av nøkkelboks er kr. 300 (engangsavgift).
- Oppholdsbetaling på Bjervatun økes til henholdsvis kr. 8700 (små rom) og kr 9000 (store rom)

Utfordringer

Hjemmetjenestene har de senere årene fått redusert budsjetttrammene. Det er ofte personellressursene som setter begrensninger på hvilke tilbud som kan gis på Bjervatun og Ringsevja. Har pasientene et større/økt pleiebehov er det ikke kapasitet til å håndtere dette. Det er et ønske at bemanningen kan økes i enkelte perioder for å unngå bruk av sykehjemsplasser.

Brukerstyrt personlig assistanse er en lovpålagt tjeneste. Kommer det en søknad der personen har rett til en slik tjeneste må dette tilbudet etableres, kommunen har plikt til å tilby en slik tjeneste.

Det er ca. 50 personer med psykisk utviklingshemming som bor i bofelleskap/omsorgsbolig. Med høyere alder får flere brukere et dårligere funksjonsnivå og større bistandsbehov. Det er flere brukere som ikke lenger kan nyttiggjøre seg av dagtilbud, og bemanningen må da styrkes i boligen.

Det er også flere personer med psykisk utviklingshemming og demens, dette krever tilrettelagte tjenester for den enkelte.

Nye og yngre personer flytter nå inn i bofelleskapene/boliger. Dette medfører omlegging av tjenestene, og kan medføre faglige utfordringer for personalet samt krav til god ledelse og organisering.

Ellen Moen
Helse- og omsorgssjef

6.7 Ramme G: Barnevern

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisjustert	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
G: Barnevern	21 490	22 156	22 156	22 156	22 156
Konsekvensjusteringer:		349	349	349	349
Herav:					
Midt-Telemark barnevern - endring kostnadsnøkkel		347	347	347	347
Avrunding		2	2	2	2
Nye/utvidede driftstiltak:		0	0	0	0
Driftsreducerende tiltak:					
Herav:		-750	-750	-750	-750
Tiltaksbudsjettet		-750	-750	-750	-750
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME BARNEVERN		21 755	21 755	21 755	21 755

Tabellen foran er prisjustert med 3,1%. Nomes andel i samarbeidstiltak barnevern er økt med bakgrunn i endring av fordelingsnøkkelen mellom samarbeidskommunene.

Beskrivelse av området

Midt Telemark barneverntjeneste er et interkommunalt samarbeid mellom Bø, Nome og Sauherad. Sauherad er vertskommune og Bø og Nome er samarbeidskommuner. Fra 2020 er Midt-Telemark kommune vertskommune. Årsverkene i barnevernet er fordelt på leder, merkantilt og fagstillinger. Det er oppnevnt et fagråd som består av kommunalsjefer fra de tre kommunene og leder for barnevernet.

Det er iverksatt flere tiltak for å rette opp områder som ble pekt på i forvaltningsrapportene fra 2017. Dette gjelder spesielt rutiner i forbindelse med økonomistyring. Det ble fattet vedtak om at budsjettforslagene skal være realistiske og at kommunene hver for seg bør sikre at kommunens budsjett for administrasjon av barneverntjenesten og for barnevernstiltak er realistiske. Nye rutiner for saksbehandling er utarbeidet. Det er også utarbeidet en beredskapsplan som sier noe om hvilke funksjoner og oppgaver som skal prioriteres og hva som skal legges til siden når det oppstår ekstra stort press på tjenestens kapasitet. Lokalene til barneverntjenesten er nå utbedret. Barneverntjenesten har fått flere møterom, kontorer, venterom og eget personalrom. Tjenesten har tatt i bruk nytt fagsystem, og dette vil lette arbeidet til saksbehandlerne.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2020 og planperioden til 2023

Administrasjonsbudsjettet er justert og skal være i tråd med antall årsverk.

Postene på tiltaksbudsjettet er redusert så langt det er mulig, bl.a. på ettervern. Det ble meldt i tertialrapport 2 2019 at det blir plassert 2 nye barn fra Nome i fosterhjem. Dette er ikke lagt inn i budsjettet. Det er også noen kjente tiltak som kan utløse merutgifter som ikke er lagt inn i dette budsjettforslaget. Arbeidsoppgavene i barnevernet er stort sett lovpålagte oppgaver.

Utfordringer

Arbeidsmengden i barnevernet har økt kraftig de siste årene.

Midt-Telemark barnevern samarbeider nå med 12 kommuner om den forestående barnevernreformen. Intensjonen med reformen er å gi kommunene større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Et større kommunalt ansvar skal ha som mål å gi bedre sammenheng mellom tjenester og et bedre tilpasset tjenestetilbud til barn i barnevernet. Når kommunene disponerer en større del av ressursene i barnevernet skal dette gi større økonomisk handlingsrom til å bygge opp gode lokale tilbud. Kommunen skal få fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem. Dette gjelder også oppfølging og veiledning av fosterhjem. På sikt skal også kommunene ha ansvar for å rekruttere fosterhjem.

Det statlige barnevernet er i ferd med å legge ned tilbudet om foreldreveiledning som er et godt forebyggende tiltak. Kommunen må selv ta ansvar for dette arbeidet.

Barneverntjenesten har etter barnevernloven en plikt til å sette i verk hjelpetiltak når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det.

Ellen Moen

Helse- og omsorgssjef

6.8 Ramme H: Samfunnsutvikling

Administrativt budsjettansvar: SU-sjef

6.8.1 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Rammeområdet består av følgende tjenesteområder

H1	Etatsadministrasjon og fellestjenester
H2	Næringsutvikling
H3	Kultur, fritid og folkehelse
H4	Planlegging og arealforvaltning
H5	Samferdsel og kommunalteknikk eks. VA
H6	Eiendomsavdelingen

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisjustert	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
H: Samfunnsutviklingsetaten	52 560	54 189	54 189	54 189	54 189
Konsekvensjusteringer:		-209	-1 209	-1 229	-1 249
Herav:					
Driftstilskudd Telemark museum		100	100	100	100
Besparing utskifting til LED-armatur		-20	-40	-60	-80
Rammeøkning til MTBR - husleie m.v. ny brannstasjon Ulefoss		225	225	225	225
Styrket beredskap sårbare perioder - MTBR		100	100	100	100
Endret kostnadsnøkkel MTBR		-161	-161	-161	-161
Fakturerings økt husleie NOBO		-400	-400	-400	-400
Ramme til utbetaling av boligtilskudd		-900	-1 700	-1 700	-1 700
Ramme håndtering miljø- og forurensningssaker		-100	-100	-100	-100
Reversering av kutt ungdomsleder		-150	-150	-150	-150
Anslag husleieinntekter		-660	-660	-660	-660
Rammeoverføring fra NAV - flyktningtjeneste		510	510	510	510
Etablering og tilpasning av bolig, jf. statsbudsjettet 2020		350	350	350	350
Forvaltning av landbrukspolitiske tilskudd, jf. statsbudsjettet 2020		32	32	32	32
Tilskudd til gang- og sykkelveier, jf. statsbudsjettet 2020		64	64	64	64
Tilskudd til frivillighetssentral, jf. statsbudsjettet 2020		427	250	250	250
Endret kostnadsnøkkel Midt-Telemark landbruk		373	373	373	373
Avrundning		1	-2	-2	-2
Nye/utvidede driftstiltak:		380	0	0	0
Herav:					
Rusken og rasken		100	0	0	0
Kommuneplanens arealdel		280	0	0	0
Driftsreducerende tiltak:		-3 070	-3 070	-3 070	-3 070
Heav:					
Kutt i driftstilskudd; Lunde sluseparkdrift AS		-50	-50	-50	-50
Kutt i driftstilskudd, Nome kulturhistoriske bygg		-50	-50	-50	-50
Kutt i driftstilskudd, Telemark Museum		-100	-100	-100	-100
Kutt i kulturadministrasjon		-73	-73	-73	-73
Sluserock videreføres ikke		-150	-150	-150	-150
Kutt i kulturmidler til lag og foreninger		-200	-200	-200	-200
Kutt i driftsmidler på samfunnshuset		-50	-50	-50	-50
Kutte all lokal turistinformasjon (Ulefoss sluse, Telemark Kanalcamping, ØV)		-194	-194	-194	-194
Vakanse i stilling som arealplanlegger med halvtårseffekt		-300	-300	-300	-300
Kutt arealforvaltning, ostehøvel		-73	-73	-73	-73
Kutt i drift og vedlikehold/privatisering av veger (se liste)		-1 160	-1 160	-1 160	-1 160
Renhold; kutt i innleie og utstyr		-70	-70	-70	-70
Eiendomsavdelingen, kutt i lønnsmidler		-480	-480	-480	-480
Etatsadministrasjon, kutt konsulent og faglitteratur		-70	-70	-70	-70
Tilflyttingsarbeid		-50	-50	-50	-50
BER NETTO DRIFTSRAMME SAMFUNNSUTVIKLING		51 290	49 910	49 890	49 870

SU har fått en ramme for 2020 på totalt kr 51,290 mill. kr. Det er lagt inn et kutt på rammen på kr 3,070 mill. kr, noe som innebærer en reduksjon fra opprinnelig budsjett for 2019 på 2,4%. Fordeling av rammekuttet er vist i innledende tabell. Det har vært en svært vanskelig budsjettprosess. Etaten har i denne prosessen forsøkt å prioritere tiltak i tråd med vedtatt kommuneplan.

Konsekvenser av en terminering av Nome Statlige Mottak vil kunne bli store for SU. Husleieinntekter på kr 4,5 mill. kr vil da falle bort og man vil i tillegg fortsatt bli stående igjen med en stor bygningsmasse. Dette vil i så fall kunne føre til ytterligere store kutt og også få konsekvenser for flere stillinger. Alternativer for ytterligere kutt bør derfor avventes til situasjonen rundt videre drift av mottaket er avklart.

Det er imidlertid positivt at det er funnet rom for å styrke budsjettet for arbeid med miljøtiltak og til ferdigstilling av kommuneplanens arealdel. Oppdatert status for boligtilskudd viser at det vil komme boligtilskudd til utbetaling i størrelsesorden 800.000,- Dette ligger inne i budsjettet. Kulturskole og bibliotek har blitt tilnærmet skjermet for kutt. Biblioteksektoren styrkes også gjennom investeringsbudsjettet der det er satt av midler til elektronisk merking av bøker, noe som forenkler meråpent funksjonen ytterligere. Det er også prioritert å bruke 200.000,- til samarbeidsavtalen med Nome videregående skole (anleggsteknikk) i tråd med vedtatt samarbeidsavtale. I driftsbudsjettet er også en støtte på 250.000,- til Telemarksveka prioritert.

Konsekvensjusteringer og driftsreducerende tiltak kommenteres i gjennomgangen av tjenesteområdene.

Forslag til fordeling av rammeområdets budsjett for 2020 framgår av tabellen nedenfor:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Vekst	Vekst
		2019	2019	2020	fra	fra
		Opprinnelig	Regulert		opprinnelig	regulert
H	Samfunnsutvikling	52 560	55 633	51 290	-2,4	-7,8
	Består av følgende tjenesteområder:					
H1	Etatsadministrasjon og fellestjenester	9 708	11 308	9 128	-6,0	-19,3
H2	Næringsutvikling	3 580	3 580	3 912	9,3	9,3
H3	Kultur, fritid og folkehelse	10 843	11 566	10 642	-1,9	-8,0
H4	Planlegging og arealforvaltning	4 117	4 117	4 301	4,5	4,5
H5	Kommunalteknikk ekskl. VA	10 097	10 397	9 334	-7,6	-10,2
H6	Eiendomsforvaltning	14 215	14 665	13 973	-1,7	-4,7

Hovedutfordringer – koblet mot kommuneplanen

For Nome kommune er 37% av nøkkeltallene forbedret siste år. Dette er positivt. Iht. kommunebarometeret skårer kommunen lavt i forhold til økonomi (403 plass i landet), sosial og barnevern. Utfordringene ser ut til å være større enn i de fleste andre kommuner, og dette vil også påvirke hvordan man bør prioritere innenfor de virkemidlene man har til samfunnsutvikling. For at kommunen skal tiltrekke seg tilflyttere i arbeidsdyktig alder, og beholde de som allerede bor her, er det viktig å kunne tilby innbyggere i alle aldre et levende og attraktivt kultur – og fritidstilbud, attraktive tomter, gode veier, gode skole- og barnehagebygg, og boliger og institusjoner for eldre. Gjennom kommuneplanens samfunnsdel er det gitt strategier for dette. I oversikten nedenfor, og utover i kommentarene, er det forsøkt å gi en kobling mellom økonomiplan og kommuneplan når det gjelder bruk av budsjettmidler.

KP 1.3 (flere skal vite at det er godt å bo i Nome).

- Det ligger ikke inne midler til tilflytting i budsjettet. Dette vanskeliggjør bestillingen i planen. Kommunen må bruke eksisterende ressurser for å nå målet.

- Det legges imidlertid opp til etablering av lokalutvalg med egen økonomisk ramme, jf. punkt 4.1. i kommuneplanen.

KP 2.1 (Nome kommune skal styrke hovedtransportbåndet i kommunen)

- Det er i investeringsbudsjettet foreslått en kraftig økning i midler avsatt til trafikksikkerhet. Det er budsjettert med om lag 9,6 mill. (inkl. ekstern finansiering) til jernbaneundergangen i Lunde.
- Det er (endelig) i investeringsbudsjettet satt av midler til tiltak på kommunale bruer. Lunde bru og Febakke bru er prioritert med totalt totalt 3.5 mill. Det er også satt av midler til bruer i planperioden.

KP 3.4 (barn og unge skal få muligheten til å ha gode minner fra en trygg oppvekst i Nome)

Kvalitetsarbeid i Nome kulturskole videreføres. Den kulturelle sandkassa – nytt tre årlig prosjekt der alle barnehagene får en høykvalitets kulturtilbud er satt i gang høsten 2019. Økt ramme på kr 50.000,- dekkes i 2019 av refusjon sykelønn.

KP 5. (Nær jobben- gode jobber, arbeidskraft og kompetanse)

- Det er funnet rom til å videreføre avtalen med Nome vgs. anleggslinja med kr 200.000,-
- Det blir utarbeidet en strategi for Fensfeltet.

KP 5.7 (videreføring av Telemarskanalen som reisemål)

- Det er funnet ramme for videreføring av Telemarsveka med kr 250.000,-
- Gjennom EU Cupido Kraft kobles tiltak knyttet til kultur, kanal og reiseliv. Prosjektet har en ramme på kr 5,6 mill. og pågår frem til 2021. Lokal finansiering er minimal.
- Et kutt i all lokal turistinformasjonstjeneste med om lag kr 200.000,- vil kreve nye løsninger. Driftsavtalen med Visit Bø er imidlertid videreført med kr 250.000,-
- Behovsanalyse for Krøsset vil bli gjennomført i forbindelse med arealdelen av kommuneplanen.

KP 6.7 (Nome skal være en ren kommune)

- Det er satt av kr 100.000,- til å videreføre arbeid med Rusken & Rasken

KP 7.2 (Gode, tverrfaglige og forutsigbare planer)

- Det er satt av 280.000,- til kommuneplanens arealdel og hensynssonekart.
- Følgende planer iverksettes i budsjettperioden: planstrategi, digitaliseringsplan, strategisk næringsplan for Midt Telemark og Nome, klima-, beredskaps- og miljøplan og oppvekstplan.

KP 7.4 (Nome kommune skal ta godt vare på egen eiendom).

- Kommunen må i planperioden selge flere kommunale bygninger (samle tjenester i færre bygg).
- Det er budsjettert med 2.5 mill. kr til kritisk dårlige tak og andre eiendomstiltak i investeringsbudsjettet.
- Rammen til øvrig bygningsmasse er imidlertid kutta med om lag 550.000,- noe som vanskeliggjør de gode intensjonene i planen. Rammen er urealistisk med tanke på det store etterslep som finnes på våre bygg og eiendommer når det gjelder drift og vedlikehold.

- Konsekvenser av Mulighetsstudien for Nome Sjukeheim vil medføre ytterligere økonomisk press de kommende årene.
- Reduksjon av veglengder vil gjøre det enklere å få opp standard og kvalitet på de kommunale vegene.

6.8.2 Tjenesteområde H1 – Etatsadministrasjon og fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Består av de to ansvarsområdene 6100 Etatsadministrasjon og fellestjenester og 6111 Midt-Telemark brann og redning. Herunder ligger arbeidsoppgaver knyttet til administrasjon og overordnet strategisk planlegging innenfor flere områder.

Hovedutfordringer

Alle stillingshemler er nå fylt opp og man jobber kontinuerlig med å få frem restansesaker. Omfang av eventuelle nye politiske bestillinger bør sees i sammenheng med den restanselisten som allerede foreligger.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2019 og planperioden 2022

Hovedområdet har en ramme på kr 9,926 mill. kr. Det er gjort flere kutt på rammen, blant annet innenfor kjøp av konsulenttjenester og faglitteratur. På dette tjenesteområdet finner vi også vår andel av samarbeidstiltaket MTBR.

6.8.3 Tjenesteområde H2 – Næringsutvikling

Kort beskrivelse av tjenesteområde

Tjenesteområdet består av næring, vilt og fiskeforvaltning, samt bruk av kommunalt viltfond.

Nome har en god struktur på næringsarbeidet, som er delt mellom Midt Telemark Næringsutvikling (MTNU), Nome Investeringselskap AS, Nome næringsforum og kommunen. Området dekker også tjenestekjøpet fra Midt Telemark Næringsutvikling AS.

Jfr. kommuneplanens punkt 5.1 (godt vertskap for næring) er det viktig at rollene i vårt næringsarbeid gjennomgås slik at det primært er «en dør inn» for de som trenger hjelp. Det er en stor utfordring at all støtte til kommunale næringsfond er kuttet. MTNU disponerer disse midlene for kommunen og det står igjen om lag 200.000,- fra 2019 som overføres til 2020. Disse er øremerket bedriftsretta tiltak. Rammen til næringsutvikling er dessverre kraftig redusert de siste årene.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Bruk av kommunale driftsmidler

Kommunens bidrag til drift av MTNU er budsjettert med 1,145 mill. kr. Beløpet er pris- og lønnsjustert fra 2019 med 3,1 prosent. Kostnadene til MTNU deles på eierkommunene basert på innbyggertall, Nomes andel i 2020 utgjør 38 %.

Til diverse næringsengasjement er det en budsjettamme på kr 789.000,-. Innenfor denne rammen finner man driftstilskudd til Lunde Sluseparkdrift (247`), driftstilskudd til Skien Dalen Skibsselskap (100`), dekking av rentemidler til NI (100`) og subsidiering av Nome

kompetansehus (166` ). Lunde Sluseparkdrift har fått tilført 15` for å finansiere Tesla – ladepunkt og leie av vei for TurboLunde (Fløterstien).

Ønskede tiltak som er kuttet

Innflyttermapper (22`) og Nome tilflytterforum (50`). Det er gjort et kutt i tilskuddet til Lunde Sluseparkdrift med kr 50.000,-.

Prosjekter

EU Cupido Kraft er et 3-årig internasjonalt prosjekt som skal bruke kultur og kulturarv som ressurs for å skape arbeidsplasser, fortjeneste og tilhørighet. Målet er 5 nye små og mellomstore bedrifter og etablering av et koordinerende ledd innenfor kultur og kulturarv i Kompetansehuset Ulefoss. KRAFT skal utvikle og ta i bruk nye, forskningsbaserte metoder for å koordinere arrangementer, selge og markedsføre kulturprodukter, slik at produsentene kan utvikle sine kulturbedrifter på en bærekraftig måte. Målgruppa er tilbydere av ulike salgbare kulturprodukter som ønsker å oppnå mersalg og knytte seg til et profesjonelt markedsføringsapparat. Fortrinnsvis, men ikke eksklusivt, produsenter og aktører i Nome og Telemarkskanalens nedslagsfelt. (Et salgbart kulturprodukt regnes her som et fysisk eller ikke-fysisk produkt som kan prissettes og omsettes i et marked, innenfor gitte næringskoder). I prosjektet samarbeider kommunen med 14 partnere fra 7 regioner i 6 land. Universitetet, fylkeskommunen og MTNU er viktige samarbeidspartnere. EU Cupido Kraft har et samlet budsjett over 3 år på 5,47 mill. kr. Egenkapital fra Nome kommune er minimal og belaster ikke driftsbudsjettet ekstra.

HANDLINGSPLAN FOR EVT KOMMUNALT NÆRINGSFOND OG KRAFTFOND

Nome kommune har i tillegg til egne midler som er disponert til næringsutvikling – tidligere disponert statlige midler til næringsfond, i tillegg til konsesjonsavgifter som er satt av på kraftfond. Beløp på næringsfond er svært usikkert og det er valgt å ikke budsjettere med midler herfra i 2020. Hvis det likevel skulle komme midler på fondet skal disse i sin helhet benyttes til bedriftsretta tiltak i regi av MTNU.

Standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker

Nome kommune vil i dette budsjettframlegget følge opp Fylkesmannen i Telemark sitt krav om å lage standardvedtekter for kraftfond. Nome kommune har for 2020 budsjettert med et kraftfond på kr 475 000,-. Vi har valgt å legge prioritering av disse midlene som forventningsvedtak på samme måte som næringsfond i dette handlingsprogrammet.

Organisering av næringsarbeidet i Nome

Nome kommune deltar i et regionalt næringspolitisk samarbeid gjennom Midt-Telemark Næringsutvikling (MTNU) AS. Det vil være naturlig at disponering av næringsfondsmidler ses i relasjon til gjeldende strategisk næringsplan (SNP) for Bø, Sauherad og Nome. Det vil komme en ny strategisk næringsplan for Midt Telemark regionen i 2020

Beskrivelse av de ulike tiltakene som dekkes over kraftfond og næringsfond

Kraftfond: 475`

Tiltak	Sum	Kommentarer
Bolyst og forskjønning	0`	Utbetalt for 2020 i 2019
Telemarkskanalen regionalpark	370`	
Ulefoss bryggeparkdrift AS. Underskuddsgaranti	90`	Vedtak tilsier dekking over kraftfond
Diverse	15`	
Totalt:	475`	

Næringsfond: 0`

MTNU: bedriftsretta støtte	0`	
Telemarksveka	0`	Omsøkt 250`, dekket over driftsbudsjettet
Sum til disp.	0`	

Telemarkskanalen Regionalpark

Telemarkskanalen regionalpark ble etablert i 2011 som et langsiktig partnerskap mellom kanalkommunene, fylkeskommunen og Telemarkskanalen FKF. Formålet er å øke områdets attraktivitet som reisemål og bosted, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene som er knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. Regionalparken er en viktig arena for verdiskaping. Tilskudd fra Nome kommune i 2020 på kr 370.000,- er dekket over kraftfondet.

Bedriftsretta tilskudd

En evt. tilskuddsramme forvaltes av MTNU og skal forvaltes iht. strategisk næringsplan og reiselivsplan for Nome. Tilskuddsposten skal sees i sammenheng med de øvrige midler som er tilgjengelig for næringslivet.

Bolyst og forskjønning - investeringstiltak

Det er etablert et nært samarbeid mellom frivillige dugnadsgrupper, Nome kommune, handelsstanden, den lokale sparebanken og sportsforeningene mht. oppstramming av sentrumsarealer og forskjønningstiltak ved beplantninger m.m. Tiltaket har som formål å gjøre sentrumsområdene mer inviterende overfor tilreisende sommerstid, foruten å være et trivselsmoment for lokalbefolkningen. Tilskudd gis til Vakre Ulefoss, Vakre Lunde og USF. Midler for 2020 er utbetalt i 2019.

Ulefoss bryggepark drift

Det er etablert et driftsselskap som er knyttet til utvikling av vannfronten på Ulefoss. Inntil videre er det gitt en underskuddsgaranti til selskapet som er et datterselskap av Nome Investeringselskap AS.

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

- 41 Nome Bibliotek
- 51 Kulturadministrasjon og fellestjenester
- 52 Kulturminnevern og museer
- 53 Nome kulturskole
- 54 Kulturtiltak barn/unge og funksjonshemmede
- 55 Andre kulturaktiviteter
- 56 Reiseliv

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020

	Beløp
Kutt i kulturadministrasjon	73 000,-
Kutte Sluserock	150 000,-
Kutt i kulturmidler	200 000,-
Kutt Ulefoss Samfunnshus	50 000,-
Kutt i Turistinformasjonen	194 000,-
Samlet kutt	Kr 667 000,-

I tillegg til kutt for 2020 har området 5401, barn og unge hatt en konsekvensjustering på ramma pålydende kr 150.000,- (som tilsvarer 10% ungdomsleder og 15% ungdomsarbeiderstilling). Kommunestyret reverserte dette kuttet i budsjettvedtaket for 2019, men kuttet er lagt inn i økonomiplanperioden.

41 Nome Bibliotek

Nome bibliotek har to avdelinger, en i Lunde og en på Ulefoss. Folkebibliotekene skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Begge avdelinger har et meråpent tilbud, som allerede etter første år med tilbud også på Ulefoss, er en stor suksess. Det meråpne biblioteket er et fleksibelt tilbud og bruken er stadig økende.

Tiltak for å holde budsjett

Det foreslås ingen kutt på biblioteket for 2020. Kr. 50 000 i refusjon sykkelønn vil benyttes til å finansiere det nye tiltaket Den kulturelle Sandkassa (Nome kulturskole) for budsjettåret 2020.

51 Kulturadministrasjon og fellestjenester

Området dekker blant annet lønn og sosiale kostnader, annonsering og kunngjøringer for kulturadministrasjon samt diverse annet.

Tiltak for å holde budsjett

Kulturadministrasjonen har tatt et kutt på kr 73 000 for å holde årets budsjett. Dette var midler som i 2019 ble benyttet som fleksible midler for mulige tilrettelegginger og tiltak. Et konkret

tiltak i samfunnsplanens 3. visjon, Nær de du er glad i – god eldreomsorg, barnehager og skoler, er Villig Frivillig – Nome kommunes frivillighetsmelding. Meldingen vedtas høsten 2019, og skal blant annet tilrettelegge for en synliggjøring av frivillige aktiviteter og arrangement i kommunen. Av denne grunn er det ikke foreslått kutt i markedsføringsmidler for 2020.

52 Kulturminnevern og museer

Kulturvern / lokalhistorie: Mudder'n, Holla kirkeruin, Øvre Verket, kulturminneplan.

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Kulturminneplan: Nome kommunes kulturminneplan ble vedtatt høsten 2019. I løpet av 2020, og utover i planperioden, skal tiltak fra kulturminneplanens handlingsprogram iverksettes. Kulturminneplanens tiltak vil bidra til å styrke kommunen, og bygdesentraenes stedsidentitet (jf. Samfunnsdelens visjon 4: Nær de du bor – godt samhold).

Mudder'n – istandsetting og overbygg: Sparebankstiftelsen Holla og Lunde har bevilget 1 million til arbeidet med istandsetting. For å kunne igangsette arbeidet med istandsettingen er det behov for å ha fullfinansiert prosjektet med eksterne midler. Det ble høsten 2019 sendt en søknad om igangsetting av noen av tiltakene som kreves for full istandsettelse av Mudder'n. Dette er fjerde året det forsøkes å skaffe midler til arbeidet fra Riksantikvarens fartøysvernstilskudd.

Øvre Verket: Nome kommune overfører kr 230 000 til Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg, hvis formål er å forvalte bygningene på Øvre Verket.

Tiltak for å holde budsjett

Tilskuddet til Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg er foreslått redusert for budsjettåret 2020 med kr 50 000,-. Dette vil ha innvirkning på stiftelsens muligheter for større reparasjoner og forbedringer på Øvre Verket som for eksempel renovasjon av fellestoiletter og andre toalettrom på tunet.

Museer og samlinger: Driftstilskudd til Telemark Museum - Ulefos Hovedgaard

Tiltak for å holde budsjettet

Driftstilskudd til Telemark Museum for 2020 er kr 610 000,-. KS 098/17 vedtok å øke tilskuddet til kr 700 000,- i løpet av økonomiplanperioden. Det er ikke funnet dekning for å øke tilskuddet i økonomiplanperioden.

53 Nome kulturskole

Drift og utvikling av kommunenes kreative ressurscenter. Opplæring innen kreative disipliner for alle til en rimelig pris. Prosjekter i grunnskolen. Lokal handlingsplan for Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken. Deltakelse i regionale prosjekter. Interkommunalt faglig samarbeid. Faglig samarbeid med skolekorpene.

Ny nasjonal rammeplan for kulturskoler ble vedtatt høsten 2018. Lokale fagplaner var klare i 2019. Nome kulturskole har for skoleåret 2019/2020 deltakelse i kulturskolerådets Veilederportefølje, et program hvor fokuset er på å forbedre valgte områder. Kulturskolens visjon er «Eleven i sentrum», og det jobbes kontinuerlig for god elevmedvirkning. I forhold til samfunnsdelens visjon nr. 4, Nær der du bor – godt samhold, jobbes det for å sikre gode og

likeverdige tilbud i begge bygdesentraer (forankret også i kommunedelplan for kultur, fritid og frivillighet som vedtas høsten 2019), og gode samarbeidsmiljøer med frivillige og profesjonelle aktører til det beste for kommunens innbyggere. Det foreslås ikke kutt i Kulturskolens område for 2020. Vårt mål er at Nome skal bli nominert som årets kulturskolekommune i 2020.

Tiltak for å holde budsjettet

Ifølge den nye rammeplanen for kulturskolen forplikter kulturskolen seg til å tilby lett tilgjengelig opplæring i forskjellige kunstformer og sjangre med noe lavere krav til egen innsats. Sentralt i breddeprogrammet står sosial inkludering, kollektivism og mangfold. I skoleåret tilbyr kulturskolen dans for alle elever på 5. trinn i skoletiden. Tilbudet er en del av den ordinære musikkundervisningen på begge skolene i kommunen. Kulturskolen har også «Kulturskoletimen» i SFO-tiden. Tilbudet gis en gang i uka, annethvert semester i Lunde og på Ulefoss. Lønnsutgiftene dekkes over eget budsjett. Det er behov for utvidelse av lønnsrammen i kulturskolen som tilsvarer ca. kr 60 000,-. Det er ikke funnet midler for dette i budsjettet for 2020. For skoleåret 2019/2020 ble elevavgiften ved Nome kulturskole fastsatt til kr 3017. For skoleåret 2020/2021 foreslås en økning med lønns- og prisstigning på 3,1 %. Elevavgift for 2020/2021 vil således være på kr 3110,-.

Den kulturelle skolesekken i Nome (DKS)

Den kulturelle skolesekken i Nome skal realisere de profesjonelle kunst og kulturopplevelsene i Den kulturelle skolesekken i Telemark.

Nytt tiltak i 2020:

Den kulturelle Sandkassa (DKS)

Den kulturelle sandkassa skal, lik den kulturelle skolesekken, sikre at også de minste barna i kommunen får tilgang på gode og kvalitetssikrede kunst –og kulturopplevelser. Nome kommune er andre kommune i Telemark som igangsetter profesjonelle kulturopplevelser i barnehagene.

54 Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede

Kompis: Kommunalt tilrettelagte aktivitetstilbud for funksjonshemmede. Opplevelser og aktiviteter som tilbys er diverse kurs, konserter, dansefester, teater, spillekvelder, quiz, grillfest med mere.

Tiltak for å holde budsjett

Det foreslås ikke kutt i fritidstilbudet Kompis.

Kulturtilbud barn og unge: ”Ung i Nome” er en samlebetegnelse for de kommunale ungdomshusene og fritidstilbud for ungdom. Andre helgearrangementer, Ungdomskulturer i vinterferiene og høstferier, UKU – UKM (Ungdommens Kulturmønstring), opplevelsesturer, kurs/workshops og konserter etc. Ungdomsleder er engasjert i SLT som er tverretattlig forebyggende arbeid. Ungdomslederen har videre ansvar for oppfølging av Nome ungdomsråd. På arrangementssiden har ungdomslederen i tillegg til FerieUKU, også UKM

også mange arbeidsoppgaver knyttet til Sluserock.

Tiltak for å holde budsjett

Med de konsekvensjusterte tiltakene som reduserer ungdomsarbeiderstillingen med 15%, og ungdomslederstillingen med 10% vil det for 2020 bli endringer i fritidstilbudet til ungdom i kommunen. Ungdomstilbudet vil i sin helhet gjennomgå i samarbeid med ungdom for å finne en god måte å tilby ungdom et godt lavterskel fritidstilbud med de ressursene som er tilgjengelig. Ungdomsleder vil fortsette med å følge opp Nome ungdomsråd og jobbe forebyggende i SLT-gruppen. Ungdata-undersøkelsen viser til en jevn økning i antall ungdom på ungdomstrinnet som bruker ungdomsklubbtilbud minst en gang i mnd.: fra 47 % i 2013, til 51% i 2015 og i 2018 er det oppe i 54%.

I forhold til Ungdata-undersøkelsene, og forebyggende folkehelsearbeid, er ungdomsklubb/fritidsklubb for ungdom et viktig tiltak som sikrer lavterskel tilgang til sosiale arenaer med trygge voksenpersoner og attraktive aktiviteter. Kommuneplanens samfunnsdel sin visjon nr. 3, Nær de du er glad i: god eldreomsorg, barnehager og skoler, presiserer at barn og unge skal få muligheter til å ha gode minner fra en trygg oppvekst i Nome, og at Ungdata-undersøkelsene skal følges opp med riktige tiltak. Arbeidet med å sikre barn og ungdommer gode muligheter for en aktiv og sosial fritid er kontinuerlig, og det vil jobbes videre med det forebyggende arbeidet for gode opplevelser i ungdomsårene i Nome kommune.

Nome ungdomsråd: Et rådgivende organ for og med ungdom, med jevnlige møter en gang i mnd. Har medbestemmelser i saker som angår ungdom. Tar imot søknader fra ungdom som søker støtte til forskjellige ungdomsprosjekter i kommunen. Ungdomsleder er sekretær for rådet. Ikke foreslått kutt på dette området.

Sluserock: Rusfri musikkfestival for barn og unge.

Tiltak for å holde budsjett

Det foreslås at Sluserock avvikles fra 2020. Festivalen har en negativ trend i lokale besøkstall de siste årene, og det er færre kommunale ressurser til rådighet for å skulle arrangere festivalen.

Pulsen kiosk: Pulsen er kiosk, billettsalgspunkt og service-sentral for en rekke av tiltakene som foregår på huset. Pulsen og samfunnshusets vestibyle fungerer som en sosial og åpen arena på huset.

55 Andre kulturaktiviteter

Anleggstilskudd Idrettsanlegg: Formidling av statlige og kommunale driftstilskudd til idrettsanlegg.

Støtte til andre Kulturtiltak og frivillige organisasjoner: Økonomisk støtte til kulturaktører i Nome.

Tiltak for å holde budsjett

Det foreslås kutt på kr 200 000,- i frie midler til utdeling til lag og foreninger. Av erfaring vet vi at behovet for tilskudd er større enn midlene til rådighet. Et kutt vil medføre at færre midler

deles ut.

Det vil innenfor rammen gis støtte til Telemarksveka også for 2020. Støtten er på kr 200 000 eks. mva. slik at støtten blir som omsøkt.

Nytt av året er at kommunen vil få statlige midler til Nome nærmiljøsenters, som fra våren 2019 har vært definert som kommunens frivillige frivillighetssentral. Midlene vil bidra til å følge opp tiltaket om frivillighetssentral, som vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel. Det vil i løpet av høsten 2019 legges gode planer for hvordan Nome nærmiljøsenters kan jobbe for det beste for frivilligheten i hele kommunen. I løpet av 2020 vil ordningen vurderes før budsjettarbeidet for 2021 ferdigstilles.

Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen: Kommunens kommunale kulturhus. Samlokaliseringen av bibliotekets avdeling på Ulefoss skaper nye muligheter og mer aktiviteter på huset. I forhold til kommunedelfplan for kultur, fritid og frivillighet som vedtas høsten 2019, er samfunnshuset et kommunalt ressurscenter, sammen med Nome kulturskole, for arrangementsfaglig kompetanse og utleie av utstyr og lokaler.

Tiltak for å holde budsjett

Det er foreslått et kutt på kr 50 000 på dette området.

Nome kino: Digital kino, viser film i helgene. Antall visninger økte kraftig etter digitaliseringen av kinoen, og budsjettet ble redusert. Selv om besøkstallene har gått ned over hele landet fram til september 2019 hadde Nome kino bedre besøkstall enn Telemark for øvrig. Snittbesøket på Nome kino har, sammenliknet med nærliggende kinoer, i 2019 vært på 2 mer enn Bø, 4 mer enn Kragerø og 10 mer enn Notodden.

Nome kino har et trofast kinopublikum og er et av kommunens lavterskel kulturtilbud med noe for enhver smak. Kinoen samarbeider med både andre etater og kulturaktører, næringsaktører, frivillige og interesseorganisasjoner om ulike filmvisninger. Kinoen tilrettelegger for de behov som meldes inn.

Det vil etter hvert være behov for oppdateringer av utstyret. Det foreslås ikke kutt på dette området for 2020.

Støtte til kunstformidling: KORO – kunst i offentlige rom. Kunstkatalogen for Midt-Telemark, samarbeid med Bø og Sauherad. Det ligger ikke inne budsjettamme for å jobbe med kunstformidling.

56 Reiseliv

Turistinformasjonen i Nome har i flere år vært tredelt: bedriftsutplassert turistinfo på Telemark Kanalcamping og på Øvre Verket, i tillegg til bemannet turistinformasjon ved Ulefoss sluse i høysesong.

Tiltak for å holde budsjett

Det er foreslått å kutte all lokal turistinformasjon (vertskap). Dette vil innebære at det ikke gis tilskudd til Telemark Kanalcamping, ei heller til Øvre Verkets Venner for å være turistvertskap i turistsesongen. Tilreisende som skal med Telemarkskanalen vil heller ikke møte et bemannet turistinformasjonskontor ved slusa. Konsekvensene av dette er at det vil være et sterkt behov for god skilting og god tilgjengelighet for informasjonsmaterialer. Nome

kommune viderefører medlemskap i Visit Bø og Visit Telemark, disse vil sikre markedsføring av kommunens turistattraksjoner selv om lokal turistinformasjon avvikles. Det vil i løpet av 2020 vurderes hvordan jern –og kanalutstillingen, og geologiutstillingen kan gjøres tilgjengelig for turister, hvis turistinformasjonen avvikles.

Planer og prosjekter

Folkehelseutfordringsoversikt som følger kommuneplanen, kommunedelplan for kultur, fritid og frivillighet, frivillighetsmelding og kulturminneplan for Nome er viktige dokumenter som kom i 2019. I tillegg til kommunalplanen for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet som skal revideres i 2020, legger planene og meldingen rammebetingelser for planlegging og bevaring av et rikt og variert kultur –og fritidstilbud.

6.8.5 Tjenesteområde H4 – Planlegging og arealforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområdet

Avdeling for planlegging og arealforvaltning dekker reguleringsplanlegging, oppmåling og matrikulering, byggesaker, arbeid med kart/digitalisering (GIS) og vedlikehold av eiendomsinformasjon m.m. Våre data brukes av andre kommunale avdelinger, eksterne offentlige og private instanser i tillegg til publikum generelt. Mange av våre arbeidsoppgaver er direkte kunderelatert og lovregulert med tidsfrister. Avdelingen bidrar ellers i en rekke prosjekter og tverretatlige oppgaver som salg og tilrettelegging av bolig/boligområder, kommuneplanarbeid og utvikling av mobil/bredbånd.

Det er et hovedmål å gi kundene korrekt veiledning og rask saksbehandling innenfor gjeldende lover, retningslinjer og rammer. Tjenester som leveres statlige og regionale organ skal ha en forsvarlig kvalitet.

Hovedutfordringer

Om lag 20 % av avdelingens budsjetttramme er finansiert direkte gjennom gebyrer, og er derfor «markedsavhengig», og sårbart. Arbeidssituasjonen er, og har vært, svært presset. Det er ingen «buffer» mot eventuelle sviktende gebyrinntekter. Turnover og sykefravær er utfordrende, men vi har vært heldige med vikarer og ansettelser i de aktuelle stillingene. Konsekvensen av budsjettsituasjonen for 2020 vil medføre redusert kapasitet i avdelingen på planområdet. Flere reguleringsplaner er i startgropa og vi forventer også økt reguleringsvirksomhet når Kommuneplanens arealdel blir vedtatt.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Rask saksbehandling og god dialog med publikum er viktig. Det er også behov for å ha oppdaterte nettsider med god og faglig informasjon. En stor del av avdelingens oppgaver er knyttet til saksbehandling der det er lovpålagt behandlingsfrist. Et godt arbeidsmiljø er forebyggende og motiverende i en travel arbeidshverdag.

Selv om gebyrene øker med det som forutsettes, vil de faktiske inntektene være avhengig av at kommunen mottar nok søknader til at inntektsnivået kan opprettholdes. Avdelingen har nå inne vikar i planleggerstillingen fram til 1. juli 2020. Pålagt innsparing vil i praksis innebære at stillingen blir sterkt redusert til 15% resten av året. Oppmålingsbil og måleutstyr er i grei stand, og vi forventer derfor ingen store kostnader på utstyrsområdet i 2020. Regionale geovekstprosjekter i planperioden vil påkomme. Det er store forskjeller mellom prosjektene når det gjelder behovet for finansiering, og om det anses som investering eller drift.

Investeringen i programvaren Acos eiendom i 2019 innebærer en årlig driftskostnad på om lag kr 50 000,-, som ikke er konsekvensjustert i budsjett 2020.

6.8.6 Tjenesteområde H5 – Samferdsel og kommunalteknikk ekskl. VA

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Avdeling for samferdsel og kommunalteknikk har ansvar for veg, vann og avløp. Kostnader til drift og vedlikehold av kommunale veger og plasser føres på dette tjenesteområdet. Tjenesteområdet har tre årsverk på rådhuset som også dekker tjenesteområdet vann og avløp. Her utføres kundebehandling og saksbehandling i forhold til lovverk for veg, vann og avløp. Det utføres også prosjektledelse av investeringsprosjekter og prosjektering av mindre oppgaver. Tjenesteområdet har ansvaret for fakturering ut fra kommunen og saksbehandling på vann- og avløpsgebyrer og eiendomsskatt.

På veg har vi tre årsverk. Disse utfører daglig drift og vedlikehold. Kommunen har 141 km veg. Av dette er 45 km asfaltdekke, resten er grusdekker. I tillegg har kommunen 52 000 m² asfalterte plasser. Kommunen har egen veghøvel samt at avdelingen disponerer nå en hjulgraver som vil ha som hovedoppgave å grøfte og å bytte stikkrenner. Den vil også bli leid ut internt til vann og avløp samt de andre avdelingene i etaten ved behov. Alle andre tjenester baseres på innleide tjenester.

Hovedutfordringer

Kvaliteten på vegene i Nome er ikke god nok. Nome bruker betydelig mindre midler til vegsektoren enn sammenlignbare kommuner, snitt i Telemark og landsgjennomsnitt. Når dette først er sagt er ikke situasjonen helsvart. De grepene som er tatt med hjulgraver og fokus på grøfter og stikkrenner begynner nå å vise seg. Vegene står bedre i regnvær og trenger mindre vedlikehold etter normale regnvær. På grunn av stort etterslep vil fortsatt moderate nedbørsmengder spille inn på vegkvaliteten.

Vegkvaliteten berører innbyggere i Nome hver dag – hele året. Det er vårt mål at de som bor i kommunen blir fornøyd med kommunens tjenester på veg. Det er gjennom flere år påpekt manglende ressurser til vegvedlikehold. Dette dokumenteres også i hovedrapport over kvaliteten på kommunale veier i Norge. Rapporten som er bestilt av KS og utarbeidet av Multiconsult (2015) konkluderer med at tilstanden på kommunale veier ikke har blitt bedre siden forrige undersøkelse i 2009. Nome kommune var med på å levere data til undersøkelsen. Kommunen har mottatt et estimat på at det trengs 160 millioner for å løfte standarden på de kommunale vegene til et akseptabelt nivå.

Det er to alternative hovedløsninger på dette, mer penger eller færre kilometer veg. Høsten 2017 kom det et forslag om å privatisere ca. 38 km veg, med et potensiale til innsparing på ca. kr. 1.160.000, basert på regnskapstall fra de siste fire årene.

Vinteren 2018 ble saken om privatisering av kommunale veger behandlet i kommunestyret, vedtaket ble å legge bort saken om privatisering av kommunale veger. En ny politisk vegkomité ble opprettet for å vurdere fremtidig vedlikehold av kommunale veger og private veger. Gruppas mandat var å vurdere vedlikeholdet av kommunale veger i Nome, herunder både kostnader og organisering, og vurdere mulighet for salg av vegvedlikehold (for eksempel brøyting) av private stikkveger og avkjørsler.

Vegkomiteen mente at vedlikeholdet av kommunale veger var velorganisert og gruppa ville

ikke anbefale å endre eller bryte opp velfungerende løsninger. Komiteen kom frem til noen forslag til endringer som kan gi bedre veg for pengene. Disse tiltakene står på etatens restanseliste og blir arbeidet med fortløpende;

1. Både mannskap og maskiner i vegvedlikehold lider av at de ikke har en felles base. Maskiner og redskap har ikke en fast plass, men er spredt utover kommunen. En base med mulighet for innelagring og utelagring og aller helst et mannskapslokale ville lettet organiseringen. Dette ville gi bedre vedlikeholdsmuligheter for maskiner og redskap og reduksjon i transport fram og tilbake til ulike deler av kommunen. En ber administrasjonen vurdere egnede baser for vegvedlikehold.
2. De kommunale vegene har ingen definert standard. En ber administrasjonen vurdere om kvalitetsstandarder med tanke på vegbredde, bæreevne, grunnlag osv. kan defineres for de kommunale vegene avhengig av trafikkgrunnlag. Om ikke vegen holder denne kvaliteten i dag kan den være et mål for vedlikehold og investering.
3. De kommunale vegene har i dag nesten utelukkende driftsmidler. Administrasjonen bes vurdere om kvaliteten på kritiske vegstrekninger kan løftes ved utbedringsprosjekter som finansieres over investeringsbudsjettet.
4. Noen beboere på gårdsbruk og i eneboliger har problemer med brøyting og strøing av private stikkveier. Administrasjonen bes vurdere om disse kan tilbys, mot betaling til kommunen, vintervedlikehold utført av entreprenører kommunen har kontrakt med.

Det er startet et arbeid med å utrede felles base for utstyr og mannskap innenfor avdeling for samferdsel og kommunalteknikk og avdeling for eiendomsforvaltning. I dag har sistnevnte oppmøtested på Dagsrud, og området er godt egnet som lokasjon for utstyr og mannskap. Kommunen eier grunn og det er ledig bygningsmasse som enten kan benyttes eller rives for oppsetting av ny lagerbygning. Det er ikke funnet rom for dette i budsjettet for 2020.

Tabell: SSB - Utvalgte nøkkeltall for samferdsel (K) 2018

Tema: Samferdsel	Nome	KG11	Telemark	Landet eks. Oslo
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke. (prosent)	62,7	40,7	29,2	28,7
Brutto driftsutgifter til samferdsel pr. innbygger (kr)	1 898	1 934	1 910	1 769
Netto driftsutgifter til kommunale veger og gater pr. km (kr)	91 313	102 933	120 559	139 947

Andel kommunale veger uten fast dekke ligger 22 % høyere i Nome kommune enn i kommunegruppe 11 og 34 % høyere enn i Telemark og landsgjennomsnittet eks. Oslo. Samtidig har Nome kommune færre innbyggere pr. kilometer kommunal veg enn nabokommunene Bø og Sauherad.

Kommune	Antall innbyggere pr. 1 kvartal 2019	Antall kilometer kommunal veg	Antall innbyggere pr. kilometer kommunal veg
Nome	6 530	134	49
Bø	6 583	87	76
Sauherad	4 288	61	70

Tallene er hentet fra KommuneProfilen.no og SSB.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2020 og planperioden 2022

KOSTRA tall viser at kommunen totalt sett bruker langt mer på samferdsel enn sammenlignbare kommuner. Årets budsjettkutt er delvis basert på disse KOSTRA-tallene. Dette er også årsak til at SU-etaten har et forholdsvis stort kutt sammenlignet med de andre etatene. Det må være et mål å få bedre samsvar mellom driftsmidler og den veglengden SU har ansvar for. Enten må budsjettet økes eller veglengden reduseres. Siden det ikke er rom for budsjettøkning har ikke etaten noe annet valg enn å legge frem som driftsreducerende tiltak, en reduksjon i drift og vedlikehold på utvalgte veger.

Tabellen under viser veger som tidligere var foreslått privatisert med antall meter, antall innbyggere pr veg og besparelse ved fjerning av kommunal drift og vedlikehold. Det er ikke funnet rom for midler til drift og vedlikehold til disse vegene i budsjettet.

Nr.	Vegnavn	Lengde, m	Besparelse, kr	Gjennomsnitt antall innbyggere pr veg
1	Briskemyrvegen	1 100	33 000	0
2	Harpåsvegen	330	9 900	0
3	Namløsvegen	1 100	33 000	0
4	Prestegårdsalleen	380	11 400	0
5	Sannesvegen (til Sannes brygge)	550	16 500	0
6	Hollavegen, Hollagård - rv36	630	18 900	0
7	Heglandsheia	3 300	99 000	5
8	Myhrevegen	1 550	46 500	5
9	Steingardsleia	90	2 700	5
10	Hauganevegen	395	11 850	7
11	Svenskerudvegen	830	24 900	7
12	Tveitbryggevegen	210	6 300	10
13	Kanada	50	1 500	10
14	Bjønnegrinda	100	3 000	14
15	Hellestadvegen	880	26 400	14
16	Prestegårdsalleen	200	11 400	14
17	Straumevegen	1 550	46 500	14
18	Apalnesvegen	485	14 550	17
19	Holteheia	2 400	72 000	17
20	Langelandvegen	650	19 500	17
21	Slåttavegen	560	16 800	17
22	Skoevegen	320	9 600	17
23	Vedlandvegen	800	24 000	17

24	Skigardskåsa	525	15 750	19
25	Børtevegen	595	17 850	22
26	Gåserudvegen	1 300	39 000	22
27	Pershaugvegen	955	28 650	22
28	Tuftedalen	225	6 750	22
29	Lonavegen	1 600	48 000	24
30	Vinsåsvegen	700	21 000	24
31	Grønsteinvegen	815	24 450	26
32	Omtvedtvegen	1 050	31 500	26
33	Vibetovegen	520	15 600	26
34	Østerholtvegen	1 300	39 000	26
35	Håtveitvegen	1 200	36 000	29
36	Suvdalvegen	1 700	51 000	29
37	Bjørndalsvegen	2 000	60 000	31
38	Rekanesvegen	1 700	51 000	31
39	Eidsbygdavegen	1 200	36 000	43
40	Lundtveitvegen	1 250	37 500	43
41	Borgjordet	790	23 700	46
42	Heisholtvegen	840	25 200	67
	SUM	38 725	1 161 750	

Tabellen er delt inn i veger med innbyggere fra 0-10, 10-20, 20-30 og 30-70. Inndelingen sier noe om hvor hvilke veger som har få innbyggere.

Drifts- og vedlikeholdsansvar for kommunale veger overføres til grunneierne/beboere for utvalgte veger. Grunneiere/beboere må da danne et veglag, ved å gå i sammen eller få hjelp av kommunen eller jordskifteretten til å danne dette.

Ved et vedtak om fjerning av drift og vedlikehold på deler eller hele veglista som er foreslått, vil en kunne se for seg dette etablert før sommeren 2020 og en halvårseffekt på innsparing for 2020. Nome kommune kan velge å ruste opp vegene før kommunen fjerner drifts- og vedlikeholdsansvar. Dersom alle vegene som er foreslått i veglista grøftes og gruses opp, vil dette gå utover innsparingen lik ca. kr 600', som vil bety ingen innsparing for vegbudsjett 2020 på dette tiltaket.

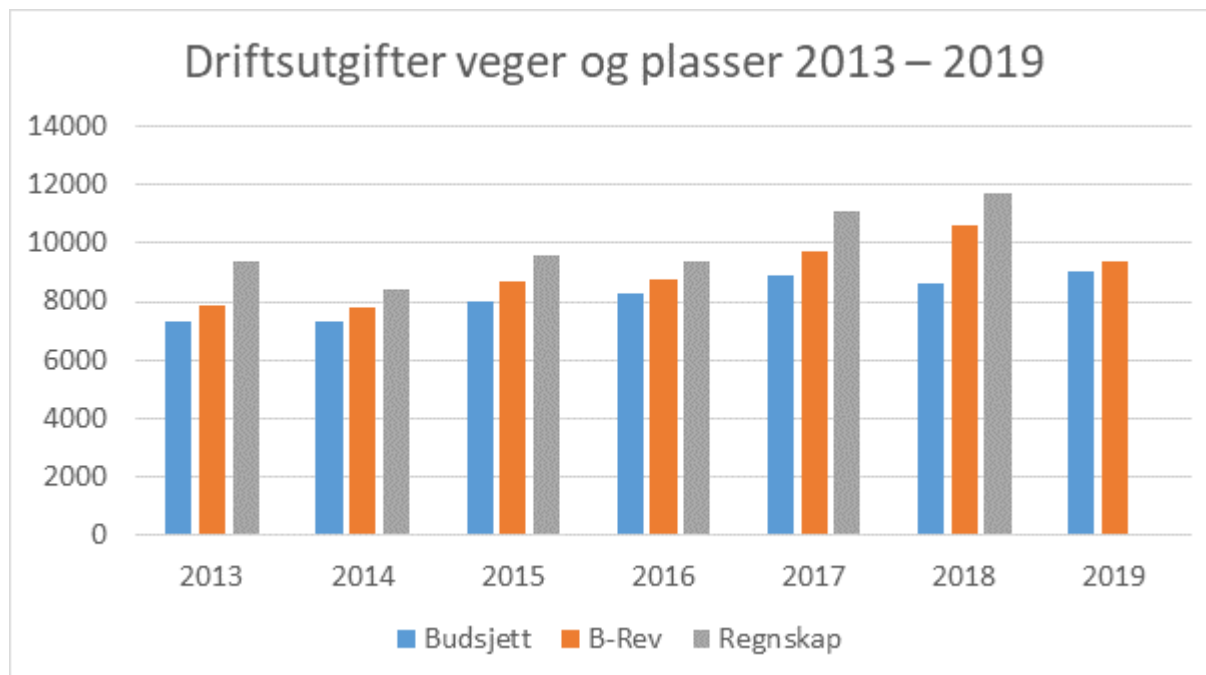
Det budsjettmessige hovedproblemet når man ikke har et reelt budsjett for vegvedlikehold vil være at man alltid må prioritere vintervedlikeholdet (brøyting og strøing). Vi har opplevd år der mer enn 50 % av vegbudsjettet er brukt til vintervedlikehold. Dette medfører at man må ha minimalt med vedlikehold på sommeren, noe som tærer på «vegkapitalen».

Fornyng av asfaltdekker. Kommunen har ca. 45 km veg med fast dekke. Asfaltdekker må fornyes. Varigheten på asfaltdekker avhenger ofte av grunnforhold, trafikk og graveaktivitet. Hvis en forutsetter at et asfaltdekke holder i gjennomsnitt 20 år før det må fornyes, så vil det for kommunen koste ca. 1,8 mill. kroner på driftsbudsjettet pr. år framover. Fornyelse av asfaltdekker er noe som nå begynner å bli mer og mer påtrengende.

Grusveger. Budsjettet for sommervedlikehold burde hatt ca. 1 mill. kr mer pr år. Etter svært mange år med for lave budsjett på veg, er standarden sterkt redusert. Jo lenger tid det vil gå

med dårlig vedlikehold jo dyrere blir en opprusting. Som eksempel kan det nevnes at anslått årlig behov for grusing er på 4-5 000 tonn. Vi har i snitt bare brukt ca. 1 500 – 2 000 tonn de senere år. Dessverre er det ikke funnet midler til dette i budsjett for 2020. Med økende nedbør er grøfter og vannveier svært viktig, når vannet renner i vegen oppstår det skader.

Figuren under illustrerer misforholdet mellom budsjett og regnskap i perioden 2013 til 2019.

6.8.7 Tjenesteområde H6 – Eiendomsforvaltning

Beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Eiendomsavdelingen har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer. Avdelingen har også ansvar for vedlikehold av eiendommene til kommunens to boligstiftelser (94 leiligheter). Med de kommunale utleieleilighetene blir det totalt 180 leiligheter. Totalt har avdelingen driftsansvaret for ca. 70 000 kvm bygningsareal (eks. boligstiftelsene). Ansvar for budsjett og gjennomføring av alle byggeprosjekt ligger også til avdelingen. Avdelingen har et betydelig personalansvar med totalt 34 ansatte - fordelt på renholdere, vaktmestere, håndverkere og ledere.

Hovedutfordringer

	Areal på formålsbygg per innbygger (m2)		Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)		Utgifter til driftsaktiviteter per kvadratmeter (kr)		Herav utgifter til renhold (kr)		Herav energikostnader per kvadratmeter (kr)	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Landet uten Oslo	5,2	5,1	100	99	517	562	157	161	111	126
Nome	5,8	5,9	32	31	422	478	141	144	67	82
Bø	4,8	4,7	43	44	500	647	195	238	137	142
Sauherad	3,4	3,6	49	16	491	553	262	264	113	119
Telemark	5,5	5,3	85	101	506	590	159	170	114	137
KOSTRA-gruppe 11	5,8	5,8	77	79	482	528	149	157	114	131

Nome kommune har et urealistisk budsjett til sin eiendomsforvaltning. Dette kommer tydelig frem i tabellen over. Kommunen har for mye bygningsmasse og for lite midler til å drifte med. Det store etterslepet kommunen har på den kommunale bygningsmassen er nå blitt så stort at det ikke er mulig å ta igjen uten ekstra bevilgninger i årene fremover. Når avdelingen igjennom årrekker har måttet nedprioritere planmessig vedlikehold av tak og fasader på en del av bygningene, begynner det nå å bli kritisk med hensyn til behov for bla. maling av fasader. Det vil snart bli nødvendig med utskifting av kledning istedenfor å male den, noe som har en betydelig høyere kostnad. Dette er kostnader som må dekkes inn på driftsbudsjettet. Vedlikeholdet er stort for bygningsmessige forhold, men også stort på de tekniske anleggene, her kan spesielt nevnes Lunde Kompetansehus og Nome Rådhus som har for dårlige ventilasjonsanlegg, men det finnes også flere som det vil komme kostnader på. Nome Rådhus har et ventilasjonsanlegg som har defekt utstyr, elendig gjenvinningsgrad (mye varme går til spille) og som ikke lenger har den funksjonen som er tiltenkt. Det er viktig å se drift og vedlikehold under ett.

Formålsbygg

De siste årene har det blitt bygd mange nye formålsbygg i Nome kommune. Disse er viktige for kunne gi våre innbyggere gode tjenestetilbud, herunder for eksempel nye Ulefoss brannstasjon.

Den største utfordringen som ligger foran oss er utvidelsen av Nome Sjukeheim. Innen året er omme vil pågående mulighetsstudie være lagt frem for politikerne som da skal ta stilling til hvilke løsning som vil være aktuelt å gå videre med. Prosjektet kommer til å kreve mye av kommunen de nærmeste årene. Denne utbyggingen kan også ved optimal løsning frigjøre eksisterende bygg som kan selges eller omdisponeres.

Dette medfører på kort sikt litt lavere vedlikeholdskostnader, men nye bygg krever mer i drift, dette som følge av driftsavtaler og driftskostnader på ventilasjon, alarmanlegg, heiser, el-anlegg o.l. Når det nå vil bli investert flere millioner kroner i nytt(e) bygg så er det fortsatt viktig at vi også får ressurser til å drifte og vedlikeholde byggene på en god måte.

Snøbrøyting

Fra høsten 2019 vil eiendomsavdelingen gjøre snøbrøyting og strøing av noen kommunale eiendommer selv. Disse har tidligere blitt utført av avdeling for Samferdsel og kommunalteknikk, men måtte endres som følge av høstens brøyteanbud. Fra 2020 vil eiendomsavdelingen gjøre vintervedlikehold på barnehager, skole, brannstasjon og noen

kommunale boliger på Ulefoss. Denne kostnaden er ikke overført tjenesteområde med midler og kommer i tillegg til omfattende kutt på tjenesteområdet.

Bygningsmassen på eiendommen Dagsrud vil, uavhengig av hva som skjer med fortsatt mottaksdrift, kreve et økt fokus på vedlikehold fremover. Her er det behov for økte bevilgninger til vann/avløp i tillegg til bygningsmessig/teknisk vedlikehold i årene som kommer.

Salg av kommunal eiendom

Det blir jobbet med å selge flere av byggene våre: Det er kommet langt i forhandlinger/samtaler med Fellands samlinger når det gjelder salg av Fellandtunet. Lunde legesenter er solgt i 2019. Fen skole ligger ute for salg og har gjort dette i lang tid. Prosjektet er vanskelig å selge med de premisene som ligger til grunn, men det er dialog med en mulig kjøper. I tillegg er det samtaler knyttet til alternative løsninger for Gamlebanken i Ulefoss og Lunde.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden 2023

Som nevnt i årets utfordringsnotat til formannskapet er det behov for å styrke bemanningen på vaktmester med minimum 100 % stilling i Lunde. Sjukeheimen er blant annet blitt mer og mer krevende driftsmessig. Det merkes at bygget har vært brukt i 14 år. Avdelingen har i tillegg fått enda flere bygg (Kompetansehuset). Det er ikke funnet rom til økte stillinger i budsjettet.

Det er kommet signaler om ansatte som i løpet av 1,5 år tenker å gå av på grunn av pensjonsalder. Dette kan dreie seg om inntil to personer og da vil avdelingen være dårlig rustet for å klare våre drifts- og vedlikeholdsoppgaver på formålsbygg i de nærmeste årene.

Husleien i kommunale utleieboliger økes med 1,5 % med virkning fra 01.04.2020. Økningen tilsvarer endringen i konsumprisindeksen fra forrige regulering.

Eiendomsavdelingen har fått redusert sin ramme med kr 550.000,-. Dette er fordelt på flere poster, herunder for eksempel lønnsmidler Dagsrud og utgifter renhold. Eventuell stillingsreduksjon gjøres i tråd med stillings- og bemanningsplan som skal utarbeides.

Avdelingen kommer til å bruke en god del av egne handverkere for å få mest mulig ut av investeringsmidlene. Dette vil også redusere tjenestene som går på drift slik at innkjøp av materialer vil minke noe. I ledige lokaler på Dagsrud vil vi også senke temperaturer og lignende tiltak for å holde kostnadene nede.

Eva Rismo
Etatsjef Samfunnsutvikling

6.9 Ramme J: Vann

Administrativt budsjettansvar: SU-sjef

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisjustert	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
J: Vann	-4 240	-4 240	-4 240	-4 240	-4 240
Endringer:		-195	-195	-195	-195
Herav:					
Anslag selvkost 2020		-197	-197	-197	-197
Avrunding		2	2	2	2
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME VANN		-4 435	-4 435	-4 435	-4 435

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Kommunen har store utfordringer med lekkasjer på ledningsnett. Faren for innlekking av kloakk er til stede når vannledningsstrekking stenges av for reparasjon, og utette avløpsledninger ligger i samme grøft. Ved utett ledningsnett på vann medfører dette til produksjon og transport av behandlet drikkevann, som ikke kommer frem til abonnenten. Dette fører til økte vannbehandlings- og pumpeutgifter, i kommunens klima- og energiplan er det foreslått tiltak med lekkasjesøk for å redusere pumpekostnader.

Det er totalt 6 stillinger på vann og avløp, hvorav 2,5 stillinger er på vann.

På vann drifter kommunen 3 vannverk og 129 km ledningsnett. På ledningsnett har vi 8 vannbasseng og 4 trykkøkingsstasjoner for vann. Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til teknisk vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Mattilsynet er tilsynsmyndighet på vannforsyning i kommunen.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Vann og avløp skal drives etter selvkostprinsippet. Det vil si at summen av årlige driftskostnader og kapitalkostnader skal dekkes av abonnentene. Det eksakte tallet beregnes ved regnskapsavslutningen. Resultatet er avhengig av renten, driftsutgifter og inntekter. Det kan derfor føre til at det enkelte år tas inn for mye i gebyrer. Dette må da settes av i et vannfond og et avløpsfond. Hvis det ikke kommer inn nok inntekter kan det dekkes opp fra fond. Nettoinntekten som framgår av budsjettrammen for vann (kr 4,435 mill. kr for 2020) og avløp (kr 5,720 mill. kr for 2020) skal dekke indirekte kostnader, renter og avdrag på lån. Avdelingen administrerer en ordning om subsidiering av kommunale avgifter for de med lav inntekt. Det kan stilles spørsmål om det er riktig plassering av en slik ordning. Dette er en frivillig ordning, men SU-etaten anbefaler at ordningen videreføres. I 2019 blir utbetalingen på kr 92.192 mot kr 132.000 i 2018.

Det legges opp bruk av bundne fond på vann og avløp. Utviklingen av vann og avløpsgebyrene fremover ser ut til at gebyret for vann holder seg i området kr 4.100 i planperioden, men avløpsgebyret ligger an til en økning mot slutten av planperioden. Kommunedirektørens forslag innebærer at gebyret for vann og avløp holdes uforandret (nominelt).

Differanse delt på totalsum x 100 = årlig % vis

År	Vann	Avløp	Årlig % -vis	Sum
2020	4035,00	6191,00	0	10226,00
2019	4035,00	6191,00	0	10226,00
2018	4035,00	6191,00	0	10226,00
2017	4035,00	6191,00	0	10226,00
2016	4035,00	6191,00	2,38	10226,00
2015	4035,00	5953,00	0	9988,00
2014	4035,00	5953,00	-2,08	9988,00
2013	4247,00	5953,00		10200,00

Tabell: Utvikling av vann og avløpsgebyrer 2013 – 2020 (Priser eks. mva.)

Eva Rismo
Etatsjef Samfunnsutvikling

6.10 Ramme K: Avløp

Administrativt budsjettansvar: SU-sjef

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.	Prisjustert	20-pris	20-pris	20-pris
		3,1 %			
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
K: Avløp	-5 880	-5 880	-5 880	-5 880	-5 880
Endringer:		160	160	160	160
Herav:					
Anslag selvkost 2020		159	159	159	159
Avrunding		1	1	1	1
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME AVLØP		-5 720	-5 720	-5 720	-5 720

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Også innenfor avløp har kommunen store utfordringer med utett ledningsnett som medfører økte pumpeutgifter og for mye fremmedvann(overvann) til avløpsrenseanlegga. Dette fører til økte pumpekostnader og dårligere rensegrad på avløpet i perioder med mye fremmedvann. På avløp driftes 4 renseanlegg og 113 km ledningsnett med 25 avløpspumpestasjoner. Arbeidene på Ulefoss vil i mange tilfeller være å bytte ut fra gammelt felles system (overvann og spillvann i samme ledning) til et separat system. Kommunestyret har etter pålegg fra Fylkesmannen vedtatt en tempoplan for oppgradering av kvaliteten på avløpsnettet. Denne gir føringer for investeringsbudsjett på vann- og avløpssiden.

Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Fylkesmannen i Telemark er utslippsmyndighet for avløp i Ulefoss, men kommunen er selv utslippsmyndighet i Lunde.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Se kommentarer under vann.

Eva Rismo

Etatssjef samfunnsutvikling

6.11 Ramme L og M: Midt-Telemark brann- og redning, og feiing

Administrativt budsjettansvar: Brannsjef

Inndeling av rammeområdet i ansvarsområder

Midt-Telemark brann og redning samt feiing, er inndelt i følgende ansvarsområder:

Ansvarsområde	Beskrivelse
7100	Brann og redning – felles
7101	Brann og redning – beredskap
7102	Brann og redning – forebyggende
7110	Brann og redning – feiing

Ansvarsområdet feiing er selvfinansiert med feie- og tilsynsgebyr.

Driftsramme for 2020 og planperioden til 2023

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2019	2020	2021	2022	2023
	Oppr.		20-pris	20-pris	20-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2019					
L: Midt-Telemark Brann og redning	-285	-285	-285	-285	-285
Konsekvensjusteringer		0	0	0	0
BER NETTO DRIFTSRAMME MTBR		-285	-285	-285	-285

Midt-Telemark Brann og redning (MTBR) er et interkommunalt samarbeidstiltak, der Nome kommune er vertskommunen. Netto utgifter er i ubalanse med netto inntekter pålydende -285.000. Dette tilsvarer avgiftsreduksjon Nome kommune fikk ved å bli overført fra arbeidsgiveravgift sone 1 (14,1 %) til sone 2 (10,6 %) i 2014. Denne innsparingen får ikke MTBR beholde, men har sin motpost i ett redusert rammetilskudd for Nome kommune.

Nye Midt-Telemark kommune sin andel faktureres og inntektsføres på området. Nome kommunes andel av samarbeidstiltaket er budsjettet under rammeområde H: samfunnsutvikling.

Det kan settes opp følgende oversikt, som sammenligner regulert budsjett 2019 og 2020:

	2019	2020	Vekst
Netto utgift til fordeling	12 909	13 823	7,1
Herav:			
Nome kommune	5 474	5 472	
Midt-Telemark kommune	7 435	8 351	

Det er kommet ny fordelingsnøkkel for samarbeidstiltakene. For MTBR sin ramme vil dette si at 10 % er lik andel, og 90 % er fordelt etter innbyggertall i kommunene pr. 1.7.2019. Ved beregning av ramme er det lagt inn en deflator på 2,3 %. Dette er samarbeidskommunens måte å stramme inn på.

Lønns- og prisvekst er satt til 3,1 % for 2020. MTBR ender med økt ramme på 7,1 %. Man får styrket rammen med 400.000 i økte leieutgifter i forbindelse med ny brannstasjon på Ulefoss. Rammen styrkes ytterligere 240.000 for å kunne ha ekstra vakt i forhåndsdefinerte sårbare perioder, samt kunne gjennomføre lovpålagt kompetanse som kreves i stilling som deltids brannmannskap.

Mva-kompensasjon er budsjettert til kr. 380 000,- og er synliggjort i budsjettet på inntektsside og utgiftsside. Mva-kompensasjonen beholdes ikke av vertskommunen, men inngår som inntekt i samarbeidstiltaket.

Hovedutfordringer

Dimensjoneringsforskriften er under revisjon. Forslag til ny dimensjoneringsforskrift ble oversendt fra DSB til Justisdepartementet for behandling i slutten av år 2017. Av ulike årsaker har ikke forslaget blitt sendt ut til høring, selv om det har gått forholdsvis lang tid. Eventuelle nye krav i en ny dimensjoneringsforskrift vil gi føringer for hvordan brannvesenet skal dimensjoneres og organiseres. For å få grunnlaget riktig foreslås det å kreve at det må utarbeides overordnet ROS-analyse, samt egen forebyggende- og beredskapsanalyse, som grunnlag for å organisering, bemanning og utrusting av brann- og redningsvesenet. En viktig faktor å legge merke til er at forslaget innebærer at man i tillegg til heltidsledelse skal ha utførende i minst ett årsverk per 10 000 innbyggere i ansvarsområdet. For MTBR sin del, med godt over 17000 innbyggere, betyr dette at det må tilføres mer utførende personell dersom forskriften vedtas som foreslått. Man har, uavhengig av mulig kommende forskriftskrav, ut fra dagens bemanning signalisert svært tiltrenget ressursbehov i MTBR. Selv om KOSTRA-statistikken viser at MTBR kommer svært bra ut med tanke på netto driftsutgifter forebyggende og beredskap, sammenlignet med øvrige kommuner i Telemark, ser man ikke rom for å tilføre etterspurt ressursbehov på nåværende tidspunkt.

Vi har de senere årene hatt en økning av antall utrykninger i Midt-Telemark, både reelle og de som kommer i kategorien unødige. Flere og flere objekter blir direktevarslet via brannvesenets nødsentral 110, som igjen utalarmerer oss som lokalt brannvesen. En naturlig konsekvens av dette er at man får flere alarmer å rykke ut på. De aller fleste tilfellene viser seg, heldigvis, å ha en unødig årsak; os fra matlaging, teknisk feil m.m. Utover at ovennevnte medfører store utrykningskostnader brannvesenet godt kunne vært foruten, så ses dette på som en unødig ressursbruk av våre innkallingsmannskap. Det er ett viktig fokus og mål at alle alarmer vi rykker ut på skal oppfattes som reelle hendelser av brannmannskapene, inntil det motsatte er bekreftet. MTBR vil sette fokus på dialog med eierne av bygg med mange unødige alarmer, med mål om å forebygge unødige alarmer. Hverken mannskapene selv, familie eller hovedarbeidsgiver er i lengden tjent med at man må rykke ut stadig oftere til alle type oppdrag. Totalbelastning av innkallingsmannskap er sannsynligvis en utfordring man en eller annen gang i framtiden må se nærmere på.

Ansvarsområde 7100: Brann og redning – felles

Kort beskrivelse av ansvarsområde/oppgaver

Ansvarsområdet består av kostnader til brannsjef og refusjoner fra Nome og Midt-Telemark kommune. Arbeidsoppgaver er overordnet ledelse.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Det jobbes for å lage så realistiske budsjett som mulig innenfor angitt ramme.

Ansvarsområde 7101: Brann og redning - beredskap

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Ansvarsområdet dekker kostnad til leder beredskap, opplæring og drift av mannskap, biler og utstyr på de 4 brannstasjonene i regionen. Utrykning etter utalarmering fra 110-sentral.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Mye av kostnadene er variable som følge av hendelser varslet via nødetat 110-sentral. I tillegg er mange av driftsutgiftene faste. Ett mål om at store kostnader i forbindelse med vedlikehold/reparasjoner av brannbiler ville avta som følge av utskifting til nyere biler har ikke slått til.

Utfordringer på beredskap

MTBR-mannskaper er i all hovedsak innkallingsmannskap med annen hovedarbeidsgiver. I sårbare perioder, eksempelvis påske og juli måned, oppholder gjerne mange av våre mannskaper seg naturlig nok utenfor Midt-Telemark grunnet ferie. Det er en stor utfordring å vite at man gjerne har svakere beredskap enn vanlig på disse tidene, samtidig som man har faktorer som økt turisttilstrømning og mulig skogbrannfare å hensynta i slike perioder. MTBR får med ovennevnte argumentasjon 240` i økt ramme for å høyne vaktberedskapen i nevnte sårbare periodene.

Opplæring av mannskaper er delt på to områder. Det ene er kravet til å kjøre brannbiler under utrykninger og den andre er opplæring som brannmannskaper.

Krav til sertifikat ut over de som har vakt vet vi aldri hvem som kommer på en utrykning. Det er derfor et ønske om at flest mulige av våre mannskaper kan kjøre vårt materiell, noe som krever lastebilsertifikat kl. C. Det vurderes dithen at det er mest økonomisk å tilby flest mulig dette sertifikatet, da dette er langt rimeligere enn å måtte vurdere å ha egen tankbilvakt. Det kommer også utgifter til kurs for å *kunne kjøre brannbilen under utrykning, utrykningskjøring kode 160* (samt vedlikehold av dette). MTBR har utarbeidet kompetanseoversikt/plan for å få flest mulig til å få ervervet denne kompetansen. En utfordring i *etterkant* av ervervelse er at man ikke får mengdetrening med disse store, tunge kjøretøyene, da de færreste benytter slike kjøretøyer i sitt daglige virke.

Formell, lovpålagt opplæring av mannskaper er vi i god gang med. 8 mannskap fra MTBR har nylig startet på lovpålagt grunnkurs for deltidspersonell. Kurset er desentralisert og arrangeres i samarbeid med Vest-Telemark Brannvesen. Drangedal brannvesen har også mannskap med på kurset, som totalt har 21 deltakere. Ved å samarbeide om dette kurset får man ned utgiftene noe, spesielt med tanke på instruktørgodtgjørelse og praksisuke i forbindelse med kurset. Det er også en viktig faktor at vi kan tilby dette kurset i nærområdet.

Ovennevnte kurs er svært kostbare. Rammen til MTBR blir gledelig styrket med 200` i budsjett 2020, med fokus på økt kompetanse for brannmannskapene i MTBR.

Annet

Dekningsbidrag til akutt forurensing-IUA-er varslet at blir noe høyere fra 2020. Dette er i budsjettet hensyntatt, og rammen er økt med 23.000.

Brannsjefens ønske om økt ramme på 80.000 for å utføre ekstern overordnet ROS-analyse av MTBR målt opp mot DSBs forslag til ny Dimensjoneringsforskrift må ved gjennomføring løses innenfor nettoramme. I og med at utrykningsavtale beredskap med Notodden kommune er sagt opp fra 2020 grunnet kommunegrensejustering, ser Brannsjef at man muligens kan få utført en slik analyse likevel.

Brannsjef har blitt gjort oppmerksom på at det fra 15. november 2020 vil bli innført nye krav til vinterdekk på tunge kjøretøy. For å tilfredsstille dette kravet må flere av dekkene på våre

tunge kjøretøy byttes. Konsekvensen av å utelate å dekk-kravene vil fra nevnte dato medføre gebyr dersom man blir kontrollert av Vegvesenet. Man vil mest sannsynlig heller ikke få bilen EU-godkjent uten at dekkene følger nye krav. Kostnader til dette er anslagsvis på 130.000. Dette tiltak må ved gjennomføring søkes løst innenfor nettoramme.

Når det gjelder investeringstiltak, henvises til kommentarer i investeringsbudsjettet.

Ansvarsområde 7102: Brann og redning – forebyggende

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Inneholder utgifter til 2 stillinger på forebyggende. Arbeidet består av brannforebyggende arbeid, særskilte tilsyn, satsingsområder og opplæring/informasjonsvirksomhet overfor innbyggerne. Alt dette er regulert i lovverket.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Budsjettet består hovedsakelig av lønn og andre faste kostnader.

Ansvarsområde 7110: Brann og redning - feiing

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

MTBR har fire feiere. Feierne jobber to og to sammen. Alle byggverk med fyringsanlegg, herunder fritidsboliger/hytter, skal ha feiing og tilsyn med fyringsanlegg etter behov. Minimumskriterier med feiing hvert 2. år og tilsyn hver 4. år er fjernet, og det foretas en faglig vurdering på behovet. Feierordningen for MTBR ligger for å gi god oversikt på Kommunens hjemmeside.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2020 og planperioden til 2023

Budsjettet er basert på selvkostprinsippet. Kostnader pr. pipe er beregnet til en økning på 31,- pr. registrerte røykløp i budsjett 2020 sammenlignet med budsjett 2019, dvs. en økning fra 376,- til 407,-.

Budsjettet innebærer forslag om å sette feie- og tilsynsavgiften lik kostnaden på 407,- pr. abonnent i 2020, dvs. en økning på 8,2 %. Vi har likevel kun økt netto utgifter med 6,0 %.

Det er to hovedårsaker til at netto utgifter øker. Antall piper som danner grunnlaget for å lage selvkostbudsjett er nedjustert for 2020 i forhold til 2019. Dette er en naturlig konsekvens av at man «mister» piper i Hjuksebø-området som følge av kommunegrensejustering av nye Midt-Telemark kommune. Utover dette har deler av feietjenesten fått nye arbeidslokaler i ny brannstasjon på Ulefoss, og man får naturlig nok langt større leiekostnader enn tidligere. Vi er i midtre sjikt av årsgebyr for feiing og tilsyn, når vi sammenligner oss med KOSTRA-tall fra andre kommuner i Telemark.

Man må merke seg at hele feietjenesten, både feie og tilsynsdelen, skal ha merverdiavgift.

Svein Ove Kåsa
Brannsjef

7. Investeringsbudsjettet med finansiering

7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer

Kommunedirektøren har i det framlagte budsjettforslaget forsøkt å begrense investeringsomfanget og låneopptak. Dette er i samsvar med retningsgivende økonomiplan – vedtatt av kommunestyret i desember 2017.

Til såkalte ikke-selvfinansierende tiltak er det i utgangspunktet forutsatt en gjennomsnittlig opplåning på årlig om lag 10 mill. kr. I tillegg er det tatt opp ekstra låne opptak på hhv. 3,5 mill. kr, 2,8 mill. kr og 2,5 mill. kr i 2020-2022 for å oppdatere bruer som er i en kritisk stand. Det er i kapittel 7.2 nedenfor redegjort for hvilke tiltak som er innarbeidet i økonomiplanen.

Netto lånegjeld (brutto lånegjeld fratrukket utlån av Husbankmidler) utgjør ved utgangen av 2018 om lag 583 mill. kr. Det er om lag 84 % av totale driftsinntekter i 2018. Netto lånegjeld pr innbygger utgjør ca. 89.200 kr. Landsgjennomsnittet utenom Oslo er på ca. 75.650 kr.

Investeringer i vann- og avløpssektoren (VA) behandles særskilt fordi det ligger inne en forutsetning at låneopptak til finansiering av tiltakene i sin helhet skal dekkes av brukeravgifter. Det vises til pkt. 7.3 nedenfor.

7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)

Nedenfor gis en beskrivelse av de prosjekter som er innarbeidet i forslag til økonomiplan for planperioden. Det henvises til talldelen, der de prioriterte investeringstiltakene er framstilt.

7.2.1 Sentral virksomhet/fellesfunksjoner

Ramme for IKT-utvikling – felles ramme

Investeringsbudsjett for IKT er foreslått på 2,225 mill. kr for 2020. For årene 2020 – 2023 er det ført opp årlig 2,2 mill. kr.

Beløpet dekker vår andel (om lag 1,625 mill. kr) av foreslått ramme til fellesinvesteringer i Midt-Telemark IKT for 2020. Rådmennene i Midt-Telemark-kommunene er enige om å foreslå en samlet bevilgning på 4,075 mill. kr, basert på en anbefaling fra daglig leder i Midt-Telemark IKT, og styret i MT IKT.

Midt-Telemark IKT har redegjort for følgende behov felles for de 2 kommunene:

- **Brannmurer:** Dagens fysiske brannmurer må byttes grunnet alder. Dette er en del av sikkerheten av kommunenes datasystemer.
- **Meru Kontrollere:** Behov for Trådløst nettverk har de senere år ekspandert i våre kommuner. Dagens Controller håndterer 500 trådløse sendere, og vi er nå i taket av hva dagens Controller kan håndtere. Det er og viktig med back up av denne Controller.
- **Itune/Auto Pilot:** I dag «tankes PC» med et program som heter System Center. Dette krever mye manuelt arbeide, og med tanke på utvikling i teknologi og antall pc i våre kommuner må vi automatisere denne jobben. Alternative er å ansatte flere ansatte. Intune/Autopilot vil forenkle denne prosessen, ved at vi ikke lenger trenger å ha nye Pc inn i vår avdeling for «tanking». Basert på at serienummer innrulleres i systemet, vil en ansatt

kunne motta ny PC direkte på sitt arbeidssted. Ved tilkobling til nettverk, vil Pc motta nødvendig info/medlemskap for bruk for den det gjelder. I skole vil dette spesielt effektivisere utrulling av nye Pc.

- **Ny Disk til SAN/Utvide Datadomain:** Back up av data er viktig for å være rustet til å gjenopprette data ved alvorlige hendelser. Det stilles strenge krav til back up. Vi har behov for å utvide dagens løsning for å ha tilstrekkelig kapasitet.
- **Back up Office 365 / Teams – lisensendring:** Skyløsninger er stadig i fremdrift. Skolene tar i bruk Office 365, og det kjøres små prosjekter i resten av kommunene. For å ivareta back up for skylagring, er det nødvendig å iverksette tiltak som imøtekommer krav til back up for disse løsningene.
- **5 nye Apex kort:** I helse benyttes VDI (virtuelle maskiner). For å imøtekomme krav om hastighet i løsningene, er det nødvendig å kjøpe inn nye Apex kort som ivaretar denne funksjonaliteten.
- **VDI- 1 Ny Host:** Antall ansatte som benytter VDI øker, og det er viktig å sikre tilstrekkelig kapasitet i dette systemet. Det er derfor nødvendig å kjøpe inn en ny VDI Host.
- **Fjernstyringsverktøy (må dekke supportering utenfor vårt nett):** MT IKT benytter fjernstyringsverktøy for å kunne supportere ansatte på deres arbeidsplass, eller ved arbeide andre steder. Dagens verktøy tilfredsstiller ikke de behov som vi har for å kunne supportere våre ansatte. Dette verktøyet er med på å effektivisere tiden det tar å løse saker den ansatte melder.
- **Overvåkningsløsning- PRTG:** Dagens overvåkningsløsning er utgått på dato. Det kreves en ny løsning som gjør at vi kan arbeide proaktivt i forhold til nettverk og data systemer.

Resterende kr 600 000 av foreslått investeringsramme på 2,225 mill. kr for 2020 skal brukes til nødvendig oppgradering av data- infrastruktur og telefoni.

IKT investeringsramma er nøye vurdert ut fra de tiltak som må iverksettes i 2020. Tiltakene innenfor IKT investering er mange da den datateknologiske utviklingen går raskt og dette fører til at man må skifte ut, oppgradere og nyinvestere i høyt tempo. På mange områder er det spørsmål om vi må investere eller ikke. Man må simpelthen følge utviklingen.

Egenkapitalinnskudd Kommunal Landspensjonskasse

Det er ført opp kr 2,100 mill. som en årlig bevilgning. Egenkapitalinnskudd er definert som en investering, men kan ikke lånefinansieres. I planperioden 2020 – 2023 er det forutsatt overføring fra driftsbudsjettet for å dekke egenkapitalinnskuddet.

Investeringsbehov Nome kirkelig fellesråd

Kommunedirektørens forslag er at det stilles til disposisjon for kirkelig fellesråd kr 800.000 årlig til investeringer. Det forutsettes at Fellesrådet har fullmakt til å prioritere innenfor den vedtatte ramme.

7.2.2 Oppvekst

Ramme for IT- utvikling

Kommunedirektøren har i budsjettforslaget lagt inn en årlig bevilgning på kr 800.000 i 2020 og 2021, med en reduksjon til kr 600.000 i 2022 og 2023.

IKT utstyr i skolene er noe foreldet og med behov for utskifting. Med utgangspunkt i en tre-årlig plan om innkjøp til tre klassetrinn per skole per år ble det i budsjettårene 2018 og 2019 bevilget kr 600.000 per år til investering for innkjøp av bærbare enheter/device (PC eller nettbrett) til elevene. Målet i 2018 var at samtlige elever i Nomeskolen skulle ha en-til-en device innen 2021.

Inneværende skoleår har fem klassetrinn per skole fått tildelt en pc per elev, og ikke seks klassetrinn som var målet innen 2019. Det gjenstår nå investering til ytterligere fem klassetrinn per skole for å nå målet innen 2021.

I tillegg har også barnehagene mye gammelt og ødelagt digitale verktøy – pc og digitale tavler, noe som bør prioriteres og tas med i investeringsbudsjettet.

Oppvekstsjefen meldte behov for investeringsbudsjett på 1,9 mill. kr ut ifra oversikt over behov for innkjøp i Nome meldt fra Midt-Telemark IKT. I dette tallet ligger innkjøp av pc til elever, samt digitale tavler og skjermer til skolene. Behov for investering i barnehagene i Nome er ikke med i tallene fra MT IKT, og kommer derfor i tillegg.

7.2.3 Helse og omsorg

Velferdsteknologi

Det er satt av 0,6 mill. kr til velferdsteknologi i 2020, og tilsvarende hvert år i resten av økonomiplanperioden. Trygghetsalarmer må skiftes ut til digitale alarmer. I forbindelse med dette arbeidet foregår det en felles anskaffelsesprosess med flere kommuner. I tillegg bør det kjøpes inn utstyr eks. medisindispensere og GPS slik at enklere velferdsteknologi kan tas i bruk. Det er forutsatt at 0,3 mill. kr fra investeringsbudsjettet 2019 blir overført.

Revisor har bemerket at dette sannsynligvis ikke er tiltak av investeringsmessig karakter. Alternativet er da at det må dekkes inn i driftsbudsjettet.

7.2.4 Interkommunale tiltak – brann

Kjøp av transportmidler

Utskiftingsplan for brannbiler-båter-frigjøringsutstyr er satt opp til og med 2029. Utskiftingsplanen er forankret i AMU 13. mars 2018, og AMU gir tilslutning til planen.

Kostnadene er som følger:

År	2020	2021	2022	2023
Kostnader i 2019-kr	742'	425'	130'	130'

Utskiftingsplan baserer seg på følgende kriterier:

- Maks alder på røykdykkerbil/fremskutt enhet er 20 år
- Maks alder på mannskapsbil er 25 år
- Maks alder på tankbil er 30 år
- Maks alder på båt er 25 år
- Maks alder på frigjøringsutstyr er 20 år

I følge planen skulle det i 2019 investeres i 2 brannbåter, inkl. overflateredningsutstyr, med kostnad på 700.000 i 2018-kroner. Nome sin andel ville vært ca. 300.000. Denne planen forskyves med 1 år, slik at denne anskaffelsen kommer som tillegg i 2020. Det er brannbåtene vi har, plassert i Ulefoss og Gvarv, som nå skal erstattes i 2020. Rammen inkluderer også anskaffelse av overflateredningsutstyr til MTBR-Ulefoss.

I tillegg til båter skal det anskaffes røykdykkerbil/fremskutt enhet til Gvarv brannstasjon i 2020. Dette er en etterlenget investering, da man pr. dags dato ikke har lov til å rykke ut med brannbilene plassert på Gvarv dersom man ikke har lastebil-sertifikat.

I kommunedirektørens forslag til investeringsprogram er gjenstående nyanskaffelser fordelt på årene 2020 – 2023. Nome kommunes andel ut fra fordelingsnøkkelen er lagt inn med kr 742.000,- i 2020, kr 425.000 i 2021, kr 130.000 i 2022 og kr. 130.000 i 2023.

Fordelingsnøkkelen på investering skal være etter gammel modell, dvs. Nome kommune med sine 42,4 %.

7.2.4 Interkommunale tiltak – NAV

NAV Midt – Telemark bruker ACOS sosial som fagprogram ved behandling av økonomisk sosialhjelp. Programvaren har vist seg lite brukervennlig, blant annet ved vanskelig tilgjengelige og usikre rapporter. Det gjelder både brukerdata og regnskapstall. Programmet er lite egnet som styringsverktøy. Da vi i tillegg erfarer alvorlige systemfeil som blant annet både hemmer og forsinker saksbehandling, er det stort behov for å skifte fagprogram. Det vil være hensiktsmessig å skifte programvare i forkant av overgang til digitalisering av økonomisk sosialhjelp. DigiSOS er tilgjengelig nå, men NAV Midt – Telemark har avventet overgang i påvente av nytt fagsystem. I tillegg er det behov for et gjeldsrådgivningsprogram som fungerer for våre økonomirådgivere, og ACOS sitt program er vurdert av dem som utilfredsstillende. Det betyr mye arbeid utenfor dagens IKT-system for de som følges opp i forhold til gjeld og økonomi.

I investeringsbudsjettet for NAV Midt-Telemark er det lagt inn 1 mill. kr til nytt fagprogram. Nomes andel av investering i nytt fagprogram utgjør 396.000.

7.2.5 Samfunnsutviklingsetaten

Det presiseres at kostnadsoverslag er grove og at disse er gitt før det er utarbeidet detaljplaner. Det vil derfor være uryddig å benevne tiltak som sprekk/overskridelser før prosjektet har startet. Kvaliteten på kostnadsoverslag henger sammen med hvor langt man har kommet i

planprosessen. I en tidlig fase stater vi med enkle kostnadsoverslag basert på grove skisser og nøkkeltall. Alle kostnadsoverslag er bruttotall inkludert mva.

Ramme for utstyr/bil teknisk

Det er foreslått en bevilgning på kr 500.000 i 2020. Etaten har stort behov for utskifting av biler, grasklippere o.l. Dette beløpet er videreført i planperioden. Målet er at de kommunale bilene ikke skal være mer enn 10 år gamle.

Adresseskilting

Det er behov for at resterende midler på kr 60.000 fra budsjett 2019 overføres til 2020. Det gjenstår utgifter til oppsetting av skiltmateriell i 2020, nødvendig materiell er kjøpt inn i 2019.

Veger og plasser

Trafikksikkerhetstiltak

Det er foreslått en omdisponering innenfor investeringsprosjektene for å få gjennomført prosjektet med jernbaneundergangen i Lunde. Det kan søkes om tilskudd på inntil 60 % fra Aksjon skoleveg (Fylkets trafikksikkerhetsutvalg). Det sendes søknad om tildeling av midler for 2020 til opparbeidelse av kulvert ved jernbaneundergangen i Lunde. Den totale kostnaden for prosjektet er kostnadsberegnet til 9,0 mill. inkl. mva. Kommunen er avhengig av anleggsbidrag på kr 4,5 mill. fra fylkeskommunen og refusjon av moms (tilbake til prosjektet) for realisering av prosjektet. Dersom man ikke får fullfinansiert prosjektet med eksterne midler som omsøkt, så videreføres ramme til aksjon skoleveg, asfaltering av grusveger og miljøoppgradering av veger. Status for tiltaket gis gjennom tertialrapportene.

Tiltaket er foreslått finansiert slik:

Budsjett jernbaneundergangen i Lunde			
	Eks. mva	mva	Inkl. mva
Kostnader prosjekt (Tveito)	6 716 600	1 679 150	8 395 750
Oppfølging byggetid	100 000	25 000	125 000
Prosjekteringskostnad	250 000	62 500	312 500
Pristigning, 2 %	134 332	33 583	167 915
Sum	7 200 932	1 800 233	9 001 165
Finansiering av prosjekt			
Anleggsbidrag fylkeskom.	4 500 000		
Aksjon skoleveg	2 000 000		
<i>Omdisponering investeringsprosjekter</i>			
Asfaltering grusveger	1 500 000		
Miljøoppgradering veger	1 000 000		
Sum finansiering	9 000 000		

Opprusting bruer

Det ble utført spesialinspeksjon med utvidet tilstandsvurdering av Lunde bru i april 2019. Etter nærmere undersøkelser og vurdering anbefales det at brua utbedres så snart som mulig og senest innen 3 år. Det er registrert skader som kan få betydning for både bæreevne og trafikksikkerhet, men først og fremst er det viktig å vedlikeholde brua for å ivareta de økonomiske og bruksmessige verdier brua representerer og som kommunen er satt til å forvalte. Ytterligere forringelse over tid vil gi eksponentiell økning i fremtidige kostnader for istandsetting av brua. Estimert kostnad for opprusting Lunde bru er 3,380 mill. kr. Det ligger også inne midler til Febakke bru. Opprusting av bruer er finansiert med ekstra låneopptak.

Stedsutvikling Ulefoss

Det har vært utfordrende å finne en omforent løsning for torget mellom Ulefossenteret og Extra (matbutikk) med alle som blir berørt. Det er med vilje brukt litt tid på samtaler om forskjellige løsninger i håp om at forslagene skulle modnes. Det gjenstår fortsatt noe før det er enighet om siste forslag, men det må nå lages et anbudsgrunnlag. Planen er å lyse ut anbud i januar 2020 med oppstart etter 17. mai 2020. I påvente av enighet om løsninger er det ikke utarbeidet et kostnadsestimat, men satt av 3 mill. kr i budsjettet for 2020 hvorav 2 mill. kr er forutsatt overført fra 2019.

Asfaltering grusveger

Dersom jernbaneundergangen i Lunde ikke får tilskudd fra fylkeskommunen, ønsker etaten tilbakeføring av kr 1,5 mill. til asfaltering grusveger for budsjett 2020. Som vist i driftsbudsjettet så er det mange utfordringer på vegnettet. Det koster ca. 1 000 kr/lm for ny asfalt (inkl. forarbeider). Det er viktig å prioritere områder som er utfordrende å vedlikeholde med egen redskap (veghøvel). Vi slipper da å belaste driftsbudsjettet med innleie av traktorer til skraping. Det er lagt nye VA-ledninger på Nyhusfeltet og grusvegene kan derfor asfalteres i 2020.

Investeringsbudsjettet kan i utgangspunktet ikke dekke reasfaltering av eksisterende veger med dårlig fast dekke. Ved annen oppgradering av vegen enn fornyelse av asfalten, vil

investeringsmidler kunne brukes. Reasfaltering er vedlikehold av eksisterende veg, og skal derfor utgiftsføres i driftsbudsjettet. Eksisterende asfalt har mange steder et skrikende behov for utbedring.

Utskifting gatelys med LED lys

For å få balanse i budsjettet for 2020, har kommunedirektøren sett seg nødt til å ta ut prosjektet, men det er tatt inn i de siste tre årene i planperioden. Kommunen har en generell utfordring med gatelys. Kommunen har rett i overkant av 1000 lyspunkt. Det koster mellom kr 8000 og kr 10 000 å skifte ut et gammelt lysarmatur til moderne LED belysning. Dette er en helt nødvendig oppgradering fordi kommunen har mange armaturer med kvikksølvlamper som har gått ut av produksjon og som ikke selges lenger.

Det er Midt-Telemark Energi som skifter ut gatelysene for kommunen. Prosjektet er nå ferdig med å bytte ut HQL lamper som lyser hele dagen. Det fokuseres nå på HQL serier i boligfelt.

Nye gatelys

Det er satt av kr 500.000 i budsjettet for 2020 til nye gatelys i områder der det mangler belysning. Kommunestyret har bedt administrasjonen om å kartlegge områder uten gatelys, for så å legge frem en sak om utbygging av dette med tanke på trafikksikkerheten.

Miljøoppgradering av veger

Dette er en post for å intensivere utskiftingen av stikkrenner til dimensjoner som er tilpasset dagens klima. I 2020 er prosjektet tatt ut for å finansiere jernbaneundergangen i Lunde. Dersom sistnevnte ikke blir gjennomført ønsker etaten tilbakeført kr. 1 mill. til budsjett 2020. Dette beløpet ligger inne resten av planperioden.

Eiendomsforvaltning

Opprusting kommunale eiendommer

Det er foreslått bevilget 2,5 mill. kr i 2020 noe som innebærer en nedgang sammenlignet med gjeldende økonomiplan. Etaten ser det likevel som positivt (og helt nødvendig) at det er funnet rom for dette. Avdelingen kommer til å fortsette arbeidet med opprusting av flere kritiske tak, utskifting av gammel belysning etc.

Nytt idrettsgulv – Ulefosshallen

Gulvet i Ulefosshallen blir skadet fra tid til annen og da kreves det reparasjoner akutt eller noe mer planlagt. I dag så brukes gulvbord fra eksisterende gulv, som ble demontert i et lite innhakk på selve hallen (midt på). Ved fremtidige reparasjoner er det ikke nok materiell til bruk og da må selve hallen stenges. Dette vil være kritisk, da hallen har sprengt kapasitet i dag. Samme type gulvbord kan ikke lenger skaffes fra noen leverandører lenger. Dette er blitt undersøkt av vårt vedlikeholdsapparat. Derfor ble eksisterende gulv i sin tid demontert for å ha i reserve. Ved befaring i sommer under reparasjonen av gulv, ble det konstatert at det er dårlig underlag som gulvet ligger på en del av årsaken til skader. Eksisterende betonggulv er lektet opp med 48mm lekter som er justert under med trekiler. Dette er veldig lite (48mm) underlag for skjøting av gulvbord og det oppstår svikt i lekter. Alt av tre «arbeider» gjennom året og det oppstår svikt ifm. underlaget av gulv. Det er lagt inn 1,5 mill. kr til dette tiltak i 2020, hvor det er forutsatt at kommunen får 500.000 i spillemidler.

ENØK-tiltak kommunale bygg

Denne posten blir også videreført i perioden 2020-2023. Dette er et viktig og et bra satsingsområde med tanke på grønn profil, miljø og fremtidige utgifter til energi.

Det er i 2020 foreslått bevilget 1 mill. kr til ENØK-tiltak. Beløpet er videreført i planperioden. Det er senkning av U-verdier på bygningsdeler, oppgradering/utskifting av ventilasjons- og varmeanlegg, samt installere nye og bedre styringssystemer som kommer til å bli prioritert.

Tilpasning Holla 10-årige skole

Det må gjøres tilpasning knyttet til ny elev på Holla 10-årige skole. Dette har en kostnad på 400.000 i 2020.

Brannsikring av kommunale bygg

Det har vært satt av midler i noen år for å få oppgradert anlegg med tanke på brannsikring av bygg. Dette er forskriftsmessige krav for å sikre personer og eiendom. For 2019 har det vært brukt midler til oppgradering av Ulefoss Samfunnshus, Nome Statlige Mottak, Lunde Bibliotek og det er planlagt noe midler til Øvre Verket for 2019. Det er investert midler til diverse brannsikringstiltak for Ulefoss Samfunnshus og Lunde Bibliotek som ny brannsentral, branndør og diverse andre poster. For Nome Statlige Mottak er kostnader for brannkonsulent belastet investeringsmidler, mens nødvendige arbeider har blitt utført av egne ansatte og har da blitt belastet driftsbudsjettet.

Det er planlagt videreføring av nødvendig oppgradering i 2020, og er satt av 500.000 til dette i investeringsbudsjettet. Det vil arbeides med å lukke avvik etter branntilsyn (jan 2019) som gjenstår på Ulefoss Samfunnshus. Nyinstallasjon i nytt tilbygg på Sluseparken barnehage. Ringsevja Bo- og Servicesenter har et gammelt anlegg fra 1990-tallet og har behov for opprustning. Dette gjelder også for Ulefoss Samfunnshus i tillegg til avvik i brannrapporten fra 2019.

Beredskap – Nome rådhus som kommandosenter for kriseledelsen

Det arbeides med å finne løsninger på det som er påpekt i ROS analysen, der Nome kommune skal ha et operativt kommandosenter i eventuelle kriser. I denne analysen er Nome Rådhus tenkt å være bygg for kommandosenter. I den forbindelse vil det kreves investeringer på tekniske/bygningsmessige installasjoner (nødstrømsaggregat, ombygging hovedtavle, utvendig bygg for nødstrømsaggregat med tilhørende grunnarbeider). Dette er foreløpig ikke lagt inn i investeringsbudsjettet for 2020, men vil være en aktuell problemstilling for planperioden.

Kultur

Elektronisk merking av bøker, biblioteket i Nome

For å ruste biblioteket for fremtiden er det behov for investering i ny teknologi (chipping/elektronisk merking av utlånsbøker med funksjon som besøksteller og materialkontroll). Elektronisk merking av bøker er nødvendig for forsvarlig drift av to meråpne biblioteksavdelinger. En investering i denne teknologien vil kunne øke utlånsstatistikken – da alarmen vil gå om ikke utlånet er registrert på låner. Vi vil også få en mer nøyaktig oversikt over hvor boka befinner seg og sparer ressurser på dette. Videre vil økt registrert utlån bidra til klatring på kommunebarometeret da bibliotekutlån er en av faktorene som der medregnes.

Holla kirkeruin

2020 blir siste år av konserveringsprosjektet på Holla kirkeruin (kan være et par småjobber som blir utsatt til neste år, avhengig av været). Finansieres i sin helhet av Riksantikvaren. I løpet av våren 2020 vil konserveringen markeres med arrangement. De siste årene har kirkeruinen igjen blitt tatt i bruk til både konserter og vielser.

Mudder'n

Nome kommune mottok i 2015 en million i gave fra Sparebankstiftelsen Holla og Lunde til oppgradering av Mudder'n etter søknad. Noe av dette tilskuddet har vært brukt til å delfinansiere overbygget som er ferdigstilt. Det omsøkes tilskuddsmidler fra Riksantikvaren for å kunne igangsette istandsettingen av det nasjonale kulturminnet Mudder'n er. Istandsettingen har et totalt budsjett på om lag fem millioner kroner.

Brannsikring Øvre Verket

I 2019 har det blitt installert brannalarmanlegg med fulldeteksjon på Øvre Verket. Det gjenstår installering av nødlys. I tillegg må det i løpet av 2020 gjøres en risikovurdering på hvorvidt det bør installeres fasadesprinkling mellom et par bygg som står tett. Det ligger ikke inne midler for dette i investeringsbudsjettet for 2020, men Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg vil kunne søke eksterne midler. Brannalarmanlegget er finansiert av tilskudd fra UNI-stiftelsen og Sparebankstiftelsen Holla og Lunde.

7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering

Det foreslås lagt opp til en investeringsramme for vann- og avløpsprosjekter i planperioden, det kan være aktuelt å omprioritere innenfor planperioden:

- 2020: kr 15 mill.
- 2021: kr 25 mill. (Hvis Tufte/Fen)
- 2022: kr 10 mill.
- 2023: kr 15 mill.

Tiltak planlagt i 2020:

Strømodden/Sagene

Prosjektet var planlagt utenom ny veg over Clemets jorde, slik at vi ikke lenger er avhengig av fremdriften på vegprosjektet. Nye forslag til veg følger nå foreslått VA-trase. Dette kan forsinke fremdrift. Prosjektet har startet.

Nyhusfeltet

VA er ferdigstilt, gjenstår asfalt på grusvegene.

Kåsa høydebasseng

Ferdigstilles vinteren 2020.

Vesthagen

Starte med prosjektering av denne våren 2020. Oppstart i 2020 og ferdigstillelse i 2021.

Haugbakken

Starte med prosjektering av denne våren 2020. Oppstart og ferdigstillelse i 2020.

Ramme diverse VA-prosjekter (2 mill. kr)

Dette er en fast årlig ramme for å ta mindre oppgraderinger på ledningsnettet. Eksempel på egne prosjekter er nedlegging av Heisholt høydebasseng (rives i vinteren 2020) erstattet med pumpestasjon. Utskifting av Haugjordet avløpspumpestasjon må gjøres i 2020. Måling av vannforbruk innenfor inndelte soner på ledningsnettet, for å kartlegge lekkasjer (pågår kontinuerlig). Opprydding i feilkoblinger på overvann, da det kommer mye fremmedvann inn på pumpestasjoner i Helgen og Grønvold, og på Svensid RA og Vrangfoss RA (dette er et ønske å få til i 2020).

Tiltak 2021-2023:

Resterende prosjekter planlegges gjennomført i følgende rekkefølge (omprioritering innenfor rammen kan være aktuelt):

- 2021: Tufte/Fen, Åkervegen, Egne prosjekter
- 2022: Berget, Herregårdshavna vest (må muligens flyttes til 2023)
- 2023: Bjervagata, Bjervajordet, deler av vannledning til Lunde kirke, Egne prosjekter

7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.

Det kan settes opp følgende oversikt over investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

ØKONOMIPLAN				
Beløp i hele 1.000 kr	2020	2021	2022	2023
SUM INVESTERINGER INKL VA	47 673	44 525	27 030	25 030
FINANSIERING:				
Nytt lån - fellesfinansiering prosjekter	- 13 500	- 12 800	- 11 492	- 9 892
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	- 16 000	- 25 000	- 10 000	- 10 000
Ubrukte lånemidler	- 2 560			
Sum bruk av lån	- 32 060	- 37 800	- 21 492	- 19 892
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	- 1 200	- 800	- 800	- 800
Tilskudd trafiksikkerhet/anleggsbidrag u Lunde	- 4 500			
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	- 700			-
Tilskudd spillemidler	- 500			
Bruk av investeringsfond	- 1 325	- 723		-
Momskompensasjon investeringer	- 5 288	- 3 102	- 2 638	- 2 238
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	- 2 100	- 2 100	- 2 100	- 2 100
Sum finansiering:	- 47 673	- 44 525	- 27 030	- 25 030

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 144 mill. kr, herav gjelder 61 mill. kr investeringer i vann- og avløpssektoren.

Det har i 2019 vært gjennomført et utredningsarbeid, som kan innebære forslag om å gjennomføre en utbygging av Nome sjukeheim. En slik utbygging er i forslaget ikke innarbeidet i økonomiplanen, men vil dersom det skal gjennomføres både få store konsekvenser både for investerings- og driftsbudsjettet.

Momskompensasjon

Fra og med 2014 er momskompensasjonen som gjelder investeringstiltak direkte ført i investeringsregnskapet. Momskompensasjonen som gjelder investeringer går i sin helhet inn i fellesfinansieringa av investeringsbudsjettet.

Overføring fra driftsbudsjettet

Det er forutsatt overført 2,100 mill. kr fra drift til investering for å finansiere egenkapitalinnskuddet til Kommunal Landspensjonskasse.

Bruk av investeringsfond

Det er lagt inn en forutsetning om å disponere midler fra investeringsfondet for å delfinansiere investeringstiltak. Pr 31.12.2018 var det 2,635 disponible midler på fondet. Som tidligere legges det opp til at kapitalinntekter fra salg mv. blir avsatt på investeringsfondet, og disponeres derfra, jf. eget punkt i budsjettinnstillingen. Det er forutsatt at vi i økonomiplanperioden 2020 – 2023 kan disponere til sammen om lag 2,25 mill. kr fra fondet til finansiering av investeringer.

Bruk av lån

Som tidligere er kommunens investeringer i kommende planperiode i hovedsak basert på lånefinansiering. VA-prosjektene på om lag 61 mill. kr (i gjennomsnitt 15 mill. kr pr år) lånefinansieres i sin helhet, men er pr definisjon selvfinansierende.

I tillegg til lånefinansierte VA-prosjekter, forutsetter budsjettforslaget for 2019 låneopptak på til sammen 13,5 mill. kr. Kommunedirektøren har i budsjettforslaget lagt opp til en låneramme på om lag 12 mill. kr pr år til prosjekter som i sin helhet vil belaste driftsbudsjettene i kommende år.

7.5. Utlån

Startlånsordningen ble innført 01.01.2003, som et resultat av at Husbankens kjøpslån og kommunenes etableringslån ble slått sammen til en ordning. Målet var at Startlånet skulle virke mer fleksibelt til å løse lokale etableringsproblemer, samt at lånekundene skulle få en offentlig instans å henvende seg til.

Regjeringen fastsatte ny forskrift for startlån gjeldende fra 01.04.2014. Det skal i større grad fokuseres på de personene som er varig vanskeligstilt på boligmarkedet, men som samtidig har økonomisk evne til å betjene et lån. Personer i målgruppen kan være lavtlønnede, enslige forsørgere, flyktninger og utviklingshemmede. Unge i etableringsfasen uten oppspart egenkapital er ikke en prioritert gruppe fra Husbankens side.

Lånet kan gis til kjøp av bolig, refinansiering av dyre lån, utbedring/tilpasning eller toppfinansiering ved bygging av bolig. Den nye forskriften åpner også for å kunne formidle startlån med opptil 50 års nedbetalingstid.

Etter at forskriften trådte i kraft har antall søknader gått noe ned, men det søkes oftere om fullfinansiering med startlån fordi bankene har innført strengere utlånspraksis. Tidligere var unge førstegangsetablerere den søkegruppen som fikk innvilget flest lån. På grunn endringene i Husbankens forskrift er det et fåtall i denne gruppen som oppfyller kravene til å ha «langvarige finansieringsproblemer». Det er også et krav i forskriften at søkerne skal ha benyttet muligheten til sparing så langt det er mulig i forhold til inntekter/boutgifter.

Pr. 1. november 2019 er det behandlet følgende:

	2019	2018
Antall søknader totalt	28	25
Antall innvilgede lån	8	8
Antall avslag	14	8
Trukket søknad	0	2
Antall forhåndstilsagn	2	2
Ikke behandlede søknader (tall i hele 1000)	1	5
Disponible midler pr. 01.01.2019	1 390	729
Forhåndstilsagn fra forrige år, ikke benyttet	282	0
Innvilget lån 2018, ikke utbetalt	0	330
Forhåndstilsagn overført fra 2018	1 225	563
Sum til utlån pr. 01.01.2019	2 897	1 622
Innlån fra Husbanken 2019	4 000	4 500
Utlånte midler pr. 01.11.2019	3 264	2 829
Innvilgede forhåndstilsagn	1 225	678
Innvilget lån, ikke utbetalt pr. 01.11.2019	2 285	1 225
Gjenstående utlånsmidler pr. 01.11.2019	123	1 390

Restansene på etablerings- og startlån er fortsatt lave sett i forhold til lånemassen, og det er hittil registrert lite tap på utlån. I og med at kommunen nå har anledning til å innvilge større lån enn hva som er gjort tidligere, kan dette medføre at restanser og tap øker på sikt, og at det må brukes mer ressurser på innfordringen.

Nome kommune har avtale med Lindorff Låneforvaltning a/s om forvaltning av startlån og boligtilskudd til etablering samt foreta innfordring av misligholdte lån.

Pr. 01.10.2019 har Nome kommune følgende låneportefølje:

Startlån   kr. 42 120 800,- fordelt på 191 lån
 Boligtilskudd   kr.   826 750,- fordelt på 13 tilskudd

På bakgrunn av dette foreslår kommunedirektøren å føre opp kr. 5 000 000,00 i årsbudsjett for 2020 til utlån av Husbank-midler via startlånsordningen.

Hvis det viser seg at antall lånesøknader er økende i 2020 er det mulig å søke om økt lån i Husbanken – en ny søknad må vedtas av kommunestyret.

8. Kommunedirektørens forslag til saldering.

8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2020-2023

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i mange økonomidokumenter de siste årene. Selv om regnskapene for 2016 – 2018 viste en klar bedring av kommuneøkonomien, var og er det fortsatt slik at de økonomiske reservene er svært beskjedne. Etter regnskap 2018 hadde Nome 0,73 % av driftsinntektene i disposisjonsfond. Det er langt under målsetningen om 2 %, så Nome kommune «har en jobb å gjøre» med å bygge opp nødvendige økonomiske reserver.

Kommunedirektøren opplever ikke denne budsjettthøsten på noen annen måte enn foregående år. De økonomiske rammene strekker på langt nær til for å tilfredsstille de behov som ansvarlige sektorsjefer melder inn i løpet av prosessen. Det betyr at det også denne gang må foreslås betydelig budsjettkutt fra det innmeldte, konsekvensjusterte nivået. Og muligheten for å foreslå nye/utvidede driftstiltak er svært begrensede.

Det kan pekes på følgende forklaringer til den utfordrende situasjonen:

- **Statlig rammetilskudd + skatt (frie inntekter)**

Veksten i statlig rammetilskudd og skatt er lavere enn den anslåtte pris- og lønnsveksten. Så selv om befolkningsutviklingen i Nome kun er svakt negativ, så taper kommunen inntekter «relativt» sett til landssnittet. Reelt sett er veksten i de frie inntekter på 2,2 %, mens generell lønns- og prisvekst er på 3,1 %. Den svake veksten for de frie inntektene har også sammenheng med at det fra Regjeringens side er et betydelig strammere økonomisk opplegg for kommunesektoren både i 2019 og 2020 enn i de foregående år.

- **Integreringstilskudd**

Det er også utfordrende at det – etter et par år med betydelig behov for bosetting av flyktninger, og der Nome kommune har tatt sin del av «dugnadsjobben» - i kommende år vil bli et inntektsbortfall i form av integreringstilskudd. Utfordringen knytter seg til det «å ta ned driftsutgiftene» like raskt som inntektsbortfallet fra Staten. Inntektsreduksjonen kommer ikke overraskende. Det er et forutsigbart system med tildeling av tilskudd pr flyktning over en 5-årsperiode. Men det er en økonomisk utfordring at deler av det økte integreringstilskuddet i 2016 og 2017 er benyttet til å styrke tjenester som bare delvis er flyktninge-relaterte.

- **Distriktpolitiske virkemidler – tilførsel til næringsfond**

Regjeringen har i budsjettopplegget strammet inn i de distriktpolitiske virkemidlene, som i praksis innebærer at fylkeskommunen ikke lenger har mulighet til å opprettholde ordningen med tilførsel av midler til næringsfond i kommunene. Nome kommune rammes av dette. I 2017 ble vi tilført 1,250 mill. kr – redusert til om lag kr 800.000 i 2018. For 2020 er det ikke usannsynlig at beløpet blir 0.

- **Renter og avdrag**

Etter et år med renteoppgang er det forventet at dette holder seg på samme nivå i årene framover. Nome har allerede merket renteoppgangen siden vi har høy lånegjeld. Fra 1.1.2020 innskjerpes kravene i kommuneloven til avdragsnedbetaling. Nome har tilpasset seg dette fra 2019.

- **Utfordrende tjenesteområder**

Budsjettutviklingen i inneværende år slik den senest kom til uttrykk i tertialrapport 2/19, viser i sum behov for betydelige tilleggsbevilgninger. Samlet er budsjettet økt med 7 mill. kr inneværende år.

Sosialtjenesten og barnevernstjenesten er krevende tjenesteområder økonomisk. Barneverntjenesten har meldt om merbehov på slutten av 2019 som det er ikke tatt høyde for i budsjettet samtidig som de har fått rammekutt. Sosialtjenesten har fått et betydelig rammekutt for 2020. Samtidig er det tjenester der KOSTRA-analysene viser at vi bruker for

mye sammenlignet med andre kommuner og vårt eget utgiftsbehov. Jobben med å finne tiltak for å redusere utgiftsveksten på disse områdene må videreføres.

Helse og omsorg har store utfordringer. Det bidrar ikke i positiv retning når Regjeringen nok en gang utfordrer kommunesektoren når det gjelder fordelingen av kostnader knyttet til ressurskrevende tjenester. Regjeringen fremmer forslag om å øke det såkalte innslagspunktet utover pris- og lønnsvekst. Dette slår negativt ut for en kommune som Nome med relativt mange tunge brukere.

- **Boligtilskudd**

Boligtilskuddsordningen slik det har vært utformet, har medført utbetalinger i 2017 og 2018-budsjettet på i overkant av 6 mill. kr. For 2019 er budsjettet oppjustert med 1,5 mill. kr i tertialrapport 2/19, slik at samlet utbetaling i 2019 blir 3,2 mill. kr. Det er budsjettert med 800.000 til dette i 2020. Ordningen er avvirket, så dette blir siste året med utbetalinger.

8.1.1 Salderingsforslaget.

KOSTRA

Til tross for den bekymringsfulle økonomiske utviklingen, er det grunn til å minne om at det ytes tjenester på et svært godt nivå i Nome kommune. KOSTRA-tallene viser at kommunen, sammenlignet med andre kommuner, kommer godt ut på mange tjenesteområder. Utarbeidet KOSTRA-analyse – utført av Telemarksforskning på oppdrag fra Nome kommune – indikerer at vi på flere tjenesteområder har merutgifter i forhold til kommunens ”normerte utgiftsnivå». Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.3 i dokumentet. De økonomiske rammevilkårene i de kommende år gjør at tjenestenivået settes under press, og kommunen må konstant være på leit etter smarte løsninger for å oppnå innsparinger.

Frie inntekter

Kommunedirektøren har i budsjettforslaget «tøyd inntektsstrikken» mer enn langt nok, og velger å være optimistisk når det gjelder utviklingen av folketallet framover. Budsjetteringen er i samsvar med det anslag som er oppgitt i Regjeringens budsjettdokumenter, men er 1,2 mill. kr høyere enn det som framkommer som anslag i KS prognosemodell.

Eiendomsskatt

Utskriving med 7 promille videreføres. Men fra 2020 vil denne måtte differensieres som følge av statlig pålegg om at skattesatsen for boliger- og fritidseiendom maksimalt kan være 5 promille. Det er satt i gang et arbeid med omtaksering av eiendommene i Nome, slik at vi for 2020 kan beregne samme nominelle inntekt som i 2019.

Begrense nye låneopptak

Kommunedirektøren følger opp intensjonen i retningsgivende økonomiplan: Det legges opp til moderat investeringsprogram (utenom selvfinansierende tiltak). Dette for å forhindre en ytterligere belastning i form av renter og avdrag i planperioden. Det er ikke forutsatt noen videre renteoppgang i økonomiplanperioden.

En eventuell utbygging av Nome sjukeheim vil ha store konsekvenser både for investerings- og driftsbudsjettet.

Fondsoppbygging

Det er med stor bekymring kommunedirektøren må foreslå å «nulle ut» årlige avsetninger til disposisjonsfond i planperioden 2020 – 2023. Målet var å avsette 2 mill. kr årlig. Men slik rammevilkårene ser ut til å bli for 2020, er det ikke realistisk å budsjettere med en slik avsetning.

Driftsrammer 2020

Dersom driftsrammen i regulert budsjett for 2019 blir prisjustert med 3,1 % kommer vi ut med en ramme på 460,927 mill. kr. Dette er før konsekvensjusteringer og eventuelle nye tiltak er tatt inn.

Denne prisjusterte rammen er justert med følgende, jf. omtale i pkt. 5.1 og 5.2 foran:

- Konsekvensjusteringer basert på utviklingstrekk i inneværende år
- Styringssignaler fra Staten gjennom Statsbudsjettet
- Innarbeiding av noen få nye/utvidede driftstiltak

Hvilke hensyn som er tatt, er dokumentert i innledende tabell under hvert rammeområde i kapittel 6. Dersom kommunen skulle videreføre driften på samme nivå hensyntatt prisjustering og konsekvensjustering, så måtte driftsrammene vært på 462,805 mill. kr.

Basert på oppdaterte vurderinger av fellesinntekter og fellesutgifter, framkom en total ramme på 450,076 mill. kr til fordeling på driftsområdene. Det betyr behov for rammekutt på til sammen 12,73 mill. kr.

Kommunedirektøren har i sitt forslag til rammekutt lagt vekt på de vurderinger som bl.a. kommer fram i KOSTRA-analysene fra Telemarksforskning. I rapporten framkommer hvilke tjenesteområder som har et merforbruk sammenlignet med andre kommuner. Selv om helse- og omsorg opplever rammene som trange sammenholdt med behov og forventninger, er denne sektoren skjermet noe i forslag til fordeling av kutt. Det samme gjelder barnevernstjenesten.

Kommunedirektørens forslag til rammekutt fra et definert konsekvensjustert nivå kan framstilles slik:

Beløp i hele 1.000 kr	Ramme	Ramme-	Kommunedirektørens
	før kutt	kutt	forslag
A: Adm. og politiske fellestjenester	29 140	720	28 420
B: NAV M-Telemark; Nome kommune	21 980	1 880	20 100
C: Nome statlig mottak	-	-	-
D: Kirkelige formål	6 845	200	6 645
E: Oppvekst	131 140	3 680	127 460
F: Helse og omsorg	207 275	2 430	204 845
G: Barnevern	22 505	750	21 755
H: Samfunnsutvikling	54 360	3 070	51 290
J: Vann	-4 435	-	-4 435
K: Avløp	-5 720	-	-5 720
L: Midt-Telemark Brann og redning	-285	-	-285
SUM:	462 805	12 730	449 975

Det er ingen tvil om at det er krevende å kutte nærmere 13 mill. kr i driften fra 2019 til 2020. I tillegg kommer situasjonen med Nome Statlige Mottak som en usikkerhetsfaktor. Hvilke tiltak som foreslås for å tilpasse den endelige budsjetttrammen, blir omtalt under gjennomgangen av hvert rammeområde i kapittel 6. Fra kommunedirektøren sin side er det viktig å understreke at det er svært viktig at alle har stram budsjettdisiplin fra dag 1 i 2020. Som økonomiplanperioden viser at vi nødt til å tilpasse driften til en stabilt, lavere inntektsnivå.

Driftsrammer 2021-2023

Det har ikke lyktes fullt ut hente ut driftsreducerende tiltak innenfor rammeområdene i 2021-2023. Det er derfor satt opp et uspesifisert kutt på 0,722 mill. kr i 2021, noe som vil øke til hhv. 4,295 mill. kr i 2022 og 4,828 mill. kr i 2023. Selv om det kan vise seg at rammevilkårene blir noe bedre utover i planperioden enn det som er forutsatt her, vil uansett behovet for å gjennomføre driftsreducerende tiltak forsterkes utover i planperioden. Dette vil kommunedirektøren komme tilbake til i budsjettarbeidet for 2021.

8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift

Det vises til kommunedirektørens talldel. Budsjettskjema 1A viser hovedoversikten av inntekter og utgifter:

	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2019 Regulert etter tertrialrapp. 2/19	2020	2021 20-priser	2022 20-priser	2023 20-priser	Vekst fra oppr. 2019	Vekst fra reg. 2019
Beløp i 1.000 kr									
Kommunens frie inntekter	- 381 850	-385 600	- 388 900	-400 467	-396 967	-394 567	-393 967	3,9	3,0
Herav:									
Rammetilskudd	- 226 383	- 230 600	- 228 200	- 239 283	- 236 637	- 235 135	- 234 945	3,8	4,9
Skatt på inntekt og formue	- 155 467	- 155 000	- 160 700	- 161 184	- 160 330	- 159 432	- 159 022	4,0	0,3
Eiendomsskatt	- 21 216	- 22 500	- 22 500	- 22 500	- 21 800	- 21 150	- 20 500	0,0	0,0
Andre generelle driftsinntekter	- 70 584	- 61 175	- 62 575	- 57 096	- 52 863	- 51 370	- 50 767	-6,7	-8,8
Herav:									
Konsesjonsavgifter	- 468	- 475	- 475	- 475	- 475	- 475	- 475	0,0	0,0
Konsesjonskraftinntekter	- 5 790	- 4 800	- 7 000	- 5 800	- 5 800	- 5 800	- 5 800	20,8	-17,1
Rente- og avdragskompensasjon tidl års investeringer	- 1 739	- 1 700	- 1 700	- 1 800	- 1 650	- 1 600	- 1 550	5,9	5,9
Vertskommunetilskudd drift asylmottak	- 2 599	- 2 400	- 2 600	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	-16,7	-23,1
Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede	- 25 738	- 25 800	- 25 800	- 25 775	- 25 775	- 25 775	- 25 775	-0,1	-0,1
Integreringstilskudd flyktn + Særskilt tilskudd ensl mindreår.	- 34 250	- 18 800	- 17 800	- 14 046	- 10 413	- 8 970	- 8 867	-25,3	-21,1
Særskilt tilskudd enslige mindreårige		- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 6 750	- 6 750	- 6 300	0,0	0,0
SUM GENERELLE DRIFTSINNTEKTER	- 473 650	-469 275	- 473 975	-480 063	-471 630	-467 087	-465 234	2,3	1,3
Sum bevilgninger drift, netto	441 053	440 045	447 068	450 076	442 920	439 077	438 824	2,3	0,7
Avskrivninger	26 000	27 000	27 000	28 000	28 000	28 000	28 000	3,7	3,7
Andre fellesutgifter	1 320	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	0,0	0,0
Herav:									
Avregn pensjonskostn/Premieavvik i år	- 6 499	- 6 100	- 7 180	- 6 100	- 6 100	- 6 100	- 6 100		
Avskrivning av premieavvik foregående år	7 123	7 600	8 680	7 600	7 600	7 600	7 600		
Ekstra lønnskostnad - tilpasning bokføringsloven	696								
Sum netto driftsutgifter	468 373	468 545	475 568	479 576	472 420	468 577	468 324	2,4	0,8
SUM BRUTTO DRIFTSRESULTAT	- 5 277	- 730	1 593	- 487	790	1 490	3 090	-33,3	-130,6
Renteinntekter	- 1 528	- 1 700	- 1 700	- 1 800	- 1 800	- 1 800	- 1 800	5,9	5,9
Utbytte	- 3 998	- 4 900	- 7 000	- 7 488	- 7 465	- 7 965	- 8 465	52,8	7,0
Herav:									
Utbytte Midt-Telemark Energi	- 3 998	- 3 950	- 4 170	- 4 395	- 4 465	- 4 465	- 4 465	11,3	5,4
Utbytte Midt-Telemark kraft		- 950	- 2 830	- 3 093	- 3 000	- 3 500	- 4 000	225,6	9,3
Renteutgifter	10 847	13 900	11 600	12 200	11 800	11 400	11 000	-12,2	5,2
Avdrag på lån	19 757	20 700	23 000	23 000	22 100	22 300	21 600	11,1	0,0
SUM NETTO FINANSUTGIFTER	25 078	28 000	25 900	25 912	24 635	23 935	22 335	-7,5	0,0
Motpost avskrivninger	- 26 000	- 27 000	- 27 000	- 28 000	- 28 000	- 28 000	- 28 000	3,7	3,7
SUM NETTO DRIFTSRESULTAT	- 6 199	270	493	- 2 575	- 2 575	- 2 575	- 2 575	-1053,6	-622,2
Overføring til investeringsregnskapet	2 186	2 250	2 000	2 100	2 100	2 100	2 100	-6,7	5,0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	719	475	475	475	475	475	475	0,0	0,0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	- 1 764	- 2 995	- 2 968	-	-	-	-	-100,0	-100,0
Dekning av tidligere års merforbruk									
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	1 141	- 270	- 493	2 575	2 575	2 575	2 575	-1053,7	-622,3
FREMFOR TIL INNDEKKING I SENERE ÅR	- 5 058	-	-	-	-	-	-		

Oversikten viser budsjettering av generelle driftsinntekter på om lag 6 mill. kr høyere i 2020 enn for regulert budsjett 2019. Det som trekker i positiv retning er vekst i kommunens frie inntekter (basert på statsbudsjettall), mens andre generelle inntekter som konsesjonskraft, vertskommunetilskudd drift asylmottak og integreringstilskudd trekker i en negativ retning. Samlet er veksten kun 1,3 %, altså langt under generell lønns- og prisvekst på 3,1 %.

Netto finansutgifter for 2020 ligger på omtrent samme nivå som regulert budsjett 2020.

Brutto driftsresultat er svakt negativ i 2020, dette er en størrelse som bør være positiv. Ser vi på netto driftsresultat er ikke dette bedre, det er nærmere 2,6 mill. kr i minus i hele planperioden.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 2,100 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Under avsetninger netto inngår i 2020 kun 475.000 i avsetning til kraftfond. Utover det er det ikke foreslått avsetning til disposisjonsfond.

Sum bevilgninger drift, netto: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2020 på 449,976 mill. kr. Det er en økning på 0,2 % sammenlignet med regulert budsjett for 2019. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 3,1 %, er det en realnedgang i rammene samlet sett på 2,4 %.

Det er viktig å understreke at dersom Nome Statlige Mottak ikke skulle få fornyet kontrakt, og mottaket legges ned, så vil behovet for reduksjon i driften øke.

Budsjettforslaget for 2020 framkommer med følgende vekstprosenten for de ulike rammeområdene:

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	%-vis	%-vis
Beløp i 1.000 kr	2019	2019	2020	endring fra	endring fra
	Opprinnelig	Justert	Forslag	oppr. 2019	justert 2019
A: Administrative og politiske fellestjenester	28 145	27 645	28 420	1,0	2,8
B: NAV Midt-Telemark; Nome kommune	30 415	22 692	20 100	-33,9	-11,4
C: Nome asylmottak	-	-800	-		
D: Kirkelige formål	6 590	6 640	6 645	0,8	0,1
E: Oppvekst	122 300	125 997	127 460	4,2	1,2
F: Helse- og omsorg	188 950	198 076	204 845	8,4	3,4
G: Barnevern	21 490	21 590	21 755	1,2	0,8
H: Samfunnsutvikling	52 560	55 633	51 290	-2,4	-7,8
J: Samfunnsutvikling - Vann	-4 240	-4 240	-4 435	4,6	4,6
K: Samfunnsutvikling - Avløp	-5 880	-5 880	-5 720	-2,7	-2,7
L: Midt-Telemark Brann og redning	-285	-285	-285	-	-
Driftsreducerende tiltak					
SUM DRIFTSRAMMER	440 045	447 068	450 076	2,3	0,7

Utviklingen av netto driftsresultat

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.1 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1,75 % av totale driftsinntekter. Det er vi langt fra å nå, netto driftsresultat er sågar negativt i hele planperioden.

Det framlagte forslag fra kommunedirektøren innebærer en utvikling i negativ retning. Lykkes vi ikke med driftsreducerende tiltak, vil handlefriheten svekkes. Det vil være reell fare for ny innmelding i ROBEK i løpet av få år, og vi må igjen ha Fylkesmannens godkjenning for våre disposisjoner i flere år framover.

8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser

Kommunedirektøren henviser til budsjettinnstillingens pkt. 2. Her framkommer en samlet oversikt over skatter, gebyrer og betalingssatser, og de foreslåtte justeringer av disse.

Kommunestyret har vedtatt at det skal skrives ut nye takster for eiendomsskatt i 2020.

Når det gjelder eiendomsgebyrer utenom eiendomsskatt er det i kommunedirektørens forslag foreslått å beholde vanngebyret og avløpsgebyret på nominelt samme nivå som i 2019, dvs. ingen prisjustering.

Feie- og tilsynsgebyret foreslås økt med 8,2 % - fra 376 til 407 kr ekskl. moms.

Husleie i kommunale boliger foreslås økt med 1,4 % fra 1. april 2020.

Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes med 3,1 % fra kr 2.185 til kr 2.253 pr måned for hel plass (38-ukers tilbud), og økes fra 2.425 til kr 2.500 pr måned for hel plass (44-ukers-tilbud). For færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Når det gjelder foreldrebetaling i barnehagene, blir den foreslått økt – i samsvar med Regjeringens opplegg – til den maksimalsats som Stortinget fastsetter i budsjettbehandlingen i desember. Maksimalsatsen er av Regjeringen foreslått økt med 145 kr til 3.135 pr måned for full plass fra 1. januar 2020. I tillegg kommer 300 kr per måned for mat.

For skoleåret 2019/20 ble elevavgiften ved Nome kulturskole fastsatt til 3.017 kr. For skoleåret 2020/21 foreslås en økning på 2,8 %, og foreslås satt til kr 3.101.

Når det gjelder egenbetalinger innenfor helse og omsorgssektoren, er satsene i all hovedsak justert for den generelle lønns- og prisvekst, dvs. 3,1 %. Unntaket er prisen på abonnement på hjemmehjelp med de med inntekt over 3G siden Nome har hatt et lavere nivå enn nabokommunene her. Endringen vises i tabellen under:

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.	Prosentvis økning
Inntil 2G	kr 199 716	210	0
2G – 3G	kr 199 716	870	3%
3G – 4G	kr 387 532	1.300	15,6%
Over 4G	kr 399 432	1.500	25%

8.3 Interkommunale samarbeidstiltak

Om følge av sammenslåing av Sauherad og Bø kommuner til Midt-Telemark kommune har det i 2019 vært en prosess på kostnadsfordeling knyttet til de interkommunale samarbeidstiltakene. Hovedfordelingen er at en fastdel på 10 % fordeles likt på de to kommunene, og de resterende 90 % fordeles etter innbyggertall. Unntak for dette er arbeidsgiverkontrollen, samt investeringene til Midt-Telemark Brann og Redning.

Kommunedirektørene har langt på vei blitt enig i budsjettene og fordeling, se oversikten under. Alle tiltakene er pris- og lønnsjustert med 2,3 %, det vil si noe lavere enn den generelle lønns- og prisveksten på 3,1 %. Det er uenighet mellom kommunedirektørene om to forhold;

- Kostnadsfordeling Midt-Telemark IKT. Her er forslaget fra Midt-Telemark kommune at dette finansieres etter gammel modell (antall årsverk per 31.12 året før), mens Nome kommune mener at også dette samarbeidet bør omfattes av en 90-10 fordeling basert på innbyggere slik som de fleste andre samarbeid.
- Midt-Telemark kommune har lagt til grunn at de skal motta et vertskommunetilskudd tilsvarende kr. 300.000 utover det som inngår i kostnadene til samarbeidstiltakene.

Nome kommune er uenig i dette. Vi er enig om at det skal regnes ut et vertskommunetilskudd, men at dette må være innenfor den budsjetterte budsjettramma til tiltakene.

Siden det ikke har mulig å komme til enighet administrativt, så har Nome bedt om at dette saken tas opp politisk på første møte i Interkommunalt politisk råd.

		F		V		S = F+V	
		FAST ANDEL 10%		VARIABEL FORDELING		SUM	
TILTAK/ UTG	BELØP	NOME	M-T	NOME	M-T	NOME	M-T
<i>Drift</i>							
Midt-Telemarkrådet 40%	590	30	30	204	327	234	356
Midt-Telemark IKT	10 804			4 307	6 497	4 307	6 497
Midt-Telemark PPT	7 875	394	394	2 724	4 364	3 117	4 758
Midt-Telemark Barnevern	12 860	643	643	4 448	7 126	5 091	7 769
NAV - Midt-Telemark (inkl.talenthush)	13 312	666	666	4 604	7 377	5 270	8 042
Midt-Telemark Landbruk	5 412	271	271	1 872	2 999	2 142	3 269
Kommuneoverlege 100%	1 695	85	85	586	939	671	1 024
Midt-Telemark Brann og Redning	13 583	679	679	4 698	7 527	5 377	8 206
Kemneren i NMT	2 838	142	142	981	1 573	1 123	1 714
Kemneren i NMT- Arbeidsgiverkontroll	1 212			398	787	398	787
IKT veileder skole 50%	450	23	23	156	249	178	272
Personvernombud 40%	360	18	18	125	199	143	217
Systemkoordinatør ERP 100%	875	44	44	303	485	346	529
Systemansvarlig helsestasjon 40%	320	16	16	111	177	127	193
Systemansvarlig profil 60%	480	24	24	166	266	190	290
Velferdsteknologi 100%	965						
Digitalisering 100%	965						
SUM DRIFT	74 596	3 032	3 032	25 682	40 892	28 714	43 924
<i>Investeringer</i>							
MTIKT (inkl mva)	4 075			1 625	2 450	1 625	2 450
MTBR	1 750			742	1 008	742	1 008
NAV-fagsystem	1 000	50	50	346	554	396	604
SUM INVESTERINGER	6 825	50	50	2 712	4 013	2 762	4 063

Konsekvensen av forslaget, er innarbeidet i kommunedirektørens forslag til totalbudsjett for Nome kommune. Samlet utgjør Nomes andel av utgifter til drift og investering i samarbeidstiltakene 39,6 %. Tilsvarende tall for 2019 var 38,8 % og for 2018 39,4 %.

8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2020-2023

Investeringsbudsjettet for 2020 er foreslått med brutto investeringer på om lag 48 mill. kr. Selvfinansierende vann- og avløpsprosjekter utgjør 16 mill. kr. av brutto investeringer. Det største enkelttiltaket er jernbaneundergangen i Lunde som ligger inne med 9 mill. kr. Her er det forutsatt et anleggsbidrag fra fylkeskommunen på 4,5 mill. kr, samt tildeling av trafikksikkerhetsmidler på 1,2 mill. kr. Investeringsbudsjettet for øvrig består av en rekke mindre omfattende tiltak. Omfanget av investeringer der lånefinansiering vil belaste driftsbudsjettene 100 %, er begrenset til om lag 13,5 mill. kr.

I planperioden 2020 – 2023 videreføres et relativt beskjedent investeringsprogram sammenholdt med de siste årene. Det er i 2019 gjennomført planleggingsarbeid med tanke på en utbygging i pleie- og omsorgssektoren. Utbygging er ikke synliggjort i økonomiplanen.

Det må en komme tilbake til når saken er klar for politisk behandling. Men det er grunn til å understreke at det skal betydelige omstillinger til i drifta for å kunne forsvare en utbygging av f.eks. sjukeheimen – med rente- og avdragsbelastning samt driftsutgifter for øvrig som en slik utbygging vil medføre.

Det er redegjort for alle foreslåtte tiltak i kapittel 7.

Det kan settes opp følgende oversikt over investeringsbudsjettet med finansiering for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

ØKONOMIPLAN				
Beløp i hele 1.000 kr	2020	2021	2022	2023
SUM INVESTERINGER INKL VA	47 673	44 525	27 030	25 030
FINANSIERING:				
Nytt lån - fellesfinansiering prosjekter	- 13 500	- 12 800	- 11 492	- 9 892
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	- 16 000	- 25 000	- 10 000	- 10 000
Ubrukte lånemidler	- 2 560			
Sum bruk av lån	- 32 060	- 37 800	- 21 492	- 19 892
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	- 1 200	- 800	- 800	- 800
Tilskudd trafiksikkerhet/anleggsbidrag u Lunde	- 4 500			
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	- 700			-
Tilskudd spillemidler	- 500			
Bruk av investeringsfond	- 1 325	- 723		-
Momskompensasjon investeringer	- 5 288	- 3 102	- 2 638	- 2 238
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	- 2 100	- 2 100	- 2 100	- 2 100
Sum finansiering:	- 47 673	- 44 525	- 27 030	- 25 030

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 144 mill. kr., hvorav 61 mill. kr er investeringer i vann- og avløpssektoren. Sistnevnte forutsettes finansiert av brukerne gjennom avgifter (selvfinansierende prosjekt).

Ulefoss 7. november 2019

Bjørn G. Andersen
Kommunedirektør

Anja Hjelseth
Økonomisjef